

JA SAM SPEKTAKULARAN ZUM

JA SAM NOVI NIKON COOLPIX S9500. Ja sam zum koji je uvek povezan*. Sa 18,1 MPix, super zumom od 22x, raspona od 25 mm do 550 mm, mogu savršeno da fotografišem čak i sa velikog rastojanja. Imam CMOS senzor sa pozadinskim osvetljenjem i OLED ekran od 3". Imam ugrađenu Wi-Fi vezu za deljenje vaših najboljih snimaka i GPS za Geo-lociranje. Ja sam ovde, tamo i svuda. **nikon.rs**

*Potrebna je Wi-Fi veza za deljenje fotografija i videa sa mobilnim uređajima. Ovaj štampani oglas koristi Instagram™ API, i on nije usvojen ili overen od strane Instagram, Inc. Svi Instagram™ logotipi i robne marke prikazani na ovom štampanom oglasu su vlasništvo Instagram, Inc.

At the heart of the image

POPULARNA ISTORIJA

HRVATSKA NOVINSKA FOTOGRAFIJA

KONSTRUKCIJA FOTOGRAFSKE SLIKE: NAKIT

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 104 JUN 2013 WWW.REFOTO.RS RSD 250, K.M. 6, KUNA 25, DEN 150, EVRA 3,5

TEMA BROJA

PODVODNI kompaktni fotoaparati

TESTOVI

CANON POWERSHOT N
NIKON COOLPIX P330
SAMSUNG GALAXY S4

FOTOGRAFI

Nadežda PETROVIĆ
Josip KLARICA
NEW WAVE PROJECT

KOLEKCIJARSTVO

ŠEST PUTA 6X6

Nikon 1

At the heart of the image

1 ALI VREDAN

Neverovatno moćan. Savršeno dizajniran.

Zakoračite u budućnost sa ultrabrzim Nikon 1 fotoaparatom sa izmenljivim objektivima. Sposobni da započnu snimanje i pre nego što do kraja pritisnete okidač, ovi jedinstveni modeli vam omogućavaju da nikada ne propustite nijedan trenutak.

NIKON 1 V1 sa objektivima 10-30mm i 30-110mm
dostupan u bojama: ■ ■ ■ ■ ■

48.990 din*

~~59.990 din~~

UŠTEDA 11.000 din

NIKON 1 J2 sa objektivom 10-30mm
dostupan u bojama: ■ ■ ■ ■ ■

45.990 din*

~~58.990 din~~

UŠTEDA 13.000 din

NIKON 1 V2 sa objektivom 10-30mm
dostupan u bojama: ■ ■ ■ ■ ■

89.990 din*

~~95.990 din~~

UŠTEDA 6.000 din

NIKON 1 J3 sa objektivom 10-30mm
dostupan u bojama: ■ ■ ■ ■ ■

64.990 din*

~~69.990 din~~

UŠTEDA 5.000 din

NIKON 1 J1 CRVENE BOJE sa objektivom 10-30mm

~~39.990 din~~

29.990 din*

NIKON 1 J1 CRVENE BOJE sa objektivima 10-30mm i 10mm

~~48.990 din~~

38.990 din*

NIKON 1 J1 CRVENE BOJE sa objektivima 10-30mm i 30-110mm

~~54.990 din~~

44.990 din*

UŠTEDA 10.000 din

PROMOTIVNA CENA VAŽI OD 20. MAJA DO 30. JUNA refot.com

*preporučena maloprodajna cena sa PDV-om

handy

Kupi Prestigio Multiphone u Handy prodavnici i možda ćeš baš ti da dobiješ skuter na poklon!

Više informacija na:
facebook.com/HandySrbija
facebook.com/PrestigioSrbija

Prestigio MultiPhone 4040 Duo

Komunikacija: GPRS, EDGE, 3G
Konekcija: Wi-Fi, Bluetooth, GPS
Ekran: 4" capacitive, Multitouch, 800x480
Kamera: 0.3 Mpx. zadnja 5 Mpx autofocus, blic
Memorija: 512MB ROM + 4GB RAM
Software: Android OS, v4.0 Ice Cream Sandwich
Procesor: 1GHz Cortex A9
GPU: PowerVR SGX Series 5
FM Radio, Office Suite Pro, slušalice

Prestigio MultiPhone 4020 Duo

Komunikacija: Gprs, Edge, 3G
Konekcija: Wi-fi, Bluetooth, Gps
Ekran: 4" TFT capacitive touchscreen, Multitouch
Kamera: 3.2 megapiksela
Memorija: 512MB ROM + 4GB RAM
Software: Android OS, v2.3
Procesor: 1GHz

Prestigio MultiPhone 4500 Duo

Komunikacija: Gprs, Edge, 3G
Konekcija: Wi-fi, Bluetooth, Gps
Ekran: 4.5" TFT capacitive touchscreen, Multitouch,
Gorilla glass, 960x540
Kamera: 8 megapiksela
Memorija: 1GB ROM + 4GB RAM
Software: Android OS, v4.0

www.handy.rs

© DRAGAN KLEM, "An Imaginary Portrait of a Lonely Woman"

48

fotografi **NEW WAVE PROJECT**
Velika putujuća izložba plakata jedanaest izabranih autora

© JOSIP KLARICA

60

fotografi **JOSIP KLARICA**
Sasvim lični doživljaj unutrašnjeg univerzuma

44

© STIPE SURAC

Hrvatska novinska fotografija 2012

20

stalne rubrike

U FOKUSU Portret dečaka	06
AKTUELNOSTI Najave, izložbe u toku, konkursi, knjige	10
DA LI STE ZNALI? Zanimljivosti iz sveta fotografije	16
POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE Istorija podvodnih fotoaparata	40
FOTOGRAFI Hrvatska novinska fotografija 2012	44
New Wave Project	48
Josip Klarica	60
ISTORIJA Nadežda Petrović kao ratni reporter	56
FOTO-KONKURSI Konkurs "Nov početak"	80
Mobilna fotografija	84
FOTO-KLINIKA Komentari tri "igracije": Ivana Tomanović, Emma Szabó i Milica Mrvić	86
HITNA POMOĆ Snimanje nakita	90
KONKURSI Prikaz domaćih i svetskih konkursa	95
PISMA ČITALACA Pitanja, kritike, pohvale	96

56

© NADEŽDA PETROVIĆ

26

tehnika

AKTUELNA FOTO-OPREMA

NOVITETI Junski noviteti i TIPA nagrade	18
SAMSUNG GALAXY S4 Mobilni telefon - a ozbiljan fotografski alat	20
CANON POWERSHOT N Svežina u svetu kompaktnih digitalnih fotoaparata	22
NIKON COOLPIX P330 Mali, moćan fotoaparat s opcijama za fotografe koji žele potpunu kontrolu	24
PODvodni fotoaparati Prikaz podvodnih fotoaparata	26
KOLEKCIONARSKI UGAO Šest fotoaparata, formata šest puta šest	42

18

PRATITE REFOTO I NA FACEBOOK STRANI
<http://on.fb.me/Refoto>

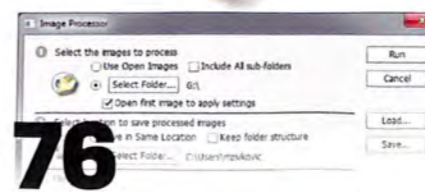
foto-škola

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

KONSTRUKCIJA FOTOGRAFSKE SLIKE Oveće, nakit i drugi ukrasni predmeti	68
FOTOGRAFSKO ISTRAŽIVANJE Nekoliko praktičnih saveta za sjajne fotografije na plaži	72
Ukoliko ste ljubitelj planinarenja, imamo fotografske savete i za vas	74
OBRADA DIGITALNIH FOTOGRAFIJA Kako od snimka stiči do fotografije	76

90

76

42

© IMRE SZABÓ

24

72
PLAZA

22

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
IZDAVAČ Studio One, Beograd, Pčinjska 15a
DIREKTOR Marija Vukadinović
marija.vukadinovic@studioone.rs
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
SARADNICI Ivana Tomanović, Svetislav V. Dragović,
Vladimir Červenka, Miroslav Nikoljajić, Imre Szabó,
Jelena Matić, Marija Milovanović-Maksimović, Zoran Imširagić,
Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdijević,
Predrag Vučković, Milica Mrvić, Emma Szabó, Dragan D. Gajić
(Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska),
Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz)
TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
Sanja Cvejanović, Emilija Jelić
KOORDINATOR REDAKCIJE
Milena Tomić, milena.tomic@studioone.rs
LEKTOR Biljana Gordić
TEL. 011/34-49-641; FAKS. 011/78-60-234
ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS Studio One - Rukopisi i priloge se ne vraćaju
VEB-SAJT www.refoto.rs
E-POŠTA info.refoto@refoto.co.rs
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
ŽIRO-RACUN 160-328850-16

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

77

FOTO: časopis za kulturu fotografije / glavni i odgovorni urednik Milan Živković. - 1996, br. 1 - . - Beograd (Pčinjska 15a): Studio One, 1996- (Beograd : Politika). - 30 cm
Mesečno. - Varijantni naslov od 2001. Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© SVA PRAVA ZADRŽANA
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovan ili objavljen u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unosenje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

REKLAMNA FOTOGRAFIJA SNIMLJENA NIKON AW 110 KOMPAKTNIM PODVODNIM FOTOAPARATOM

naslovna strana

BORIS BJELICA
urednik tehnike

U ovom broju Boris se bavi predstavljanjem trenutnog izbora kompaktnih podvodnih fotoaparata. Detaljan opis karakteristika pojedinačnih modela omogućuje vam, kako uvid u trenutnu ponudu na tržištu, tako i olakšicu pri izboru "nove igračke" koja će upotpuniti vaše letovanje.

IVANA TOMANOVIĆ
fotograf i docent

Pored intervjua sa idejnim tvorcima aktuelnog fotografskog projekta "New Wave" i prikaza pobjedničkih fotografija na konkursu za najbolju novinsku fotografiju u Hrvatskoj za 2012. godinu, Ivana nas ovoga puta vodi kroz fantazmagorični svet simbola u jedinstvenom fotografskom opusu Josipa Klarice.

JELENA MATIĆ
istoričar umetnosti

U ovom broju imate priliku da prvi put čitate o istoriji podvodne fotografije. Saznajte koje su sve poteškoće savladane i šta je sve bilo neophodno da bi danas uživali u podvodnim fotografijama.

EMMA SZABÓ
fotograf

Predstoji nam dugo toplo leto, a većina će odmor provesti na moru. Vratite se kući sa fotografijama koje će verno dočarati divne uspomene. Emma vas savetuje kako da savladate fotografske poteškoće s kojima ćete se neizostavno suočiti na plaži.

MILICA MRVIĆ
fotograf

Ako odlučite da predstojeći odmor provedete na planini, Milica se postarala da svojim tekstom upotpuni vaše istraživanje planinskih krajolika, uz praktične savete pomoću kojih ćete snimiti nezaboravne fotografije idiličnih šumskih predela.

VLADIMIR ČERVENKA
fotograf

U ovom broju naučite kako se pravilno koriste nakit, cveće i ostali ukrasni predmeti koji, od nastanka fotografije pa do danas, čine neizostavan deo rekvizite prilikom portretisanja.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
kolekcionar

Ukoliko ste ljubitelj starih fotoaparata u ovom broju vaš čeka nezamenjiva "poslastica" – priča o šest modela fotoaparata srednjeg formata koji koriste 6x6 film.

SRĐAN ABDIJEVIĆ
fotograf

Pored interesantnih noviteta u oblasti foto-tehnike, Abdee je ovoga puta za vas testirao novi kompaktni fotoaparata, Nikon Coolpix P330, moćan, mali fotoaparata sa opcijama koje obezbeđuju fotografima gotovo potpunu kontrolu tokom snimanja.

IMRE SZABÓ
fotograf

U osvrtnu na izložbu Jasne Jovanov "Nadežda Petrović sa obe strane objektiv", Imre piše o fotografskom opusu jedne od najznačajnijih srpskih slikarki. Saznajte na koji način su dokumentarne fotografije ratista upotpunile opus velike slikarke.

Ulaznica u svet tišine

Pre nego počnemo bilo koju drugu priču naglasicu da ćete među onima koji pišu za vas u ovom broju primetiti nova lica. Dve mlade dame, diplomirani fotografi od ovog broja učestvovali u stvaranju pojedinih rubrika časopisa.

Kada pričamo o razvoju digitalnih fotografskih tehnologija, zaboravljamo da su digitalni fotoaparati doneli neverovatna unapređenja u jednu posebnu oblast. Ta oblast je podvodna fotografija. Prva i verovatno najvažnija stvar jeste ograničenje broja snimaka, koje kod srednjeformatnih fotoaparata (za one malobrojne srećnike koji su imali mogućnosti da za njih nabave neverovatno skupa podvodna kućišta) iznosi samo 12 snimaka. Danas o tome malo ko razmišlja jer fotoaparati umesto filma koriste memorijske kartice, tako da će podvodni fotograf pre biti u opasnosti da ostane bez energije u baterijama blica, nego bez prostora za snimanje. Dugo godina koristio sam Nikonos IVa, jedan od retkih fotoaparata sposobnih da s vama idu gde god poželite. Neverovatno robustan, ovaj fotoaparata mi je bez ikakvih posebnih zahteva davao priliku da fotografisem onda kada se "obični" fotoaparati sklanjaju u torbe: bez problema je izdržavao speleološke akcije i provlačenja dugim, blatnjavim kanalima, išao je sa mnom pod vodu, pratio me na skijanju... Ono što je usporavalo rad ovim fotoaparatom jeste neophodnost pripreme, koja je uključivala i posebnu brigu o takozvanim "O-ring" gumenim zaptivnim prstenovima, koji su bili osnov otpornosti kućišta na prodor vode. Sve ovo onemogućavalo je da zamenite film kada hoćete, i zbog toga su podvodni fotografi nosili sa sobom i po nekoliko fotoaparata i kućišta. Danas, s fotoaparatom koji su tema ovog broja, takvih problema jednostavno nema: velika kartica daje mnogo snimaka. Pored ovoga, i cena je bila presudan faktor, pa se veoma mali broj ljudi odlučivao da kupi ovakve, uskospecijalizovane fotoaparate. Moderni "tough" digitalni kompakti su u stanju da, mogućnostima i izuzetno niskom cenom, pruže jeftinu ulaznicu u "svet tišine" tako da s nestrpljenjem očekujemo da nam se javite i pošaljete svoje prve podvodne fotografije.

Važan savet svima (a nadam se da ih neće biti) koji budu imali lošu sreću da im na odmoru "običan" fotoaparata upadne u more. Onog trenutka kada ga izvućete iz morske vode, treba odmah izvaditi bateriju i potopiti fotoaparata u posudu napunjenu slatkim vodom. Ako je u pitanju D-SLR, treba skinuti objektiv i dozvoliti da voda potpuno poplavi svaki deo fotoaparata. Kako biste to uspeeli, okrećite ga (ispod vode) sve dok ne budete videli da više nema mehurića. Ako ste blizu "civilizacije", kupite destilovanu vodu (ili onu za peglu), fotoaparata još jednom isperite i dobro ga osušite. Na taj način daćete vašem "mezimcu" šansu da ponovo oživi u rukama servisera. U suprotnom će so, koja se iskristalisala u unutrašnjosti, dovesti do agresivne i jake korozije, koja će naneti nepopravljivu štetu svim delovima u unutrašnjosti "nesrećnog" fotoaparata.

Milan Živković
milan.zivkovic@refoto.co.rs

M. Zubobust

reč urednika

ZOOM FOTO

Svi fotoaparati na jednom mestu

Beograd, Krušedolska 3; Tel: 011/414 6042; www.zoomfoto.rs

Olympus XZ-2

- >> 12 MPix, CMOS senzor >> 4x optički zum
- >> LCD displej od 3 inča (920.000 tačkaka)
- >> ISO 100-12.800 >> Full HD video zapis 1920x1080 (30 fps)

SUPER cena: 49.990 din

Nikon COOLPIX P330

- >> 12,2 MegaPiksela, BSI CMOS senzor >> 5x optički zum
- >> LCD displej od 3 inča (921.000 tačkaka)
- >> ISO 100-12.800 >> Full HD video zapis 1920x1080 (60 fps)

SUPER cena: 39.990 din

Sony DSC TX20

- >> 16,1 MPix, BSI CMOS senzor >> 4x optički zum
- >> LCD displej od 3 inča (921.600 tačkaka)
- >> ISO 125-3.200 >> Full HD video zapis 1920x1080 (60 fps)

SUPER cena: 39.990 din

Canon Powershot S110

- >> 12,1 MPix, CMOS senzor >> 5x optički zum
- >> LCD displej od 3 inča (461.000 tačkaka)
- >> ISO 80-12.800 >> Full HD video zapis 1920x1080 (24 fps)

SUPER cena: 44.990 din

Dynaphos Craft Line 400 Studio Flash blic

SUPER cena: 24.490 din

Dynaphos Polydisc 5 u 1 110cm

SUPER cena: 4.990 din

MARUMI

Filteri

SIGMA

Objektori / filteri

Metz

Blicevi

EPSON

Štampači

Manfrotto

Stativi / glave

JOBY

Stativi

Ovoga puta umesto uobičajenog teksta koji autori šalju uz svoje fotografije došli smo prikaz rada fotografa, odnosno kritiku fotografija napisanu od strane istoričara umetnosti. Ideja nam se svidela jer će svi koje ovaj tekst zaintrigira pogledati i ostale fotografije na sajtu: www.fotofinis.org, a pod imenom cujes_li_buku.

Bananamen u ulici Crvene armije

"Koliko je slikara potrebno rastaviti da bi se stavio dobar fotograf? Neka ovo pitanje ostane bez odgovora, prepustimo se putovanju kroz objektiv fotoaparata. Verujem da većina vas nikada nije bila u Londonu ili Liverpoolu, o plažama Sardinije da i ne govorim. Zašto nam je onda monumentalnost londonskih građevina, prikaz užurbanog života koji se odvija na njegovim ulicama ili mistična, vlažna atmosfera Liverpoola tako poznata, tako verno preneti? Verovatno je to rezultat umeća fotografa. Bilo da se igra (a reći će vam sam da sve ovo ne shvata preozbiljno), bilo da napuštenim železničkim grdosijama daje melanholični "feedback" ili naprosto posmatra svoje sugrađane sa terase u svojim uobičajenim aktivnostima, Andrejić lako i, čini se, bez napora transponuje svoje umeće slikara u fotografiju. Kada su crno-bele, one su tajanstvene, nagoveštavaju, one su titraji slabašne svetlosti na kraju tunela; u metafizičkom smislu one su mostovi, nedostupna polja, nagoveštaj onoga što će doći. Kada su u koloru, one su svedočanstvo o polifoniji i harmoniji, o lepoti sveta, mali magični kolaži svakodnevice na koju najčešće ne obraćamo pažnju.

Iako izgleda da su fotografisane bez napora, iza fotografija Mikice Andrejića krije se postupak promišljanja i odmeravanja. Pojedinačne sudbine fotografisanih postaju univerzalne istine o životu, i uvek nam iza pojavnog oblika, iza vidljivog, dolazi priča koju fotograf umešno pripoveda svojim aparatom. Mikica Andrejić fotografiše prirodu, ljude, fotografiše predmete, dodajući finu dozu melanholije i čudnosti, želeći da nas uvede u svoj fotografsko/slikarski atelje i pokaže svet satkan od svetlosti i senke, tišine i buke, prolaznosti i postojanosti.

Andrejićeve fotografije, metaforički rečeno, podsećaju na krševiti predeo kojim se mora proći da bi se došlo do izvora. Kad se napijete te hladne vode, na kraju shvatite da ne bi prijala toliko da prethodno niste planinarili po suncu. Takav je i Mikica Andrejić, slikar i fotograf, jedna fina, romantična duša u armiranom betonu."

Ivan Potić, istoričar umetnosti

U fokusu

najbolje fotografije čitalaca ovog meseca

MIKICA ANDREJIĆ, Niš, "Dečkonja"

Fotografija je snimljena na Baliu, u mestu Ubud. Mikica Andrejić ima 36 godina. Rođeni je Zaječarac, živi i radi u Nišu.

DRAGOLJUB TOSIĆ

U OVOM BROJU
PRIJATELJ RUBRIKE NAGRAĐUJE
NAJBOLJU FOTOGRAFIJU
FOTO-MONOGRFIJOM "DRAGOLJUB
TOSIĆ - FOTOGRAFIJE"

REFOTB

WWW.REFOTB.COM

▲ **DRAŽEN SAMARDŽIĆ**, Osijek, Hrvatska, "Project 1 Light - Domagoj"

"Prije nekoliko dana sam započeo osobni projekt fotografiranja raznovrsnih portreta koristeći samo jedno (umjetno) rasvjetno tijelo, bljeskalicu, ali u strogo kontroliranim uvjetima scene. Plan mi je fotografirati što je više moguće osoba kroz godinu dana tim načinom i obraditi fotografije na prepoznatljiv način u postprodukciji.

Od opreme koristim Nikon D7000, 18-55VR, 50 mm 1,8G, Sigma 70-200 f2,8 HSM, bljeskalicu Metz 48AF-1 + softbox, kišobrane, stativ i drugo, te PocketWizard II Plus radijske okidače."

Dražen Samardžić je iz Osijeka i amaterski se bavi fotografijom već nekoliko godina.
www.flickr.com/photos/drazensamardzic/

▶ **DRAGAN BELIĆ**, Novo Miloševo, "Fotograf u akciji"

"Fotografija je snimljena u hramu posvećenom Svetom prvomučeniku i arhidakonu Stefanu, u pravoslavnoj crkvenoj opštini Beodra, u Novom Miloševu, prilikom ispovedi sveštenika novobečejskog namesništva, od strane Njegovog preosveštenstva episkopa banatskog gospodina Nikanora. Fotografija je nastala u toku ispovedi, prilikom Svete arhijerejske liturgije Svetog apostola Jakova, brata božjega, u momentu kada se čitaju delovi Starog zaveta. Za mnoge je neuobičajeno da pravoslavni vernici prilikom službe, klečeći, čelom dodiruju zemlju, okrenuti ka crkvenom oltaru..."

Rođen je 1959. godine u Novom Miloševu, gde i danas živi, radi i fotografiše. Fotografisanje i rad u foto-laboratoriji zavoleo je u osnovnoj i nastavio u srednjoj školi, da bi pojavom fotografije u boji napravio dugu pauzu zbog nedostatka rada u foto-laboratoriji. Pojava digitalnih fotoaparata, računara i programa za digitalnu obradu nekoliko ga je podsetila i vratila fotografiji. Dobitnik je nekoliko priznanja s međunarodnih i domaćih konkursa i izložbi, na kojima od pre dve godine više ne učestvuje...

▲ **IGOR BAKOTIĆ**, Split, Hrvatska, "Enterprise"

"Fotografija "Enterprise" je nastala u Zagrebu u jednom trgovačkom centru."

Igor Bakotić, foto-amater iz Splita, rođen je 1976. godine. Fotografija je stalno prisutna u njegovom životu (preko dede i oca), a prvi pravi dodir s čarima kadra i ekspozicije dogodio se preko Exakte VX1000. Aktivnije se bavi fotografijom poslednjih pet godina i trenutno ga najviše okupiraju arhitektura i apstrakcija.

▶▶ **SAŠA LAZAREVIĆ KORNI**, Beograd, "Tekla"

"Fotografije su nastale za vreme foto-druženja na Obedskoj bari, u organizaciji Foto-kluba "CFFKS", u selu Kupinovo. U jednoj etno-kući bilo je nas nekoliko foto-amatera. "Zatečeni" predivnim svetlom u jednoj od prostorija, odlučili smo se da jedni drugima poziramo. Odlučio sam se da eksperimentišem mogućnostima koje mi pruža fotoaparatus Olympus E-30. Koristio sam režim crno-bele fotografije koji ja nazivam "krupno zrno", mogućnosti višestruke ekspozicije (do maks. četiri snimka u nizu, gde je jedan obavezno bio snimak zilverice koja je bila oslonjena na neki od zidova), kao i "odvrtanje i zavrtanje" objektivu. Na taj način nastala je serija fotografija s kolegincim Teklom, kao i još dve, tri serije sa drugim kolegama i kolegincima..."

Rođen je 1962. u Beogradu. Fotografijom se bavi od kada je nastradao na poslu i ostao bez donjih ekstremiteta. Verovatno da joj se nikad ne bi toliko posvetio da mu fizioterapeut nije doneo časopis Refoto, koji od tada redovno kupuje.

▲ **DRAGANA TRAJKOVIĆ**, Beograd, "Jastučići"

"Bavim se fotografijom oko dve godine iz hobija, isključivo fotografišem makro i "close up", uglavnom sve iz prirode i to iz naše okoline, npr. ova fotografija koju ste izabrali fotografisana je u Makišu i samo malo doradena u Photoshopu.

Nisam sigurna kako se zove taj cvet, ali ga ja zovem jastučići. Uglavnom sam sama naučila dosta o ovoj vrsti fotografije, a ako je negde zapelo, imala sam pomoć prijatelja s Fejsbuka."

Dragana radi kao hemičar u energani Kliničkog centra.

▲ **JAN VALO**, Novi Sad, "Gradska šuma"

"Fotografija nastala na kružnom toku saobraćaja na Limanu u Novom Sadu, jednog nedeljnog prepodneva. Inspiracija mi je bila magla kroz koju se probijalo sunce i to sam iskoristio kako bih dobio fotografiju sa tri plana."

Fotografijom se intenzivnije bavi u poslednje četiri godine, mada je i u osnovnoj školi pohađao foto-sekciju i bio zaljubljenik u nju. Život ga je odveo na drugu stranu, živi i radi u Novom Sadu, a rođen je (1964) u okolini Novog Sada (Kisač). Fotografija mu je danas hobi, kako sam kaže - deo života.

◀ **OGNJEN GOLUBOVIĆ**, Beograd, "Šetnja"

"Fotografija je nastala tokom martovske "Šetnje za Zorana", održane u Beogradu."

Ognjen Golubović rođen je u Banjaluci, 1992. godine. Student je treće godine na Odsjeku za elektroniku, Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu. Fotografijom se bavi amaterski, od šesnaeste godine.

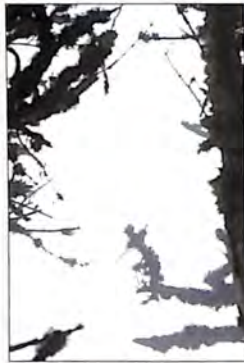
NEOBIČNA PRIČA

BRANISLAV STRUGAR, 29. 6 – 1. 7. DANI FOTOGRAFIJE SRBIJE, GALERIJA NARODNOG MUZEJA ČAČAK 27. 6. PREDAVANJE NA TEMU "PEJZAŽ"

"Ja nemam potrebu da fotoaparatom zabeležim dokument i da budem objektivn, da sačuvam od zaborava izgled predela ili neko dešavanje. Moja fotografija je pokušaj da dočaram osećanje koje sam imao pred nekim prizorom ili u nekoj situaciji. Nije važno gde ili kada, bitne su samo emocije. Ako je delo uspelo, ono nastavlja svoj samostalan život i nakon što je davno nestala pojava koja me je podstakla na stvaranje.

Smatraču svojim uspehom ako fotografija kod posmatrača izazove makar deo onoga što sam ja doživeo stvarajući je."

najava

© Bernard Čović

CLOSE-UP & BLOW-UP: RE-KONSTRUKCIJA FOTOGRAFSKE SLIKE
30. 4 – 30. 5. MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI VOJVODINE, NOVI SAD

Izložba se fokusira na istraživanje "prostora" fotografije i različitih načina pristupa mediju. Ona predstavlja način na koji savremeni umetnici upotrebljavaju fotografiju, te se ti pristupi upoređuju s onima savremenih fotografa. Kako se medij fotografije konstantno transformiše, izložba, zapravo, postavlja pitanje šta znači napraviti fotografiju u 21. veku.

Umetnici: Selena Junackov, Nemanja Delja, Marko Ercegović, Ivana Stojanović, Jelena Vladušić, Aleksandar Ramadanović, Andrea Palašti & Kultura sećanja (Ratković/Vasić), Tijana Luković, Boris Lukić, Darija Medić, Petar Mirković, Miroslav Dajč, Monika Sigeti i Slobodan Stošić.

© Tijana Luković

u toku

IZLOŽBA JOSIPA KLARICE

7 – 30. 6. CRKVA SV. TOME, FESTIVAL PHOTODAYS, ROVINJ

Josip Klarica u Salonu palače "Sermage" Gradskog muzeja Varaždin izlaže tridesetak fotografija, nastalih u periodu od 1976. do 2011. godine. Njegovi radovi, s mrtvim prirodama, portretima i pejzažima, svojevrsne su foto-instalacije neobične, koliko po metafizičkom konceptu, toliko više i po samoj tehnici umetnikovog stvaranja. Klarica snima uglavnom "prastarim" foto-metodama, među kojima je i camera obscura, "pramajka svih kamera", onim digitalnim tehnologijama, kakve su u svojim doživljajnim dimenzijama i Klaričine fotografije.

Izložba će u junu iz Varaždina biti prebačena u Rovinj i u okviru Rovinj Photodays predstavljena pod nazivom Izložba dobitnika nagrade za životno djelo u Crkvi Sv. Tome.

najava

FOTORAMA FEST 03

28 – 30. 6. KRAGUJEVAC

Rok za konkurs: 31. 5.

Fotorama je međunarodni festival umetničke fotografije, u organizaciji Foto-kluba "Apolo" iz Kragujevca.

Ove godine imamo priliku da ugostimo poznata imena kao što su: Stiv Mekari (Steve McCurry),

poziv

fotograf *National Geographic* i jedan od najpoznatijih fotografa u svetu, kao i Natalia Taffarel, umetnica iz Argentine i svetski poznati Adobe master class instruktor, koja će prvi put u Srbiji održati dvodnevnu radionicu.

U toku je veliki EX YU fotografski konkurs,

© Bernard Čović

DESETA BETINA FOTOGRAFIJA GODINE

16. 5 – 1. 7. HOTEL ZIRA, BEOGRAD

Na desetoj jubilarnoj međunarodnoj izložbi novinske fotografije, Betina fotografija godine, proglašeni su dobitnici triju nagrada za najbolje fotografije i dobitnik nagrade za najbolju fotografiju po izboru publike. Prva nagrada pripala je Andreju Isakoviću (*NIN*, Srbija) za fotografiju "Gospodin predsednik", druga nagrada Bernardu Čoviću (*Glas koncila*, Hrvatska) za fotografiju "Don Bosco" i treća nagrada Marku Jurinecu (*Pixell*, Hrvatska) za fotografiju "Poplava".

Samu izložbu su otvorili svetski poznati srpski fotograf Branislav Brajan Rašić i američki fotograf Ron Haviv. Na konkurs je pristiglo 511 fotografija od 120 autora iz devet zemalja, a na izložbi je predstavljen izbor od 58 fotografija po izboru žirija. Učesnici su profesionalni foto-reporteri i predstavljaju se fotografijama snimljenim u regionu jugoistočne Evrope.

najava

RETROSPEKTIVNA IZLOŽBA ULUPUDS-A

11 – 26. 6. IZLOŽBENI SALON, ANDRIČEV VENAC 2, BEOGRAD

Retrospektivna izložba još jedno je u nizu dešavanja u 2013. povodom 60 godina postojanja Udruženja. Na izložbi učestvuju svi članovi ULUPUDS-a koji su na dosadašnjim izložbama, od 1953. godine do danas, dobijali nagrade (Majska izložba, Zlatni osmeh, Zlatno pero, Bijenale keramike, TISO, Bijenale tapiserije, Nagrada Ranko Radović, Nagrada Pavle Vasić).

a izložba nagrađenih radova biće održana u sklopu Fotorama 03 festa. Učešće na konkursu je besplatno, a propozicije konkursa, program festivala, kao i sve ostale informacije možete naći na zvaničnoj internetskoj stranici festivala:

www.fotoramafest.com.

45. MAJSKA IZLOŽBA OD - LIČNO / EXCELLENT

21. 5 – 5. 6. IZLOŽBENI SALON, ANDRIČEV VENAC 2, BEOGRAD

Tema 45. majske izložbe odgovara kontekstu u kojem ULUPUDS (1953–2013) organizuje sve svoje aktivnosti u jubilarnoj 2013. godini, u kojoj proslavlja 60 godina od osnivanja. Učesnici fotografske sekcije:

Aleksandar Kelić, Aleksandar Kujučev, Branimir Karanović, Branislav Brkić, Branislav Strugar, Branko Ignjatović, Dragan Pavlović, Đorđe Odanović, el gvojs, Gordana Hainović, Imre Szabó, Ivan Grljić, Ivana Dolić, Jaša Josimović, Ljubiša Tešić, Ljubinko Kožul, Marija Dalić, Mirko Lovrić, Miroslav Petrović, Vukica Mikača, Željko Sinobad, Zoran Milovanović i Zorica Bajin Đukanović.

© Imre Szabó

DEVEDESETE, INDUSTRIJA

17. 6. CIRKUS GALERIJA, SKC, BEOGRAD

Izložba fotografija koje se tiču rada kluba "Industrija" u Beogradu, tokom devedesetih godina, dakle tehno scena u veoma specifičnom kontekstu.

najava

LJUBIŠA TEŠIĆ
18 – 28. 6. GALERIJA SINGIDUNUM, BEOGRAD

Na ovoj samostalnoj izložbi umetnik će se predstaviti modnim fotografijama u boji velikih formata. Poslednjih nekoliko godina autor je imao priliku da snima fotografije za naše najznačajnije modne časopise i magazine. Ovom postavkom umetnik obeležava dvadeset i pet godina na srpskoj fotografskoj sceni.

PETI FOTO-MARATON NOVI SAD

30. 5 – 2. 6. NOVI SAD

Edukativne i takmičarske aktivnosti su ove godine povezane u četiri dinamična dana. Program festivala obuhvata: onlajn konkurse, foto-radionice, predavanja, izložbe i takmičarsku manifestaciju kao glavni događaj Foto-maratona, a teme ovogodišnjeg festivala jesu "Street" i "Dokumentarna fotografija".

Za sjajan program, koji nas očekuje ove godine, zaslužni su najbolji fotografi današnjice s ovih prostora. Foto-radionice koje će se održati u okviru Foto-maratona biće nezaboravno iskustvo za sve polaznike. Fotografi će imati priliku da saznaju sve o dokumentarnoj fotografiji od Ivane Tomanović, ugostiće Boogija koji stiže iz Njujorka, gde se godinama bavi "street" fotografijom, a uz to ima izuzetno iskustvo i u radu s velikim klijentima. U subotu, 1. juna, očekuje vas izvanredna radionica Photoshopa, koju vodi Milan Živković, urednik časopisa *Refoto*.

Premijerno će biti predstavljena izložba "Izbori 2012" kolektiva "Kamerades", a istog dana održaće se i tribina na kojoj gostuju članovi ovog fotografskog tima. Krajem maja, tj. 29. maja održaće se i predavanje kao predakktivnost festivala, na temu "Autorska prava fotografa". Predavanje će voditi Andreja Čivtelić iz advokatske kancelarije Bučković, iz Beograda.

Tih dana u Novom Sadu održaće se najpoznatije foto-takmičenje u okruženju – Foto-maraton! Očekuju vas nove teme i izazovi, iznenađenja i odličan provod među sjajnim ljudima.

Više informacija na: www.fotomaratons.rs.

najava

FOTOSOFIA 8
23 – 30. 6. TERME TUHELJ

Na osmoj Fotosofiji, besplatnog sedmodnevnog foto-seminara pod stručnim vođstvom Damira Hoyke, očekujte intenzivan tempo, ispunjen teoretskim i praktičnim foto-aktivnostima.

"Planiramo omogućiti praćenje određenih momenata seminara putem live-streaminga, jer je u temelju koncepta Fotosofije ideja da fotografska znanja i iskustva postanu dostupna svima koje to zanima. Zadovoljstvo mi je najaviti i da nam na Fotosofiju dolazi poznati britanski fotograf

poziv

Andrew Testa, koji će predstaviti svoje radove "Moken Sea Gypsies", "Protesti za zaštitu okoliša u Velikoj Britaniji" i Afganistanski konflikt, kao i novije celebrity portrete za *New York Times* i *The Observer*. Andrew će diskutirati o temama iz svojih radova, te o svom pristupu i motivaciji." najavio je Hoyka. Neće izostati niti javnosti najatraktivniji dio seminara – snimanje portreta celebrityja, tema čijoj su dosadašnjoj realizaciji pomogla mnoga poznata imena. Kako snimiti

reportažnu fotografiju seminaristi će učiti kroz već tradicionalni mali nogometni turnir koji je specifičan po tome što je zasad jedino nadmetanje te vrste u kojem, pored celebrity ekipe, sudjeluju i sve tri nacionalne televizije. Neizostavan dio seminara je i snimanje modne fotografije s modelima i modnim timom koji će biti izabrani na skorašnjem "Fotosofia 8 FOTOmodel" natječaju. Više informacija na www.fotosofia.info.

Rešenje je u savremenom poslovanju

AB Soft poslovni informacijski sistemi

savremeni ERP informacijski sistemi
upravljanje poslovnim procesima
upravljanje ljudskim resursima i obračun zarada
upravljanje odnosima sa klijentima
elektronsko upravljanje dokumentacijom
AB Soft Cloud
web aplikacije

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500
www.absoft.rs • office@absoft.rs

ISO27001

FOTO-SAJAM 2013
9 - 13. 5. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Članovima beogradskog foto-kolektiva "Belgrade Raw" poverena je uloga kustosa Galerije "Artget" Kulturnog centra Beograda, za izlagačku sezonu 2013. Kao premijera njihovog umetničkog vođenja galerije 9. maja otvoren je drugi po redu Foto-sajam, petodnevna manifestacija posvećena afirmaciji fotografije, pre svega kao umetničkog objekta, najviše štampane fotografije i foto-knjiga. Ove dve teme su u okviru sajma bile obrađene kroz različita predavanja i radionice, a posetioци su mogli da uživaju u velikom broju foto-knjiga, skupljenih iz različitih privatnih i javnih kolekcija u okviru "ad-hoc" biblioteke, i na taj način dobiju

priliku da na jednom mestu vide izdanja koja se ne mogu naći u knjižarama i klasičnim bibliotekama. Tokom trajanja biblioteke organizovani su razgovori o određenim tematskim celinama izdvojenim iz fonda knjiga, te su posetioци dobili jasniji uvid u kontekst, pristup i uopšte vrednost određenog perioda ili grupe autora, uz mogućnost da na licu mesta prelistaju knjige o kojima se priča. Ove godine predstavljene su, između ostalog, knjige dizeldorfske škole fotografije, mlade generacije berlinskih fotografa, japanskih fotografa, kao i neke manje dostupne i manje poznate knjige dokumentarnih fotografa.

BOOKS ON BOOKS #3 - FAIT
SOPHIE RISTELHUEBER

ESEJ: MARC MAYER, JEFFREY LADD; IZDAVAČ: ERRATA EDITIONS; GODINA 2009. POVEZ: TVRD; OGRANIČEN BROJ PRIMERAKA.

Serijska knjiga "Books on Books", izdavača Errata Editions jeste projekat posvećen tome da retke i skupe knjige, ali i one koje se više ne štampaju, postanu dostupne studentima i fotografskim entuzijastama. Ovo nisu reprodukcije ili faksimili, već sveobuhvatna studija retkih knjiga. Svaka od knjiga iz serije "Books on Books" sadrži ilustracije svake strane originalne foto-knjige koja se predstavlja, savremene eseje poznatih pisaca koji pišu o fotografiji, posebno načinjenih za ova izdanja, detalje o produkciji originalne knjige, kao i biografiju i bibliografiju svakog od autora. Knjiga "Fait" (na francuskom "činjenica" ili "nešto već učinjeno") Sofi Ristelhueber jedan je od najsnažnijih iskaza o posledicama rata. U oktobru 1991. Sofi Ristelhueber fotografisala je pejzaže Kuvajta i ožiljke tla nastale u borbama Zalivskog rata (1990-1991).

Fotografija: Nemanja Knežević

© Sophie Ristelhueber

Sajam je kroz različita predavanja dotakao brojne teme koje se tiču izdavaštva u fotografiji: Jaka Babnik predstavio je slovenačku izdavačku kuću "Rostfrei Publishing", Uglješa Vrcelj iz štampanje "Superdot" pričao je o različitim aspektima produkcije štampane fotografije, a održana je i panel-diskusija o položaju, uticaju i odnosu fotografije i savremenog grafičkog dizajna.

Nemanja Knežević predstavio je izbor iz lokalne i regionalne produkcije foto-fanzina i samostalno izdatih foto-knjiga. Ovo su često knjige koje nastaju u "kućnoj radinosti", uglavnom štampane na kućnim štampačima, u malim tiražima, ručno povezivane, ali neretko i specijalno i vrlo kvalitetno opremljene. One su naširoko postale sredstvo izražavanja mnogih fotografa, ali isto tako i traženi kolekcionarski primerci.

FIFTH ELEMENT
MARIJA STRAJNIC

GODINA: 2013. BEOGRAD; FORMAT: A5; 32 STRANICE, RUČNO ŠIVENA BELIM KONCEM; NASLOV OTISNUT SUVIM ŽIGOM; DIGITALNA ŠTAMPA NA OFSETNOM PAPIRU; 60 NUMERISANIH PRIMERAKA; NARUČIVANJE PREKO SAJTA AUTORKE: WWW.MARIJASTRAJNIC.COM

Fifth Element je prva objavljena foto-knjiga Marije Strajnic. Reč je o seriji fotografija o samodestrukciji.

Fotografije u knjizi nastale su iz nekoliko koraka: Dušan, Isidora, Marija i Danilo su fotografisani dok se pretvaraju da umiru posredstvom jednog od prirodnih elemenata. Negativi ovih portreta razvijeni su i odštampani kao fotografije, koje su nakon toga potopljene u vodu, zapaljane, zakopane u zemlju ili zadimljene. Proces uništavanja fotografija dokumentovan je ponovnim fotografisanjem urađenih slika, kroz faze koje pokazuju različite nivoe svesti prethodno fotografisanih ljudi. Rezultat je knjiga koja se sastoji od 16 interaktivnih portreta ljudi koji ne samo da neposredno učestvuju u uništenju fotografija na kojima su nego su, retroaktivno svesni tog uništenja. Voda, zemlja, vatra i vazduh objedinjuju uslikanu

prošlost i sadašnjost fotografija u zajedničku budućnost, i dovode sve tri vremenske dimenzije u jednu - oživelu. Svaki korak uništenja fotografija prekinut je sukcesivno uvećanom scenom poljupca koja ujedinjava ove četiri smrti u peti element, pokazujući nemogućnost postojanja čega što je apsolutno van svoje biti.

TRASPASSING
OLE BRODERSEN, 17. 5 - 14. 6.
ULIČNA GALERIJA, BEOGRAD

u toku

Autor beleži interakcije prirodnog pejzaža i "human-made" objekata. Prirodni procesi, snaga vetra, struje i talasa utiču na promene, tj. sama priroda zapravo formira kompoziciju i postavlja objekte u nekakav nepredviđen red. Fotografije su rezultat duge ekspozicije, a često je u konačnom kadru veoma teško uočiti šta ispunjava taj kadar u procesu nastanka. Posle samog postavljanja kadra autor ima veoma malo kontrole nad konačnim rezultatom.

BEOGRADSKI BIOSKOPI U KULTURI SEĆANJA
14 - 24. 5. STUDENTSKI KULTURNI CENTAR, BEOGRAD

desilo se

Niz akcija grupe autora, imao je za cilj da ukaže na proces nasilnog brisanja tragova materijalne kulture za koju su vezana sećanja generacija onih koji su bili redovni bioskopski posetioци. Privatizacija bioskopa nije uključivala i obavezu novih vlasnika da ih zadrže u istoj nameni, pa su se zgrade počele da se tretiraju kao objekti bez identiteta, kao puko sredstvo akumulacije kapitala. Foto-dokumenti Srđana Veljovića nastali su na samom kraju višedecenijskog rada biskopa Partizan, krajem leta i početkom jeseni 2005. U njegovim radovima predstavljeni su najkarakterističniji detalji enterijera, i atmosfera prostora.

© Srđan Veljović

FLORA
DAMIR HOYKA, 18. 5 - 20. 6.
GRADSKA GALERIJA LABIN, ISTRA

u toku

"Priroda je većinom kompleksnija, i metafizički znatno intrigantnija, nego što je u svakodnevnom životu poimamo. Pretpostavljam da je to tako jer smo čak i njezinim najneobičnijim izdanjima svjedočili, ako ne u stvarnosti, onda putem slika raznih vizualnih medija. Često boraveći u prirodi, razmišljao sam na koji način ponovno učiniti ljudima primjetnom i kontemplativnom tu fascinantnu složenost i teško pojmljiv nastanak "žive materije". Rezultat je ova serija fotografija u kojoj, kao i u prirodi, približujući pogled otkrivamo nove svjetove gotovo nadrealnih stvorenja i oblika", rekao je Hoyka o svojoj novoj seriji.

konkurs
MEMORIJAL
"DRAGOLJUB TOŠIĆ"
KONKURS ZA IZLOŽBU
FOTOGRAFIJA
AUTORA DO 23 GODINE

U znak sećanja na profesora Dragoljuba Tošića, koji je najveći deo života posvetio mladima, časopis *Refoto* ponovo pokreće konkurs za najboljeg mladog fotografa. Pozivamo sve autore koji do 1. aprila 2013. navršavaju 23 godine života da nam pošalju fotografije koje moraju predstavljati celinu, tj. predlog izložbe. Primaće se od 30 do 50 fotografija na papiru minimalnog formata 18 x 24 cm. Stručni žiri odabiraće najkvalitetniju izložbu, za koju će biti obezbeđen galerijski prostor i sav prateći materijal - izrada povećanja, štampanje kataloga i pozivnica, kao i objavljivanje u časopisu *Refoto*.

ROK ZA PRIJEM: 1. 12. 2013.

CRVENA KNJIGA
LUKA KEDŽO

GODINA: 2011. ZAGREB; ŠTAMPA: ALREADY-MADE; FORMAT: 24 X 17,2 CM; BR. STRANA: 17; LINK: WWW.KRIMOVLOG.BLOGSPOT.COM

"Možda jedna od najeteričnijih zajednica koju su ljudi uspjeli ustanoviti. Obitelj. Svatko za sebe - nikad skupa. Osim, u specijalnim prilikama... Prozirno magličasta katolička demagogija spominje obitelj kao *nucleus* suvremenog društva, a taj *nucleus* žuri u propadanje baš kao i spomenuta maglena demagogija. Šteta, prevelika."

Nikon
At the heart of the image

JA SAM VODOOTPORAN

COOLPIX AW100

27.990 din
22.990 din*
*navedena cena se odnosi na AW100 u kamuflaže boji.

JA SAM COOLPIX AW100. Zapanjujuće jak, kompaktni fotoaparati koji voli izazove. Otporan na vodu, udarce, smrzavanje a osmišljen je da snimi akciju bilo gde: na kopnu ili u vodi. Zahvaljujući ugrađenom GPS sistemu, elektronskom kompasu i mapi sveta, omogućava korisnicima da se orijentiraju na nepoznatim mestima, prate svoju rutu dok su u pokretu i da uz fotografiju imaju i geografske podatke o mestu snimanja. nikon.rs

**STEVAN RISTIĆ
RILE
(1931-2013)
Hon. EFIAP**

STEVAN RISTIĆ
(BELOVIŠTE KOD TETOVA,
MAKEDONIJA, 7. DECEMBAR 1931
- BAR, CRNA GORA, 11. MAJ 2013)

Fotograf, pisac fotografske literature, pokretač i organizator fotografskih aktivnosti, istraživač i sakupljač dokumenata i artefakata o srpskoj fotografiji druge polovine 20. veka. Aktivan u fotografiji od 1948. Sekretar u Savezu Foto-kino amatera Jugoslavije od 1954. do 1989. godine, kad je penzionisan. Pokretač i dugogodišnji upravnik Salona fotografije u Beogradu (SF) (1962 - 1989).

Učesnik Kongresa FIAP u Opatiji (1960), savetovanja i simpozijuma o srpskoj i savremenoj jugoslovenskoj fotografiji ("Obrazovanje mladih pomoću fotografije", UNESCO - simpozijum posvećen obrazovanju mladih, Sofija, Bugarska, 1982. i dr). Organizator međunarodnih fotografskih seminara u Rovinju (1961), Opatiji (1968), Trogiru (1978); jedan od organizatora kongresa Međunarodne federacije fotografske umetnosti (FIAP) u Opatiji; organizator i upravnik Letnje fotoškole u Trebinju, 1985.

Član Predsedništva Gradskog odbora Narodne tehnike Beograda od 1948. do 1954. godine. Predsednik Foto-kluba "Elektromašinar" pri Tehničkoj velikoj školi u Beogradu; sekretar Foto-kluba "Beograd" u više mandata. Inicijator i pokretač Godišnje nagrade Foto-saveza Jugoslavije. Jedan od osnivača Nacionalnog centra za fotografiju (1992), i njegov sekretar od osnivanja do 2001. Jedan od inicijatora pokretanja Simpozijuma o fotografiji (1996), kao i Nagrade NCF za životno delo (1996). Jedan od inicijatora i organizatora jugoslovenske izložbe fotografija, izložbe fotografija "Žene snimaju" (deset izložbi između 1975. i 1983). Inicijator izložbe fotografija "Muškarci u očima žena", Beograd, 2008.

Dugogodišnji potpredsednik (1974-1991) i član Predsedništva (1991-1995) Međunarodnog saveza fotografske umetnosti (Fédération Internationale de l'Art Photographique - FIAP). Jedan od osnivača, zatim potpredsednik (1963) i predsednik Omladinske komisije FIAP (1973). Počasni član Predsedništva FIAP (1995), i počasni predsednik Omladinske komisije FIAP. Član odbora Sekcije likovnih umetnika fotografije Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije (ULUPUDS), u dva mandata.

Bio je član redakcija časopisa *Beogradski objektiv* (od juna 1956-59), omladinskog časopisa *Oko* (1965), pokretač i urednik časopisa *Foto-informator* (1987-88). Objavljivao je tekstove o jugoslovenskoj fotografiji u inostranstvu, u časopisu *Fotografie*, Prag, Čehoslovačka, u *Foto*, Istanbul, Turska, "O omladinskoj fotografiji u Jugoslaviji", časopis *Fotoamateur*, Švajcarska. Objavio je više predgovora u katalozima izložbi (npr. izložba jugoslovenske izložbe u Parizu u okviru bijenala "Mesec fotografije u Parizu", 1984. i dr.). Kao urednik, pokrenuo je izdanja Salona fotografije i Foto-saveza Jugoslavije, i učestvovao u oblikovanju Biblioteke "Majstori fotografije".

Izlagao je na izložbama fotografije u Jugoslaviji i inostranstvu (najveća aktivnost pretežno tokom pedesetih godina 20. veka, nakon čega se više posvetio organizacionim, a kasnije i arhivističko-dokumentacionim aspektima fotografije). Nagrađen je na nekoliko izložbi Foto-kluba "Beograd", i na Trećoj međunarodnoj izložbi fotografske umetnosti, Beograd, 1956.

Bio je član više žirija na domaćim i međunarodnim izložbama, npr: Prvi međunarodni salon fotografije, Leskovic 1991; Međunarodna izložba "Zlatno oko", Novi Sad, međunarodna izložbe u Neussu, Berlin (SR Nemačka), Istanbulu (Turska) - dva puta, Pragu (ČSSR) i dr.

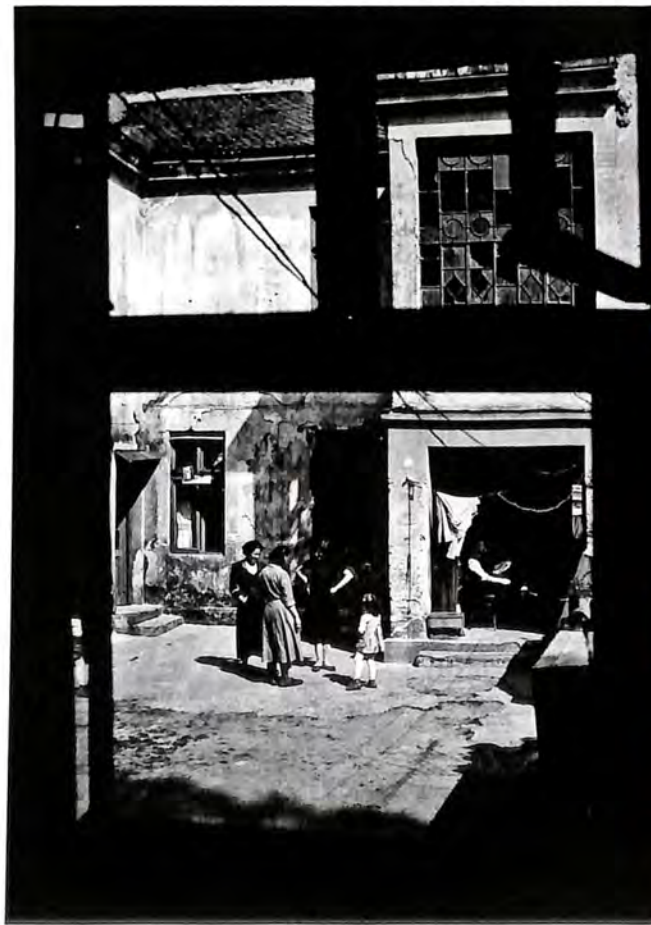
Bio je član fotografskih organizacija: Foto-klub "Beograd"; Foto-savez Jugoslavije; Foto-savez Srbije; Udruženje likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije (ULUPUDS), Sekcija likovnih umetnika fotografije; Deutschen Gesellschaft für Photographie - DGPh - (Nemačko društvo za fotografiju); United Photographers International - UPI.

Titule i zvanja u fotografskim organizacijama: Međunarodna federacija fotografske umetnosti "Ekselencija - FIAP - (EFIAP)", (1964); Međunarodna federacija fotografske umetnosti "Počasna ekselencija (Hon. EFIAP), (1974). Hon. NCF" (Zaslužni član Nacionalnog centra za fotografiju, Beograd).

Objavio je knjige: "Priručnik za fotoamateure", Beograd: Savezni odbor Jugoslovenskih pionirskih igara, 1963; "Školska laboratorija". Beograd: (Tehnička knjiga), 1961. ■

© STEVAN RISTIĆ, "Na pijaci 5"

© STEVAN RISTIĆ, "Periferijska idila"

**DUŠAN ILIĆ
(1931-2013)**

DUŠAN ILIĆ
(SARAJEVO, BIH, 12. AVGUST 1931
- BEOGRAD, MAJ 2013)

grada, Željezara "Zenica", "Alhos", "Oslobodenje", "Svetlost Sarajevo" i mnoge druge. Tokom dugogodišnjeg rada dotakao se gotovo svih oblasti reklamne fotografije, gde je svojom preciznošću, predanošću i velikim znanjem iz oblasti fotografije postizao značajne rezultate.

Dugo godina bavio se i komplikovanim tehnikama ručne izrade fotografija. Izrađivao je fotografije velikog formata za velike izložbe, uređenje enterijera hotela, za sajmove i druge značajne objekte i događaje, i to u vreme kada nije postojala digitalna štampa. Treba istaći eksperimentalnu fotografiju u samoj izradi, rad foto-tehnikama koje su u to vreme, bez digitalne obrade fotografije, bile veoma komplikovane.

Rođen je 12. avgusta 1931. godine u Sarajevu. Fotografijom se bavio od 1949. godine, nastavljajući porodičnu tradiciju koju je još 1910. godine započeo njegov deda Otto Schmiedt, fotograf i vlasnik prvog prestižnog Foto-salona u Sarajevu.

Godine 1973. diplomirao je na "Famous photographers school" u Minhenu i položio majstorski ispit na "Bundesfochschule für photographie" u Hamburgu.

Bavio se profesionalnom i umetničkom fotografijom. Najveći deo karijere posvetio je reklamnoj fotografiji i fotografiji iz oblasti industrije, arhitekture i turizma. Radio je za tada velike klijente kao što su: "Unis", "Famos", "Šipad", Turistički savez Bosne i Hercegovine, Zavod za izgradnju

U svojim umetničkim fotografijama "bira detalje i uskim kadriranjem odbacuje neke bitne prepoznatljivosti motiva, stavljajući u kadar jedino njegovu strukturu. Takvi detalji prerastaju u apstraktnu sliku koju ne možemo da čitamo drugačije nego kao sugestivnu čistu likovnost dovoljnu samoj sebi. Istovremeno, ovakva autorska ostvarenja deluju kao da su u sebe asimilirala i neka

iskustva enformela, mada u suštini, registruju ili upozoravaju na činjenice preko kojih po navici ravnodušno prolazimo, praveći time od običnog neobično. Kažu da je fotografski kist svetlo, njim on ističe i sažima, izvlači detalje, uravnotežuje ili zgušnjava kompoziciju, preobražava objektivno u subjektivno".

Karijeru je nastavio i u Beogradu, gde je i dalje aktivno radio u oblasti reklamne fotografije. Saradivao je sa studiom "Orange". Radio je za klijente kao što su "Knjaz Miloš", "Hemofarm", "Simpo", "Si&Si Company", časopis *Kuća stil* i mnoge druge. Autor je fotografija za veliki broj reklamnog materijala, prospekata, plakata, oglasa, bilborda, kalendara. Radio je mnogobrojne monografije za velike korporacije, gradove i poznate umetnike. Učestvovao je na mnogim izložbama u zemlji i svetu. Član je USUF-a od 1970. godine, ULUPUBiH-a od 1972. godine i član ULUPUDS-a od 1995. godine. Nosilac je zvanja Master of Image u PPOFEE (Evropska asocijacija profesionalnih fotografa za istočnu Evropu) i imao je status slobodnog umetnika od 1976. godine. ■

© DUŠAN ILIĆ, "Željezara", Zenica

© DUŠAN ILIĆ, "Stara soba"

Da li ste znali ?

Brže od brzine svetlosti!

Svi smo bili fascinirani ultrabrzim fotografijama Harolda E. Edgertona iz 1964. godine na kojima se jasno vidi metak koji prolazi kroz jabuku ili cepa kartu napola. Brzina puščanog metka je oko 1 km u sekundi, tako da je tada to bio neverovatno uspeh. Danas postoji uređaj osposobljen da zabeleži kretanje svetlosnog pulsa generisanog i "ispaljenog" posebnim, titanijum-safir (Ti:Al₂O₃) laserom koji ima sposobnost generisanja ultrakratkih bleskova. Jedina razlika jeste ta što je brzina svetlosti bezmalo 300.000 puta veća, jer se svetlost kreće brzinom od 299.792.458 m/s. Uređaj je razvio profesor Ramesh Raskara, a brzina snimanja je trilion frejmova u sekundi (piše se sa 12 nula). U svim tehnološkim "zavrslamama" najvažnije je

to da svetlo prolazi kroz mikronski prorez (slit), veoma slično jednoj od tehnika "pinhol" fotografije. Nakon toga, električno polje detektuje vreme stizanja fotona i razdvaja one koje stižu kasnije od onih koji su stigli ranije usmeravajući ih prema jednom od 500 senzora, koji su faktički pojedinačne linije slike čijom kombinacijom se dobija gotov snimak. Sistem, zapravo, generiše dvodimenzionalnu sliku u kojoj je druga dimenzija vreme. Nakon projekta fotoaparata koji može da snima iza ugla, koristeći odbijene fotone laserskog snopa za generisanje snimka, ovo je još jedno tehnološko dostignuće koje će imati neverovatno raspon primene u realnom životu: od medicinskih do neslućenih fotoografskih aplikacija.

Piše Nemanja Živković

Harold E. Edgerton, 1964.

Komplikovana aparatura ne liči previše na klasičan fotoaparati ili kameru.

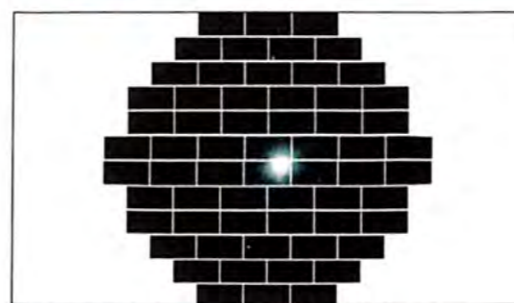
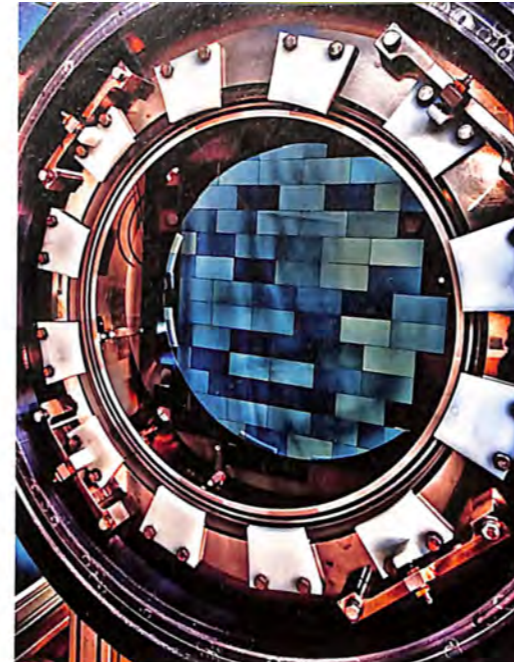
Svetlosni "metak", odnosno puls, prolazi kroz flašu.

Sećanje na pejzaž

Nekoliko puta do sada pisali smo o tome kako je jedini način da se u muzeju sačuva eko-sistem posredstvom fotografije. Svi znamo za probleme globalnog zagrevanja, ali niko realno nije sagledao, niti drugima pokazao, veličinu i surovu realnost onoga što se događa s ledenim pokrivačem polarnih kapa. Poznati fotograf James Balog i njegova ekipa rešili su da urade ono što niko drugi nije, i da iskoriste "time lapse" tehniku, snimajući pojedinačne kadrove svakih sat vremena tokom pet godina.

da to rade periodično, jer su shvatili da je vreme od nekoliko meseci previše dugo i da su promene izuzetno brze. Film koji je, u osnovi, nastao spajanjem pojedinačnih fotografija nosi naziv "Chasing Ice", i u relativno kratkom periodu prikazivanja osvojio je ogroman broj nagrada na raznim festivalima. Najvažnija stvar jeste podizanje opšte ekološke svesti ljudi na planeti kojoj preči globalno zagrevanje.

Promene pejzaža, montaža opreme i prikupljanje memorijskih kartica.

"Dark matter" Camera

Svaki obožavalac naučne fantastike zna šta je tamna materija. Astro-fizičari pretpostavljaju da ona čini čak 75 procenata celokupnog sadržaja univerzuma. Iako se o ovom fenomenu mnogo raspravlja, realno se zna veoma malo, a na putu saznanja sada se pojavio jedan od najmoćnijih digitalnih fotoaparata ikada konstruisanih i izrađenih. Opservatorija Cerro Tololo Inter-American Observatory (CTIO), smeštena na najvišim planinskim vrhovima Čilea, njen teleskop Victor M. Blanco, opremljen je ovim fotoaparatom koji je počeo da snima fotografije svetlosti koja stiže do nas iz najudaljenijih krajeva svemira. Koliko su ti delovi svemira daleko pokušajte da izračunate iz jednačine u kojoj znamo brzinu svetla i to da joj je trebalo osam biliona godina da stigne do nas, to jest do objektivne ove najsavršenije mašine za mapiranje svemira. Ovi snimci trebalo bi da daju odgovor i na pitanje koje je trenutno najveća misterija naučnog sveta: zašto se ekspanzija svemira ubrzava? Da li fotografije snimljene fotoaparatom od 570 megapiksela i objektivima s vidnim uglom od 2,2 stepena mogu dati odgovore na pitanja koja muče naučnike ostaje da se vidi, ali kompanija "Dark Energy Survey Collaboration"

potrošila je osam godina rada kako bi konstruisala ovu jedinstvenu napravu. Zanimljivo je da koristi 74 CCD senzora posebno osetljiva na crveni deo spektra, a pomoću kojih bi trebalo da tokom pet godina snimi 300 miliona galaksija, 100 hiljada klustera galaksija i 4 hiljade supernova. Preostaje samo da pokažemo još jednu zanimljivost: za najveći fotoaparati konstruisan je najveći zatvarač kojim se (na fotografiji gore) slikala ekipa Univerziteta u Bonu, koja učestvuje u ovom impozantnom programu.

Shutter buddies

U sred svih ozbiljnih stvari red je da prikazemo i nešto što će biti od koristi svima koji fotografišu decu, od roditelja do profesionalnih fotografa. Iako izgleda šašavo, ovaj dodatak služi za maskiranje fotoaparata koji od čudne, crne skalamerije postaje šarena i zanimljiva igračka. Ovo omogućava fotografu da na potpuno nov način privuče i, što je mnogo važnije, zadrži dečju pažnju tokom snimanja. I kao što to obično biva, najjednostavnije ideje mogu biti više nego korisne, pa je tako i projekat "Shutter buddies", pokrenut

na sajtu Kickstarter, dobio podršku i postao stvarnost. Dodaci, ili da ih jednostavnije nazovemo lutkicama koje se navuku na objektiv, zapravo oko njega, veoma su simpatici i jeftini (koštaju samo 10 evra), a proizvode se u deset različitih verzija, tako da za 100 evra imate kompletnu seriju ove potpuno neobične fotoografske opreme. Ipak, od svega je najvažnija ideja koju, iako to nije lepo, možete ukrasti i po prodavnicama potražiti krpene igračke, dovoljno velike da u njima možete proseći rupu za objektiv. Ili ih možete napraviti sami.

Ogledalni "Origami" teleobjektiv

Na kalifornijskom univerzitetu u San Dijegu razvijena je posebna vrsta sočiva, u stvari, kompletan teleobjektiv koji karakterišu izuzetno male dimenzije. Ako se malo zamislite nad principom videćete da je to, zapravo, nekoliko puta ponovljen princip refraktorskih (ogledalnih) teleobjektiva i astronomskih teleskopa kod kojih svetlo tri puta prolazi kroz tubus pre nego što dospe na film ili senzor, što faktički tri puta smanjuje uobičajenu (čitaj veliku) dužinu ovih sprava.

"Origami" objektiv ima put svetlosti koja se osam puta reflektuje o ogledala što, uz korišćenje senzora malih dimenzija, daje efekat izuzetno snažnih teleobjektiva, dok se debljina "sočiva" meri milimetrima.

Ovakav objektiv koristiće se, pre svega, za smanjenje veličine uređaja, a istovremeno nećemo znati da li neko iz daleka fotografiše pejzaž ili naš portret. Ako vas zanima kako se ovakav objektiv pravi, reći ćemo da se dijamskim alatom, komad kalcijum-fluorida debljine 5 mm, obrađuje na specijalnom strugu.

Na ovaj način pravi se serija reflektujućih površina o koje se svetlo odbija i usmerava prema senzoru. Na testovima je ovakav objektiv pokazao kvalitet slike veoma blizak onome kakav daju D-SLR fotoaparati, što je, s obzirom na veličinu senzora, odličan rezultat. Budući da je vojska "bacila oko" na ovaj projekat, može se dogoditi da sačekamo njegovu upotrebu u civilne svrhe. ■

Piše Srđan Abdjević Abdee

Samsung NX2000

Tiho i bez pompe, iz "Samsunga" stiže najava novog NX "bezogledalca" čije su glavne osobine mogućnost lakog povezivanja s telefonima i tablet računarima i nov korisnički interfejs zasnovan na displeju osjetljivom na dodir. Tehničke specifikacije slične su kao na prethodnom modelu, tj. reč je o senzoru APS-C formata, rezolucije 20 megapiksela, koji, pored osam fotografija u sekundi, može da snima i video u punoj HD rezoluciji. Fotoaparat će moći da se kupi i u kombinaciji sa sklopivim objektivom od 20 do 50 mm, a cena za evropsko tržište nije objavljena.

www.samsung.com/rs

Pentax Ricoh RICOH GR

Ukoliko vam je Nikon Coolpix A zagolicao maštu, nov Ricoh GR će vas "baciti na teške muke" pošto je reč o još jednom kompaktnu sa APS-C senzorom i fiksni objektivom od 28 mm f/2,8. Kao i glavni konkurent, GR poseduje senzor rezolucije 16 megapiksela i mogućnost dodavanja optičkog tražila. Ukoliko vam 28 mm nije dovoljno široko, možete dokupiti širokougaoni konverter s kojim dobijate ekvivalent 21 mm. Najavljena cena je 800 američkih dolara.

www.pentax.eu

ADOBE U "OBLACIMA"

Ovog puta, odmah na početku, jedna dramatična vest. Kompanija "Adobe" najavila je prestanak trajnog licenciranja proizvoda iz CS familije i prelazak na mesečnu pretplatu. Da li su se na ovakav korak odlučili zbog sve više piraterije ili iz drugih razloga, nije baš sasvim jasno, ali, po svemu sudeći, vreme je da mnogi potraže neki drugi softver, pošto će CS6 biti poslednja "normalna" verzija. Na svu sreću, ovim potezom nije obuhvaćen Lightroom, ali to ne znači da će tako i ostati. Da li je ovo pucanj u sopstvenu nogu i početak kraja kompanije "Adobe" ili veliki početak novog trenda, videćemo, a do tada nije zgoreg podsetiti se GIMP-a...

Sony 30X U DŽEPU

Nov "Sony" džepni ultrazum fotoaparat HX50V ponovo postavlja granicu visoko jer u minijaturnom pakovanju donosi 1/2,3 inča BSI CMOS rezolucije 20,4 megapiksela, 24-720 mm f/3,5-6,3 objektiv, kao i WiFi i GPS. Za razliku od konkurentskih modela, ovaj fotoaparat poseduje mogućnost priključivanja elektronskog tražila, a može se pohvaliti i natprosečnom autonomijom pošto obećavaju oko 400 snimaka jednim punjenjem baterije. Ovo kompaktno zadovoljstvo košta oko 420 evra.

www.sony.rs

Sigma NOVA "ART"

Ako je nova "Sigma" nomenklatura na početku delovala pomalo smešno, ispostavilo se da su je oni vrlo ozbiljno shvatili, pa su nas ovog puta iznenadili objektivom 18-35 mm f/1,8, koji je namenjen fotoaparatima sa APS-C senzorom, gde se ponaša kao 27-52,5 mm f/2,8 na punom formatu. Konstrukcija se sastoji od 17 elemenata u 12 grupa, sa čak pet SLD i četiri asferična elementa. Za lepotu zamućenih delova slike zadužena je blenda sa devet listića. Jedina, uslovno rečeno, mana ovog objektivu jesu gabariti, pošto je težak čak 810 grama. Uskoro će biti poznato koliko će koštati i gde se može nabaviti.

www.sigmaphoto.com

NOVI FABRIČKI SOFTVER ZA CANON EOS 5D MARK III

Nova verzija fabričkog softvera za popularni 5D Mark III donosi dve velike novine. Ukoliko se ozbiljno bavite video-produkcijom, prijaće vam mogućnost snimanja nekompresovanog osmobaritnog 4:2:2 videa preko HDMI porta, a ukoliko vam je bitno fotografisanje, moći ćete da koristite autofokus i u slučaju kad je otvor blende f/8 (npr. f/5,6 objektiv sa 1,4X telekonverterom). Softver možete preuzeti sa:

www.canon.rs

www.adobe.com/rs

Zeiss TOUIT

Vlasnici "Sony" i "Fuji" bezogledalaca s viškom para moći će uskoro sebe da obraduju pravim pravcatim "Zeiss" objektivima iz nove "Touit" familije. Na tržištu će se prvo pojaviti ultraširoki (12 mm f/2,8, tj. 18 mm prevedeno na format od 35 mm) i normalni (32 mm, ekv. 48 mm, f/1,8) objektiv, a zanimljivo je to što se oni fizički razlikuju. Naime, verzija za Fuji X-bajonet ima prsten za blendu, dok je zbog njegovog nepostojanja na Sony E-varijanti nešto širi prsten za fokus. Naravno, i cena ovih objektivu je tipično "cajsovska" i kretaće se oko 1.000 evra.

www.zeiss.com

Panasonic LUMIX LF-1

Verovali ili ne, "Panasonic" je uslišio molbe, pretnje i molitve i konačno izbacio kompaktni namenjen iskusnijim amaterima, koji ima elektronsko tražilo. Doduše, reč je o 202.000 tačaka, što je trend od pre oko deset godina, ali svejedno, tražilo je tu i niko više neće moći da kaže kako je nemoguće ugraditi isto i kako je displej sasvim dovoljan. Ostatak specifikacija takođe obećava jer je model zasnovan na 1/1,7 inča CMOS senzoru, rezolucije 12 megapiksela, ispred koga se nalazi 28-200 mm objektiv s fenomenalnih f/2 na početku i f/5,9 na kraju opsega. Najavljena cena je oko 500 evra.

PANASONIC LUMIX G6

"Panasonicova" G-familija mikročetvortrećinskog bezogledalaca, poznata po odličnom odnosu uloženo-dobijeno, bogatija je za još jednog člana. Model G6 predstavlja evoluciju jer ne donosi ništa spektakularno novo, već je ovog puta primenjen rad na ergonomiji i kozmetičkim promenama. Najveća unapređenja

doživele su video-opcije, te je sada moguća puna ručna kontrola parametara, kao i priključivanje eksternog mikrofona koje je do sada bilo rezervisano za skuplje modele. Senzor ovog modela poseduje rezoluciju od 16 megapiksela, a za lakše povezivanje zaslužni su WiFi i NFC. Najavljena cena je oko 630 evra.

LUMIX G VARIO 14-140 MM F3,5-5,6 ASPH. POWER OIS

Ukoliko ne volite da svaki čas menjate objektiv, a koristite neki od mikročetvortrećinskih fotoaparata, pravi izbor za vas može biti nov univerzalni zum iz "Panasonic". Nov objektiv, pored nešto manjih gabarita u odnosu na objektiv sličnog raspona, donosi tri asferična i dva ED elementa, kao i linearne stepper motore, zahvaljujući kojima je fokus tih i veoma brz čak i prilikom snimanja videa.

www.panasonic.eu

Pelican MOBILNA REVOLUCIJA

Pažnju javnosti privuklo je nedavno ulaganje kompanije "Nokia" u razvoj novog tipa modula za kameru mobilnih telefona, koju je do sada radila kompanija "Pelican". Ova kamera razlikuje se od uobičajenih po tome što podseća na oko insekta i sastoji se od više sočiva. Ona omogućava snimanje 3D fotografija i video-materijala, kao i naknadno "igranje" dubinskom oštrinom, a kao šlag na tortu dolazi činjenica da je ovakav modul čak duplo tanji od standardnih. Rezultate ulaganja od 20 miliona dolara videćemo u, ne tako dalekoj, budućnosti na telefonima "posrnulog" finskog giganta.

www.pelicanimaging.com

TIPA NAGRADE ZA 2013. GODINU

Asocijacija izdavača tehničkih foto-publikacija i magazina (TIPA) osnovana je 1991. godine i predstavlja nezavisno udruženje novinara iz četrnaest zemalja, koji se bave elektronskim uređajima široke potrošnje. Svake godine urednici, članovi TIPA asocijacije, glasaju za najbolje fotoaparate i uređaje za digitalnu obradu slika koji su se pojavili na tržištu proteklih 12 meseci. Dvadeset sedam članova dodelilo je nagrade za 40 kategorija:

- Program za obradu fotografija: DxO Optics Pro 8;
- Foto-servis: White Wall;
- Video D-SLR fotoaparat: Canon EOS-1D C;
- D-SLR fotoaparat za napredne korisnike: Nikon D7100;
- D-SLR fotoaparat za početnike: Canon EOS 100D;
- D-SLR fotoaparat za eksperte: Canon EOS 6D;
- Profesionalna video-kamera: Sony NEX-VG900;
- Profesionalni fotoaparat: Leica M (Typ 240);
- Profesionalni D-SLR objektiv: Canon EF 24-70 mm f/2,8L II USM;
- D-SLR objektiv za početnike: Sigma 17-70 mm F2,8-4 DC MACRO OS HSM;
- D-SLR objektiv za napredne korisnike: Sigma 35 mm F1,4 DG HSM;
- Multifunkcionalni foto-štampač A4 formata: Epson Expression Photo XP series;
- Foto-štampač za napredne korisnike: Canon PIXMA PRO-10;
- Superzum kompaktni digitalni fotoaparat: Nikon COOLPIX P520;
- Kompaktni digitalni fotoaparat za napredne korisnike: Fujifilm X20;
- Profesionalni CSC fotoaparat: Panasonic Lumix DMC-GH3;
- Inkžet papir: ILFORD GALERIE Prestige Mono Silk;
- Prestižni fotoaparat: Sony Cyber-shot DSC-RX1;
- Stativ: Vanguard ABE0 PRO Kit 283 CGH and GH300T;
- Mobilna foto-aplikacija: Tiffen Photo fx Ultra;
- Prenosni sistemski blic: Nissin MG8000 Extreme;
- Inovacija u fotografiji: Samsung 45 mm f1,8 (2D/3D) lens;
- CSC fotoaparat za početnike: Olympus PEN E-PL5;
- Objektiv za CSC fotoaparate s fiksnom žižnom daljinom: Fujinon XF 14 mm f/2,8 R;
- CSC objektiv za početnike: Nikon 1 NIKKOR 11-27,5 mm f/3,5-5,6;
- CSC objektiv za napredne korisnike: Sony E-mount 10-18 mm f/4 OSS;
- CSC fotoaparat za napredne korisnike: Samsung Smart Camera NX300;
- Otporni kompaktni digitalni fotoaparat: Panasonic Lumix DMC-FT5;
- Mobilni uređaj s fotoaparatom: Samsung Galaxy Camera;
- Jednostavni kompaktni digitalni fotoaparat: Nikon COOLPIX S01;
- TV foto-displej: Samsung F8000 Smart LED 2D/3D TV;
- Monitor za fotografe: LG IwPS ColorPrime 27EA83;
- Akciona kamera: GoPro Hero 3;
- CSC fotoaparat za eksperte: Fujifilm X-E1;
- Kompaktni digitalni fotoaparat za eksperte: Fujifilm X20;
- Medij za memorisanje slika: Panasonic SDHC Gold, Silver i Blue serija;
- Najbolja foto-torba: Vanguard Quovio 41;
- Digitalna foto-oprema: CamRanger;
- Dizajn: Giottos Silk Road YTL series;
- Profesionalna rasveta: Profoto Pro-B4 1000 Air.

Više informacija možete potražiti na sajtu www.tipa.com

Wacom JOŠ JEDAN CINTIQ

"Wacom" familija hibridnih grafičkih tabli čija su osnova monitori, dobila je još jednog člana, a ovog puta reč je o golijatu od 21,5 inča i u punoj HD rezoluciji. Ovaj LED monitor ima postolje koje omogućava lako rotiranje, a prepoznaje 2.048 nivoa pritiska. "Hladan tuš" predstavlja jedino cena od oko 2.200 evra.

www.wacom.eu

Canon PowerShot N Potpuno drugačiji

UVOĐENJEM N-SERIJE "CANON" JE UNEO SVEŽINU U KONVENCIONALNE KOMPAKTNE DIGITALNE FOTOAPARATE. IMA NEOBIČAN PRAVOUGAONI DIZAJN, POKRETNI DISPLEJ OSETLJIV NA DODIR BEZ UOBIČAJENIH KOMANDI, BEŽIČNO POVEZIVANJE S "PAMETNIM" TELEFONIMA I TABLETIMA

Piše Boris Bjelica

Nije tajna da konvencionalni kompaktni digitalni fotoaparati dobijaju sve veću konkurenciju u "pametnim" mobilnim telefonima, ali ne samo zato što daju bolji kvalitet snimljenih fotografija, nego zbog toga što ih je moguće brže podeliti s prijateljima i postaviti na neku od društvenih mreža. Osim toga, zašto nositi poseban mali fotoaparatus kada u telefonu sve to imate zajedno? Zbog toga proizvođači nastoje da u kompaktnim fotoaparatima ponude sve što nije moguće naći u telefonima. To su veći raspon žižne daljine, bolji kvalitet snimljene fotografije i bolju ergonomiju. Ovim nekonvencionalnim digitalnim fotoaparatom koji ima "umetničke" filtre i ugrađeni Wi-Fi "Canon" se približio zajednici fotografa koji imaju potrebu da fotografije brzo podele na društvenim mrežama.

DRUGAČIJI OD OSTALIH

Na prvi pogled vidi se da je u pitanju sasvim drugačiji fotoaparatus. S obzirom na neuobičajen položaj okidača, nije mi bilo odmah jasno kako ga treba držati i fotografisati. Trebalo mi je nekoliko minuta "igranja" njim da bih se u potpunosti

privikao. Pravougaonog je oblika, s pokretnim displejem dijagonale 2,8 inča osetljivim na dodir, koji dominira telom, i na kome se osim kadriranja, obavljaju sva potrebna podešavanja. Ovaj displej jedan je od najboljih koje sam koristio na fotoaparatu i nadam se da će "Canon" ovu tehnologiju koristiti i ubuduće. Jedinu dugmad možete naći na bočnim stranama. Na levoj bočnoj strani nalazi se dugme za uključivanje, a na desnoj dugme za pregledanje fotografija, brzi pristup internetu i mali prekidač za prebacivanje na kreativni način rada. Neobično je da se oko objektivna nalaze dva prstena: jedan za zumiranje, a drugi ima ulogu okidača. Ovaj simetričan dizajn zajedno s pokretnim displejem ima isti nivo kontrole bez obzira na položaj fotoaparata i omogućava jednostavno fotografisanje iz različitih uglova, ali, nažalost, ne pomera se dovoljno da bi se mogao napraviti autoportret. Sve ovo na početku izgleda kao "luda" ideja, ali to stvarno funkcioniše. Fotografije se mogu snimiti i dodiranjem na displej.

Na donjem delu fotoaparata nalaze se dva odeljka – jedan na levoj strani za bateriju, koja se puni u samom fotoaparatu, a drugi na desnoj strani za

1 DISPLEJ
Pokretan je i osetljiv na dodir, a pored kadriranja, na njemu se kontrolišu svi parametri za fotografisanje.

2 JEDINSTVEN DIZAJN
Simetričan dizajn s prstenovima za zumiranje i okidanje obezbeđuje isti nivo kontrole, bez obzira na položaj u kome se drži fotoaparatus.

3 KREATIVNI FILTRI
U ovom režimu rada fotoaparatus, osim originalne fotografije, pravi i pet varijanti s različitim filterima. Ovo je svakako zanimljiva mogućnost i pruža jedinstveno iskustvo.

Osnovna fotografija i primeri kreativnih filtera

Micro SD karticu. Kvalitet izrade je na visokom nivou, s metalnim kućištem, a dimenzije fotoaparata su tolike da se može staviti u bilo koji džep. Na raspolaganju će biti u beloj i crnoj boji.

KVALITET FOTOGRAFIJA

Kompaktni digitalni fotoaparati, koji su u ponudi, imaju sve mogućnosti koje imaju i današnji pametni telefoni, ali Canon Powershot N nudi optički zum objektiv s rasponom od osam puta, (ekvivalent 28 do 224 mm), sa stabilizacijom slike i CMOS senzorom s pozadinskim osvetljenjem i rezolucijom od 12,1 milion piksela, koji je veći nego što se može naći na prosečnom telefonu i obećava bolji kvalitet snimljenih fotografija. Šum je odlično kontrolisan i za osetljivosti do ISO 800 daje odlične rezultate, a povećanjem osetljivosti šum se samo neznatno povećava, ali se gubitak detalja i oština progresivno povećavaju. Fotografije snimljene maksimalnim osetljivostima upotrebljive su za manja povećanja. Video-zapis snima u punoj HD rezoluciji (1080 p) sa 24 sličice u sekundi ili u HD kvalitetu (720 p) sa 30 sličica u sekundi.

A OBJEKTIV

Na prednjem delu dominira objektiv koji pokriva raspon od osam puta, što je ekvivalentno žižnoj daljini od 28 do 224 mm. Ima optičku stabilizaciju, ali se ne može pohvaliti svetlosnom jačinom objektivna za položaj, koja se smanjuje na f/5,9.

B BLIC

Ima mali LED blic koji se uglavnom koristi kod telefona, a ovo je ujedno i AF osvetljivač koji pomaže prilikom izostravanja u lošim svetlosnim uslovima.

NOVE MOGUĆNOSTI

U zvaničnoj najavi "Canona" za ovaj fotoaparatus piše da je napravljen za kreativce jer, pored klasičnih automatskih režima rada i programa sa scenama, ima i kreativni način rada, koji je inspirisan popularnošću aplikacije "Instagram". U ovom režimu rada fotoaparatus, osim originalne fotografije, pravi i pet varijanti s različitim filterima. Interesantno je da, ako se isti objekat fotografiše nekoliko puta za redom, uvek se dobijaju drugačije filtrirane varijante. Veliki broj ovako snimljenih fotografija biće verovatno izbrisan, ali sama mogućnost predstavlja izazov jer nikada ne možete biti sasvim sigurni šta ćete dobiti. Kao što smo rekli, ovim fotoaparatom olakšano je deljenje snimljenih fotografija uz pomoć Wi-Fi-a koji je ugrađen u fotoaparatus i namenske aplikacije za iOS i Android operativne sisteme. Na taj način moguće je direktno prebaciti snimljene fotografije u "pametni" telefon ili tablet, a GPS podaci takođe mogu biti dodati na slike, uz korišćenje podataka iz "pametnog" telefona.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON POWERSHOT N
Cena (sa PDV)*	36.630 din. (330 evra)
Efektivna rezolucija	12,1 milion piksela
Tip senzora	CMOS, 1/2,3 inča (6,2 x 4,6 mm)
Objektiv	8X, 5,0 – 40 mm (ekv. 28–224 mm)
Maks. otvor blende	f/3,0 – f/5,9
Min. daljina izostravanja	3 cm
Stabilizacija slike	da (optička)
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Smart Auto, Hibridni Auto, P, kreativno snimanje, riblje oko efekat, minijaturni efekat, efekat fotoaparata igracke, mekani fokus, crno-belo
Merni sistem	na čitavoj površini, centralno i spot
Brzina zatvarača	1 s do 1/2.000 s
Brzina kontinualnog fotografisanja u maksimalnoj rezoluciji	2,3 snimka u sekundi
Ekv. osetljivost (ISO)	Auto i ručno ISO 80/100/200/400/800/1.600/3.200/6.400
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	29 min ili / H.264-MPEG-4 / 1.920 x 1.080 piksela, 24 snimaka u sekundi sa zvukom osetljiv na dodir, 2,8 inča (7,2 cm) sa 461.000 piksela
Displej	
Tražilo	nema
Tip memorijske kartice	Micro SD / microSDHC / microSDXC
Tip baterije	Li-jon NB-9L (870 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	200 snimaka
Dimenzije / masa	78,6 x 60,2 x 29,3 mm / 195 g
Sadržaj kutije	kaiš za nošenje, baterija, USB punjač, USB kabl i CD s programom
Informacije	www.canon.rs

*Cene su okvirne i podložne promenama

OCENA

Kvalitet izrade:	■■■■■■■■■■
Rukovanje:	■■■■■■■■■■
Mogućnosti:	■■■■■■■■■■
Kvalitet fotografije:	■■■■■■■■■■
Cena/Kvalitet:	■■■■■■■■■■
UKUPNA OCENA	■■■■■■■■■■

- ➕ Kvalitet izrade, alternativni dizajn, pokretan displej odlično funkcioniše.
- ➖ Maksimalni otvor blende od f/5,9 za telepoložaj objektivna, cena.

UTISAK

Posедуje alternativni dizajn i možemo ga smatrati praticem "pametnih" telefona za "Instagram generaciju" fotografa. Karakterišu ga odličan pokretni displej osetljiv na dodir, nekonvencionalni način zumiranja i okidanja koji dozvoljava držanje i fotografisanje iz najrazličitijih uglova. Ima koncept filtra za obradu koji do sada nismo videli, kao i ugrađeni Wi-Fi za povezivanje s "pametnim" telefonima i tabletima kako bi se fotografija ili snimljeni video, mogli postaviti na društvene mreže.

Nikon Coolpix P330

Treća sreća

Piše Srđan Abdijević Abdee

SVAKI PUT KAD PIŠEM ZAKLJUČAK NEKOG OD TEKSTOVA ZAPITAM SE, ONAKO NA GLAS, KOLIKO ĆE SE MODELA S INKREMENTALNO VEĆOM OZNAKOM POJAVITI PRE NEGO ŠTO BUDE IZBAČEN POTPUNO ZAOKRUŽEN PROIZVOD? U SLUČAJU PORODICE KOMPAKTNIH FOTOAPARATA KOJE JE "NIKON" NAMENIO NAPREDNIM KORISNICIMA, A KOJA JE ZAPOČELA MODELOM P300, TEK JE TREĆA GENERACIJA POSTALA ONO ČEMU SMO SE JOŠ PRE NEKOLIKO GODINA NADALI

A OBJEKTIV

Objektiv odličnog raspona i još boljeg maksimalnog otvora blende u širokougaonom području zuma.

B KONTROLNI TOČKIĆ

Kontrolni točkići obezbeđuju brzu promenu parametara snimanja.

C RUKOHVAT

Svi koji su se nadali makar malo većem rukohvatu ostaće razočarani, ali čak i ova gumena "štrafta" omogućava sigurniji hvat.

D FUNKCIJSKI TASTER

Funkcijskom tasteru moguće je dodeliti jednu od sedam funkcija.

Kada sam raspakovao kutiju u kojoj je bio fotoaparati, video sam da se spolja ne razlikuje baš mnogo od prethodnika i potrebno je dobro se zagledati u oznake da bi se uvidelo da je, u stvari, reč o potpuno novom modelu. Budući da ono što valja i radi ne treba menjati, dizajn kućišta ostao je nepromenjen, tj. i dalje je ono prilično kompaktno i pomalo čoškasto. Pravi rukohvat ne postoji ni na ovom modelu, već je umesto njega gumirano ispuščenje široko samo pet milimetara. Iako bolje od potpuno ravnog golog metala, smatram da bi rešenje viđeno kod konkurencije koje se sastoji od mogućnosti izbora, tj. promene ili potpunog uklanjanja rukohvata, bilo daleko bolje jer bi se veći rukohvat sasvim fino uklopio u dizajn i ne bi uticao na gabarite. S obzirom na to da je u pitanju model koji korisniku daje mogućnost pune kontrole nad procesom fotografisanja, postoje dva kontrolna točkića, ali je i ovog puta njihov položaj loše rešen jer se i jedan i drugi okreću desnim palcem. Broj spoljnih kontrola veći je nego na fotoaparati sličnih dimenzija, ali neke bitne opcije i dalje su u glavnom meniju, na sreću, postoji jedan programibilni taster. Svi koji su se nadali tražili bilo koje vrste, ostaće i ovog puta razočarani, jer P330 niti ima optičko ili elektronsko tražilo, niti mu se ono može dodati. Ugrađen blic je skriven i iskače pritiskom na polugicu s leve strane.

PROMENE

Prave promene koje je P330 doneo nalaze se unutra. Za razliku od malenog senzora od 1/2,3 inča u prethodnim modelima, ovog puta iskorišćen je senzor formata 1/1,7 inča sa, moglo bi se reći optimalnih, 12,2 megapiksela. To praktično znači da je kvalitet fotografija osetno veći i, što je takođe vrlo bitno, sada je iz njega zahvaljujući RAW formatu moguće izvući maksimum. Ukoliko se odlučite za JPEG, ne bi bilo zgoreg malo pojačati "oštrjenje" u samom fotoaparatu, jer su fotografije naizgled meke prilikom pregleda na stoprocentnom uvećanju. Razlika je najvidljivija kada su visoke ISO vrednosti u pitanju jer P330 ima prednost od jednog do dva

koraka u odnosu na stariju braću. Šum do ISO 800 ne predstavlja nikakav problem i mogu se komotno koristiti fotografije snimljene čak i na ISO 3.200. Da osetljivost ostane što niža moguće je zahvaljujući optičkoj stabilizaciji i, još bitnije, velikoj svetlosnoj moći na širokougaonom kraju objektiva. Raspon otvora blende kreće se od fenomenalnih f/1,8 na 24 mm, do ne baš sjajnih f/5,6 na 120 mm, tako da je u lošim svetlosnim uslovima najbolje zamisliti da zum ne postoji. Objektiv je kvalitetan i jedino mu se može zameriti postojanje hromatskih aberacija, ali samo tamo gde postoji zaista veliki kontrast.

BRZ AUTOFOKUS

Jedna od odlika dobrog fotoaparata svakako je i brzina rada. Autofokus na P330 je brz čak i u relativno lošim svetlosnim uslovima, tako da

opušteno možete isključiti lampicu koja može da smeta i privlači pažnju. Upis na karticu je brz i kad se paralelno koriste RAW i JPEG formati. Ukoliko se ne slažete baš najbolje s računarnom, fotografije možete pomoću različitih filtera i efekata obraditi u samom fotoaparatu.

Uz P330 dolazi eksterni punjač, već USB punjač, tako da se baterija puni u fotoaparatu, a ako mislite da je to nepraktično (jer želite da na raspolaganju imate i rezervnu bateriju) moguće je dokupiti klasičan punjač baterija. Pored fotografija, P330 snima i video u punoj HD rezoluciji sa stereo-zvukom. Ukoliko volite da snimate sekvence, postoji čitav niz režima rada, od kojih je svakako najzanimljiviji onaj u kome je moguće snimati brzinom od čitavih 120 fotografija u sekundi.

UTISAK

Nikon Coolpix P330 je moćan mali fotoaparati, koji je konačno dobio dugo priželjkivane opcije namenjene fotografima koji žele potpunu kontrolu. Od korisnih dodataka ima GPS koji omogućava sve poželjniji "geo tagging", ali još ne postoji WiFi u samom fotoaparatu, već je za daljinsku kontrolu i prenos fotografija neophodno dokupiti dodatni uređaj. Sveukupni utisak o P330 više je nego pozitivan jer predstavlja dobar izbor zbog odličnog balansa između gabarita, mogućnosti i cene.

- 1 Gumirani oslonac za palac u čijoj se blizini, da je sreće, moglo naći i neko AF dugme.
- 2 Displej kao jedini način gledanja na sve jeste kvalitetan i dobro vidljiv na suncu.
- 3 Zadnji točkić svojim kvalitetom ne prati ostatak fotoaparata, te ga je lako moguće slučajno okrenuti.
- 4 Ugrađen blic je skriven i iskače pritiskom na polugicu s leve strane.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	NIKON COOLPIX P330
Cena (sa PDV)*	39.990 din. (360 evra)
Efektivna rezolucija	12 megapiksela
Tip senzora	CCD, 1/7 inča
Objektiv	24–120 mm (ekv. 35 mm)
Maks. otvor blende	F1,8–5,6
Min. daljina izostravanja	3 cm
Stabilizacija slike	da
Format u kojem snima	RAW + JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, S, A, M
Merni sistem	na čitavoj površini, centralno i spot
Brzina zatvarača	60 s do 1/2.000 s
Brzina kontinualnog fotografisanja u maksimalnoj rezoluciji	10 fotografija u sekundi
Ekv. osetljivost (ISO)	80 – 12.800
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	MOV, H.264, 1080p
Displej	3 inča (7,5 cm) sa 921.000 piksela
Tražilo	nema
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC
Tip baterije	Li-ion EN-EL12
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	200 snimaka
Dimenzije / masa	103 x 58 x 32 mm / 200 g
Sadržaj kutije	traka za nošenje, baterija, AC adapter, USB i video-kablovi i CD s programom
Informacije	www.nikon.rs

*Cene su okvirne i podložne promenama

OCENA

- + Kvalitet fotografija, raspon objektiva, f/1,8, izrada.
- Baterija se puni u fotoaparatu, nedostatak tražila.

Spremni? za letnju avanturu ●

PODVODNI FOTOAPARATI

tehnika

OVO SU MALI, IZDRŽLJIVI DIGITALNI FOTOAPARATI KOJIMA MOŽETE SNIMATI LETNJE AVANTURE NA MORU, RECI, BAZENU I SVUDA GDE IMA VODE I PESKA KOJI MOGU NEPOVRATNO UNIŠTITI OBIČAN FOTOAPARAT. OTPORNI SU NA PADOVE A "SNALAZE" SE I NA HLADNOĆI, PA KADA DOĐE ZIMA, MOŽETE IH KORISTITI I ZA ZIMSKE AVANTURE. PRE UPOTREBE OBAVEZNO PROČITAJTE UPUTSTVO KAKO BI VAS DUGO SLUŽILI

Piše Boris Bjelica

Ova kategorija kompaktnih digitalnih fotoaparata se uvećala i imaju ih gotovo svi proizvođači u svojoj ponudi. Koncept voodootpornog fotoaparata nije ništa novo jer su oni postojali i u vreme analogne fotografije, a prvi digitalni kompaktni fotoaparati počeli su se pojavljivati od 2002. godine. Svi oni zaštićeni su od vode i ostalih spoljnih uticaja toliko da je malo verovatno da će neko od nas u stvarnom životu imati prilike da naiđe na uslove u kojima bi zaista testirali njihovu maksimalnu izdržljivost. Idealni su, na primer, da ih ponesete na plažu – mesto na kojem biste inače ranije bili prilično zabrinuti ako ponesete fotoaparata. Ako slučajno ispustite fotoaparata na pesak, možete ga jednostavno isprati i biće čist, a takođe možete ove fotoaparate koristiti i u vodi kako biste snimili podvodne aktivnosti. Svaki od ovih modela ima ograničenje do koje dubine se sme koristiti, većina modela ima i druge vidove izdržljivosti kao što su otpornost na padove, na smrzavanje, a modeli Olympus TG-830 i TG-2, Pentax Optio WG-10 i WG-3 i Panasonic Lumix DMC-FT5 su otporni i na pritisak do 100 kg. Sve to čini ih pogodnim za različite letnje avanture kao što su ronjenje, skijanje na vodi, pećanje. Neki od njih poseduju i najnovije tehnološke mogućnosti kao što su ugrađeni GPS prijemnik, koji će davati informaciju i o tome gde ste određene fotografije snimili, barometar, visinomer i kompas. Dakle, sve što je potrebno za vaše avanture u prirodi. Najnovija mogućnost koju poseduju jeste ugrađeni Wi-Fi (Fujifilm FinePix XP200, Nikon Coolpix AW110 i Panasonic Lumix DMC-FT5), koji omogućava bežično prenošenje fotografija s fotoaparata na pametni telefon ili tablet. To znači da se fotografije lako i trenutno mogu podeliti s prijateljima i porodicom preko društvenih mreža i elektronskih poruka, ili sačuvati kao rezervna kopija. Za daljinsku kontrolu fotoaparata s "pametnog" telefona takođe se koristi ugrađeni Wi-Fi. Ovo praktično znači da i onaj koji fotografise može biti deo grupnih fotografija (kao što je porodični portret) i da pregleda sliku pre snimanja. Jednostavni su za rukovanje jer uglavnom poseduju puno automatskih režima rada za različite uslove fotografisanja. Kvalitet snimljenih fotografija, u zavisnosti od svetlosnih uslova, je dobar u odnosu na veličinu senzora koji poseduju (čak i na višim ISO osetljivostima), a svi nude mogućnost snimanja video-zapisa u HD kvalitetu. U potpunosti su spremni za vaše letnje avanture.

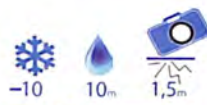

CANON POWERSHOT D20

www.canon.rs

S velikim i jasno pozicioniranim plastičnim kontrolnim dugmadima, ovaj fotoaparati je jednostavan za korišćenje, kada imate rukavice ili fotografišete pod vodom. Prilično je malih dimenzija i neobičnog oblika – leva strana je poput nekog talasa s gumiranim delovima koji olakšavaju držanje. Proizvodi se u sivoj, plavoj i žutoj boji. Ima CMOS senzor rezolucije 12,1 miliona piksela (isti HS sistem kao i kod drugih "Canonovih" kompaktnih digitalnih fotoaparata), koji daje fotografije s manje šuma i poboljšava dinamički opseg. Fotografije imaju dobar kontrast i nivo reprodukcije boja, kao i dobro kontrolisan šum. Video-zapis snima u punom HD kvalitetu (1.080 p), a poseduje veliki broj režima rada sa scenama. Olakšava fotografisanje u različitim uslovima, od koji su neki prilagođeni

podvodnom fotografisanju (kao što je scena za podvodno makrofotografisanje), a u tim režimima rada automatski se kompenzuje balans bele boje i omogućava vernija reprodukcija boja u vodenom okruženju. Objektiv pokriva pet puta optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom, koja počinje od 28 mm do 140 mm, a ima i stabilizaciju slike. GPS funkcija omogućava označavanje lokacije na fotografijama i video-zapisima, dok funkcija evidencije pomaže da vodite dnevnik putovanja. Pomoću priloženog softvera Map Utility možete precizno da obeležite lokacije snimanja. Za njega su predviđeni, kao dodatna oprema, i podvodno kućište WW-DC1, kojim se može roniti i do 40 m, i dodatni eksterni podvodni blic WP-DC45.

CENA: 43.990 din. (396 evra)

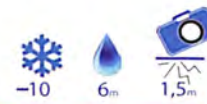

FUJIFILM FINEPIX XP60

www.fujifilm.eu/rs/

Ovo je niskobudžetni "Fujifilm" podvodni fotoaparati koji ne zaostaje puno po tehničkim karakteristikama. Ima CMOS senzor rezolucije 16,4 miliona piksela, stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora (SteadyShot) i 5x optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 do 140 mm. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 9 cm. Snima kontinuirano deset snimaka u sekundi, a video-zapis u punoj HD rezoluciji. Displej ima nešto skromnije karakteristike. Fotoaparati je dobro napravljen, izrađen je u kombinaciji plastike i metala. Ima dvostruko zaključavanje memorijske kartice i poklopca baterije. Srebrna dugmad jasno su vidljiva naspram crne plastike i rukovanje njima više je nego jednostavno. Ima standardne

moćnosti kada je u pitanju vodootpornost, koje su dovoljne za vaše letnje avanture. Na raspolaganju je u crvenoj, crnoj, plavoj i žutoj boji. Uglavnom ima dosta automatskih režima rada koji olakšavaju rukovanje. Fotoaparati ima SR Autorežim, tj. prepoznaje scene koje može postaviti automatski, i na taj način obezbediti optimalne uslove snimanja, a ima i dosta automatskih režima rada prilagođenih različitim uslovima fotografisanja (opciju za fotografisanje HDR-a, panorama od 360 stepeni, 3D i kreativne filtre). Izoštavanje ovim fotoaparatom je brzo, s tim što snimljene fotografije imaju nešto izraženiji šum nego ostali fotoaparati s ovim tipom senzora.

CENA: 19.980 din. (180 evra)

FUJIFILM FINEPIX XP200

www.fujifilm.eu/rs/

Napravljen je za one kojima je potreban izdržljiv fotoaparati s ugrađenim Wi-Fi sistemom koji će im pomoći da brzo i jednostavno prebace snimljene fotografije na svoj pametni telefon, tablet ili računar i podele ih na društvenim mrežama. Napravljen je od kombinacije metala i plastike, s gumiranim delom za bezbedno držanje ovako malog fotoaparata, a raspored dugmadi je takav da mogu da ih koriste i oni koji nose rukavice. Može da izdrži dubinu do 20 m i padove s visine od 2 m, a raspoloživ je u crnoj, crvenoj, plavoj i žutoj boji. U njega je "Fujifilm" ugradio CMOS senzor rezolucije 16,4 miliona piksela. Ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora (SteadyShot) i 5x optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm do 140 mm, koji u makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 9 cm. Kao što možemo

zaključiti, ima dosta tehničkih karakteristika kao model FinePix XP60, ali i veći i kvalitetniji displej. I kod ovog fotoaparata sva podešavanja su automatizovana, ima puno režima rada sa scenama prilagođenim određenim uslovima fotografisanja. Video-zapis snima u punoj HD rezoluciji sa 60 snimaka u sekundi, a u nižim rezolucijama moguće je snimiti i do 240 snimaka u sekundi. Snimljene fotografije i video-zapis moguće je obraditi i montirati tako da, kada ga prenesete uz pomoć Wi-Fi -u, u recimo, "pametni" telefon, možete ih odmah podeliti sa drugima. Kvalitet snimljenih fotografija je nešto bolji nego kod modela FinePix XP60 i u lošijim svetlosnim uslovima, a može da fotografiše i do 10 snimaka u sekundi u maksimalnoj rezoluciji ili 60 snimaka u rezoluciji 1.980 x 1.080 piksela.

CENA: 26.600 din. (260 evra)

NIKON COOLPIX S31

www.nikon.rs

Ovo je najjeftiniji od svih ponuđenih fotoaparata u ovoj kategoriji. Nasledio je model S30, a glavno unapređenje je da za napajanje koristi punjivu Li-jon bateriju, koja se dobija s punjačem prilikom kupovine fotoaparata. Napravljen je od plastike otporan je na padove do 1,5 m i vodootporan na dubini do 5 m, što je nešto bolja izdržljivost od njegovog prethodnika. Proizvodi se u pet boja (crna, bela, plava, žuta i roze). Ima sasvim nekonvencionalni raspored dugmadi – red od četiri dugmeta koji su usklađeni s ikonama na displeju, a zumiranje se obavlja na samom džojstiku. Dugmad su velika, a upravljački meni i sam izgled fotoaparata ukazuju na to da su ciljna grupa korisnika upravo deca koja žele da snime svoje avanture.

U njega je ugrađen CCD senzor rezolucije od 10,1 milion piksela i 3x optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 29 mm do 87 mm. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 5 cm. Nema stabilizaciju slike, a video-zapis snima u HD (720p) kvalitetu. Sva podešavanja su automatska, ima nekoliko režima rada sa scenama za određene uslove snimanja, a ugrađeni filteri i ukrasni okviri učiniće da se negov korisnik može zabavljati satima dodajući sopstvene specijalne efekte snimljenim fotografijama. Za razliku od prethodnika, ima bolju kontrolu režima rada blica, ali kod njega nije moguće ručno podešavati ISO osetljivost i balans belog. Kvalitet snimljenih fotografija u različitim svetlosnim uslovima nije loš.

CENA: 11.990 din. (108 evra)

IUPC 2013

MEĐUNARODNI KUP PODVODNE FOTOGRAFIJE
20 – 21. APRIL, ADA CIGANLIJA, BEOGRAD

Sezona takmičenja u podvodnoj fotografiji je počela i na Adi Ciganliji gde je održano prvo ovogodišnje takmičenje u okviru Međunarodnog kupa podvodne fotografije (International Underwater Photography Cup). Nastupilo je 25 takmičara iz Slovenije, Hrvatske i Srbije. Organizator takmičenja bio je Ronilački klub "S. D. T. Svet Ronjenja", uz

podršku firme "Refot B" i Saveza organizacija podvodnih aktivnosti Republike Srbije – SOPAS. Medijski sponzori bili su Refoto, National Geographic Srbija i Prva TV. U kategoriji D-SLR oprobalo se sedam podvodnih fotografa, a u kompaktnima 18 takmičara. Vreme je bilo sunčano, s umerenim vetrom – odlični uslovi

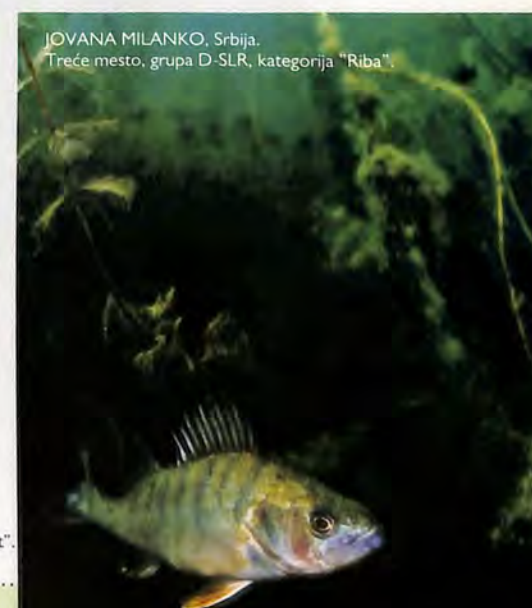
za ronjenje. Takmičari su imali na raspolaganju pet sati i nakon toga svi su na vreme napustili akvatorij, a kopiranje kartica i izbor fotografija za takmičenje protekao je prema predviđenoj satnici. Vidljivost je bila dosta dobra (oko 5 metara), dok je temperatura jezera varirala između 9 stepeni Celzijusa (na dnu) i 12 (na površini). Maksimalna dubina jezera je 10 metara. Pored takmičara, ovakav događaj okupio je veliki broj ronilaca iz cele Srbije, koji su uživali u dobrom društvu po lepom sunčanom danu. Osim etape IUPC-a, takmičenje je imalo i status prvenstva države. Fotografije su ocenjivali: Predrag Vučković (Extreme Photographer), Milan Živković (Refoto), Igor Riil (National Geographic Srbija) i Vladan Milisavljević (Agencija "Ultramarin"). Prema rečima predsednika žirija, Predraga Vučkovića, ovogodišnje fotografije bile su mnogo kvalitetnije od prošlogodišnjih, tako da žiri uopšte nije imao lak zadatak.

JAKA FERJAN, Slovenija. Prvo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Makro".

MARKO GASPARIČ, Slovenija. Prvo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Ambijent".

JOVANA MILANKO, Srbija. Treće mesto, grupa D-SLR, kategorija "Riba".

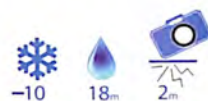
NIKON COOLPIX AW110

www.nikon.rs

S ugrađenim GPS-om, kartom sveta na kojoj možete videti trenutnu lokaciju i rutu vašeg kretanja na osnovu snimljenih fotografija, digitalnim kompasom, visinomerom, barometrom i Wi-Fi sistemom za njegovu kontrolu i prebacivanje snimljenih fotografija na pametni telefon ili tablet. Coolpix će sigurno impresionirati sve potencijalne korisnike koji su aktivni u prirodi. Napravljen je od kombinacije plastike i metala, a otporan je na vodu do 18 m, padove do 2 m. Proizvodi se u

plavoj, crnoj, narandžastoj i maskirnoj boji. Upravljački meni je jasan, a kontrolna dugmad su pregledno raspoređena i deluju mala, ali je ohrabrujuće da je rukovanje njima moguće i kada se nose rukavice. Da bi se dodatno olakšalo rukovanje postavki na hladnom vremenu, postoji bočno

veliko dugme i kada se ono pritisne, jednostavnim trešanjem fotoaparata postavljamo na određene funkcije. Može se pohvaliti i dobrim kvalitetom OLED displeja. Kao i većina fotoaparata koji se nalaze u ovom pregledu, poseduje automatske režime rada, ali Coolpix AW110 ima dobar izbor programa sa scenama i dosta podešavanja moguće je obaviti u samom meniju. Njegov CMOS senzor ima efektivnu rezoluciju od 16 miliona piksela, 5x optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm do 140 mm. Kvalitet snimljenih fotografija je dobar i s višim osetljivostima daje veliku količinu detalja. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 1 cm, a ima optičku stabilizaciju slike. Video-zapis snima u punoj HD rezoluciji (1080p) sa 30 sličica u sekundi, a može da fotografiše brzinom od 120 snimaka u sekundi, ali u VGA rezoluciji, što će se svideti onima koji žele da analiziraju trenutke u pokretu. U kompletu s fotoaparatom dobija se adapter UR-E25, koji će omogućiti stavljanje filtra prečnika 40,5 mm.

CENA: 38.990 din. (351 evra)

OLYMPUS TOUGH TG-310

www.olympus.rs

Moramo reći da je "Olympus" prvi proizvođač koji se pojavio s izdržljivim voodootpornim digitalnim kompaktnim fotoaparatom, a ove sezone u svojoj ponudi ima četiri modela. Model Tough TG-310 je osnovni i najjeftiniji model koji je voodootporan na dubinama do tri metra i na padove do 1,5 m. Njegova plastična konstrukcija i mala masa na prvi pogled dovodi u sumnju njegovu izdržljivost, ali to u praksi ne znači ništa i ako se pridržavate uputstva o bezbednom korišćenju, izdražaće deklarisanu vrednost. Proizvodi se u pet boja (srebrna, bela, crvena,

plava i narandžasta). Ima CCD senzor rezolucije 14,2 miliona piksela sa 3,6 puta optičkim zum objektivom, s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm do 140 mm, a snima video-zapis u HD kvalitetu (720p). Poseduje veliki broj režima rada sa scenama i olakšava fotografisanje u različitim uslovima, a poseduje automatski balans bele koji je prilagođen podvodnom fotografisanju. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 2 cm. Displej ima skromnije mogućnosti, ali se može pohvaliti sa dosta automatskih režima rada za unapred definisane uslove fotografisanja. Možda je malo sporiji prilikom izoštravanja, ali daje solidan kvalitet snimljenih fotografija i dobar je izbor za sve one manje zahtevne korisike u pogledu izdržljivosti, a koji žele da zabeleže svoje letnje avanture.

CENA: 19.349 din. (175 evra)

OLYMPUS TOUGH TG-630

www.olympus.rs

Vizuelno se vrlo malo razlikuje od prethodnog modela Tough TG-620. Napravljen je od plastike i voodootporan na dubini do pet metara i padove do 1,5 m. Proizvodi se u četiri boje (crna, bela, crvena i plava). U njega je ugrađen CMOS senzor s efektivnom rezolucijom od 12 miliona piksela, stabilizacijom slike zasnovanom na pomeranju senzora i 5 puta optičkim zum objektivom s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm do 140 mm, koji u makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 3 cm. Procesor TruePic

VI je novina za ovu kategoriju fotoaparata, a omogućava nešto bržu obradu i kvalitetnije fotografije na višim ISO osetljivostima nego njegov prethodnik. Video-zapis snima u punoj HD rezoluciji sa 30 snimaka u sekundi, stereo-zvukom, a moguće je snimati i brzinom od 240 snimaka u sekundi u rezoluciji 320 x 240 piksela. Rukovanje nije komplikovano, samo bi mogao da ima nešto veću komandnu dugmad, dok displej daje solidan kvalitet snimljenih sadržaja.

CENA: 25.999 din. (234 evra)

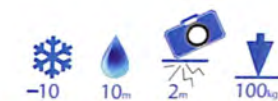

OLYMPUS TOUGH TG-830

www.olympus.rs

Nova generacija s ugrađenim CMOS senzorom, s pozadinskim osvetljenjem efektivne rezolucije od 16 miliona piksela i TruePic VI procesorom obezbeđuje bolji kvalitet snimljenih fotografija i njegov brzi rad. Ima standardni 5 puta optički zum objektiv, s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm do 140 mm, koji u makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 3 cm i stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora. Rukovanje nije komplikovano i svu dugmad lako možete koristiti i pod vodom, a nudi i veliki broj automatskih opcija za fotografisanje u različitim uslovima. Ima mogućnost snimanja 3D fotografija i dosta filtera za direktno stvaranje efekata u samom fotoaparatu. Video-snimci se mogu zabeležiti u rezolucijama pun HD (1.080)

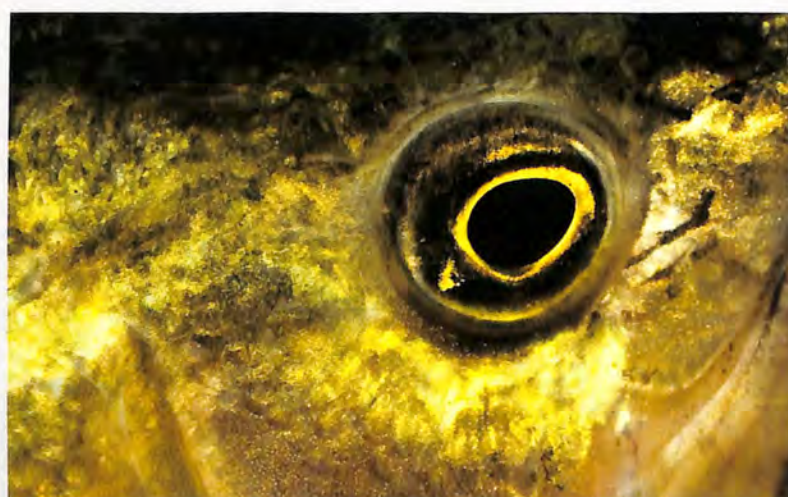
60i, pun HD (1.080) 30p ili 120 fps High-Speed u HD rezoluciji koju možete pustiti u super-usporenoj reprodukciji. Kada trenutak zahteva, mogu se istovremeno snimiti fotografija i video-zapis. Robustna konstrukcija fotoaparata omogućava mu da izdrži padove do 2 m i pritisak od 100 kg, a voodootporan je do dubine od 10 m. Ima ugrađen GPS i elektronski kompas koji poseduje tri senzora za beleženje pravca u kom je fotoaparata okrenut, čak i kada je isključen. Prikazuje više od 700.000 obližnjih geografskih i prirodnih lokacija, a ima ugrađen barometar i visinomer. Nema ugrađen Wi-Fi, ali i to se može donekle ispraviti jer je fotoaparata kompatibilan FlashAir i Eye-Fi SD memorijskim karticama.

CENA: 38.999 din. (351 evra)

MILAN AVRAMOVIĆ, Srbija.
Drugo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

IVANA ORLOVIĆ KRANJIC, Srbija.
Prvo mesto, grupa D-SLR, kategorija "Makro".

JOVANA MILANKO, Srbija.
Treće mesto, grupa D-SLR, kategorija "Makro".

JAKA FERJAN, Slovenija. Prvo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

IVANA ORLOVIĆ KRANJIC, Srbija.
Drugo mesto, grupa D-SLR, kategorija "Riba".

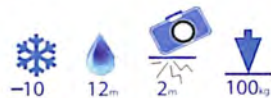

OLYMPUS TOUGH TG-2

www.olympus.rs

Svoje dugogodišnje iskustvo u proizvodnji podvodnih digitalnih fotoaparata "Olympus" je pretočio u top-model Tough TG-2. I pored toga što je efektivna rezolucija "samo" 12 miliona piksela, kvalitet snimljenih fotografija je ispred konkurencije zahvaljujući kvalitetnom objektivu koji ima maksimalni otvor blende f/2 za širokougaoni položaj objektivu. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 1 cm, a ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora. Fotoaparata je kvalitetno izrađen, voodootporan je na dubini do 12 m i može da izdrži i pritisak od 100 kg. Raspored komandi je odličan i omogućava jednostavno postavljanje parametara. Podešavanje nekih parametara moguće je menjati dodirima na

razne delove fotoaparata, što znatno olakšava korišćenje u hladnim uslovima kada nosite rukavice. Proizvodi se u crnoj i crvenoj boji. Ima ugrađen GPS, barometar, visinomer, digitalni kompas, a nedostaje mu samo Wi-Fi, ali i to se može donekle nadomestiti jer je fotoaparata kompatibilan FlashAir i Eye-Fi SD memorijskim karticama. Kao dodatna oprema za ovaj model predviđeni su podvodno kućište PT-053, kojim se može roniti i do 45 m, i dodatni podvodni blicevi UFL-1 i UFL-2, ali i FCON-T01 makrokonverter PTMC-0, riblje oko konverter FCON-T01 telekonverter TCON-T01 i adapter CLA-T01 na koje se postavljaju ili filtri prečnika 40,5 mm. Može se reći da je fotoaparata za sve prilike.

CENA: 51.999 din. (468 evra)

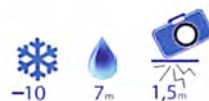

PANASONIC LUMIX DMC-FT25

www.panasonic.eu

Ovo je skromnija i jeftinija varijanta izdržljivih digitalnih fotoaparata FT-serije firme "Panasonic". Model je otporan na vodu do dubine od 7 m, padove s visine do 1,5 m, a sve to zahvaljujući gumenom oblozi, pojačanom staklu i elastičnoj smoli u unutrašnjosti fotoaparata i hermetički zatvorenom kućištu. Ima CCD senzor rezolucije 16,1 milion piksela, a snima video-zapis u HD kvalitetu (720 p) sa 25 sličica u sekundi. Ima standardni 4 puta optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 25 do 100 mm, koji u makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 5 cm, i optičku stabilizaciju slike (OIS). Ugrađeno LED svetlo pomaže prilikom fotografisanja i snimanja video-zapisa u uslovima kada nema dovoljno svetla i na malim udaljenostima.

Bogatstvo režima rada sa scenama olakšava fotografisanje u različitim uslovima. Režimi rada za fotografisanje na plaži i surfovanje, na primer, omogućavaju vam da koristite isti način s optimizovanim automatskim podešavanjem bele boje i na plaži i u plitkoj vodi do 3 m. Režimi za fotografisanje dece, životinja i sporta koriste prethodno opisanu inteligentnu ISO kontrolu da bi se obezbedili odlični rezultati, čak i kada se motivi neočekivano pomeraju. Inteligentne funkcije, poput prepoznavanja lica, režima za smanjenje zamagljenosti, AF praćenja, ISO kontrole, izbora scene i ekspozicije osiguravaju jednostavnije fotografisanje u različitim situacijama, a sve to objedinjuje iA režim rada.

CENA: 21.090 din. (190 evra)

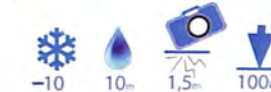

PANASONIC LUMIX DMC-FT5

www.panasonic.eu

Ovo je najbolji voodootporni model firme "Panasonic" i može da se koristi na dubinama do 13 m, može da padne s visine od 2 m, ali i da izdrži pritisak od 100 kg. Kvalitet izrade uliva poverenje i s pristojnom veličinom rukohvata omogućava čvrsto držanje, ali jedino nešto manja dugmad otežavaju rukovanje kada se nose rukavice. Proizvodi se u crnoj, plavoj, narandžastoj i srebrnoj boji. Rukovanje je jednostavno i s pritiskom na dugme "Q" biraju se osnovni parametri, a u meniju ostalo. Dosta toga nasledio je od prethodnika: GPS prijemnik, kompas, visinomer i barometar, ali je novo da ima ugrađeni Wi-Fi i da koristi NFC (Near Field Communication) tehnologiju kako bi se samo jednim dodirima povezo s kompatibilnim "pametnim" telefonom ili tabletom. Pored mogućnosti bežičnog prebacivanja snimljenih fotografija, moguća je i njegovaljinska kontrola. Kvalitet displeja nije na nivou konkurencije po rezoluciji, ali prikazuje dobar nivo kontrasta, tako da je vidljiv sadržaj i na suncu. Opremljen je CMOS senzorom s efektivnom

rezolucijom od 16 miliona piksela, 4,6 puta optičkim zum objektivom s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 do 128 mm. Proizvodi dobar kvalitet snimljenih fotografija i na višim osetljivostima. U makro režimu rada može da snima s udaljenosti od 5 cm, a ima optičku stabilizaciju slike (OIS). Može da snima video-zapise u punoj HD rezoluciji (1.920x1.080 piksela) u AVCHD formatu nad ili pod vodom. Optički zum i iA Auto režim mogu da se koriste i za snimanje video-zapisa, dok ugrađeno LED svetlo pomaže prilikom snimanja u tamnoj okolini. Ovaj fotoaparata efikasan je i kod kontinualnog snimanja do 10 slika u sekundi, u punoj rezoluciji. Inteligentne funkcije poput prepoznavanja lica, režima za smanjenje zamagljenosti, AF praćenja, inteligentne ISO kontrole, inteligentnog izbora scene i inteligentne ekspozicije osiguravaju jednostavnije fotografisanje u različitim situacijama. Posедуje i mogućnosti koje nemaju drugi fotoaparati, recimo, manuelnu kontrolu ekspozicije i "time-lapse" opciju snimanja video-zapisa.

CENA: 43.290 din. (390 evra)

PENTAX OPTIO WG-10

www.panasonic.eu

Za one koji hoće da izdvoje manje novca i ne treba im ekstremna izdržljivost fotoaparata, "Pentax" je pripremio model skromnijih mogućnosti koji, po svojim specifikacijama podseća na stariji model Optio WG-2. Izgleda skoro identično sa svojom površinskom teksturem koja omogućava lagano držanje, ali ima manji displej dijagonale 2,7 inča. Raspoloživ je u crno-crvenoj i crno-srebrnoj boji, a s njim je moguće fotografisati na dubini od 10 m. Otporan je na pritisak do 100 kg. Ima CCD senzor rezolucije 14,2 miliona piksela sa 5 puta optičkim zum objektivom, s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 do 140 mm, a snima video-zapis u HD kvalitetu (720p). U makro režimu rada može da snima

s udaljenosti od 5 cm i ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora. Poseduje veliki broj režima rada sa scenama, što olakšava fotografisanje u različitim uslovima, a poseduje automatski balans bele prilagođen podvodnom fotografisanju. Da bi fotografija bila pravilno osvetljena, kada se fotografišu sitni objekti, oko objektivu se nalazi pet LED lampica. Uz njega se dobija posebna vezica s karabinom, kako bi se mogao zakačiti. Kompatibilan je Eye-Fi SD memorijskim karticama, a od dodatne opreme "Pentax" je predvideo IC daljinski okidač (O-RC1) koji je, takođe, voodootporan. Fotoaparata ima dva prijemnika s prednje i zadnje strane i nosač za držanje na biciklu.

ROK KOVAČIĆ, Slovenija.
Best of Show i prvo mesto u grupi D-SLR, kategorija "Riba".

SVEN ZVOCAK, Hrvatska.
Četvrto mesto, grupa D-SLR, kategorija "Riba".

DUŠAN NOVAKOVIĆ, Srbija.
Treće mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

STEFAN ANDUS, Srbija.
Šesto mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

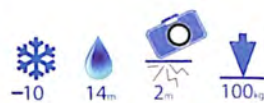
PENTAX OPTIO WG-3/WG-3GPS

www.pentax.eu

CENA: 33.300/38.850 din. (300/350 evra)

Fotoaparati pomalo neobičnog izgleda koji kao i svi ovde prikazani fotoaparati, može da izdrži uslove fotografisanja koji nisu uobičajeni za obične kompaktne digitalne fotoaparate. Ovim modelom moguće je fotografisati na dubini do 14 metara bez posebnog kućišta, izdržava padove do 2 m i otporan je na smrzavanje do -10 stepeni Celzijusa, a dodatno nudi i otpornost na pritisak do 100 kg. Telo je, svojom površinskom teksturom, lagano za držanje, a raspoloživ je u zelenoj, ljubičastoj i narandžastoj boji. Ima BSI CMOS senzor rezolucije od 16 miliona piksela i četiri puta optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 25 do 100 mm, kao i stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora. Međutim, objektiv ima jednu prednost, a to je je maksimalni otvor blende za širokogaoni položaj objektiv f/2, što može značiti u lošijim svetlosnim uslovima, moguće je i ručno izoštravanje. Fotografije snimljene ovim fotoaparatom daju, na žalost, malo više šuma za osetljivosti iznad ISO 400. Video-zapis

snima u punom HD kvalitetu, a korišćenje ovog fotoaparata nije komplikovano jer poseduje veliki broj automatskih opcija za podešavanje. Zanimljiva mogućnost jeste funkcija digitalnog mikroskopa, koja upotpunjuje makro funkciju fotografisanja s udaljenosti od jednog centimetra. Da bi fotografija bila pravilno osvetljena, kada se fotografišu sitni objekti oko objektiv se nalaze šest LED lampica. Uz njega se dobija posebna vezica s karabinom, kako bi se mogao zakačiti. Kao dodatna oprema može se nabaviti bežični daljinski okidač. Postoje dve verzije ovog modela fotoaparata, od kojih verzija s oznakom GPS ima ugrađen prijemnik za dobijanje informacije na kojoj lokaciji se snima, digitalni kompas, visinomer i barometar, a podržava i bežično Qi punjenje baterije. Nema ugrađeni Wi-Fi, ali je kompatibilan Eye-Fi SD memorijskim karticama. Od dodatne opreme "Pentax" je predvideo IC daljinski okidač (O-RC1), koji je takode vodootporan. Fotoaparati ima dva prijemnika, s prednje i zadnje strane, i nosač za držanje na biciklu.

SONY CYBER-SHOT DSC-TF1

www.sony.rs

CENA: 22.990 din. (207 evra)

Kako je popularnost vodootpornih fotoaparata sve veća, a TX-serija skupa za većinu korisnika, "Sony" je ponudio jeftiniju varijantu u tri boje (crna, plava i crvena). Ovim fotoaparatom može se fotografisati na dubinama do 10 m i otporan je na padove do 1,5 m. Jednostavnog je izgleda, ima displej dijagonale 2,7 inča i standardni raspored komandi koji omogućava jednostavno podešavanje fotoaparata. Ima ugrađeni CMOS senzor s efektivnom rezolucijom od 16 miliona piksela, koji obezbeđuje dobar kvalitet snimljenih fotografija. Četvorostruki optički zum objektiv s optičkom stabilizacijom ima ekvivalentnu žižnu daljinu od 28 mm do 100 mm i može, u

makro režimu rada, da snima s udaljenosti od 1 cm. Koristi puno automatskih režima rada (već prilagođenih za određene uslove fotografisanja) i uglavnom će zadovoljiti potrebe većine korisnika prilikom snimanja panorama od 3D fotografija. Čudno je da video-zapise snima u HD (720 p) kvalitetu kada i jeftiniji modeli mogu da snimaju u punoj HD rezoluciji. Pretpostavljam da je time "Sony" hteo da napravi veću razliku između njega i TX30. Druga zanimljivost jeste da za memorisanje snimljenih fotografija koristi mikro SD memorijsku karticu, mada je, po mom mišljenju, bilo mesta i za klasičnu SD karticu.

SONY CYBER-SHOT DSC-TX30

www.sony.rs

CENA: 38.850 din. (350 evra)

Za razliku od svih ostalih fotoaparata u ovoj klasi koji imaju više sportski izgled, Sony Cyber-shot DSC-TX30 je elegantan i tanak džepni digitalni fotoaparati koji ima jednu tajnu, da je vodootporan na dubinama do 10 m, otporan je na padove do 1,5 m i smrzavanje do -10 stepeni Celzijusa. Ima kvalitetan displej osetljiv na dodir, preko koga se kontroliše većina funkcija fotoaparata, osim zumiranja. Tako, zaboravite korišćenje običnih rukavica. Na raspolaganju je u četiri boje (crna, roze, plava i narandžasta). Ima CMOS senzor s pozadinskim osvetljenjem od čak 18,2 miliona piksela (što je najveća rezolucija u ovoj klasi), te je dobar kontrast i reprodukcija boja, i šum je dobro kontrolisan.

Video snima u punom HD (1.080 p) kvalitetu. Ima ugrađen "Carl Zeiss" objektiv i raspon od 5 puta, što je ekvivalentno opsegu od 26 do 130 mm. Poseduje, i stabilizaciju slike. Uglavnom se oslanja na automatske postavke za podešavanje parametara, a ima mnogo zanimljivih opcija, među kojima je i ona koja se odnosi na snimanje 3D fotografija, panorama i druge mogućnosti koje treba da olakšaju dobijanje kvalitetnih i neobičnih fotografija. Nema ugrađen GPS i Wi-Fi, što je malo čudno za "Sony" koji ovu tehnologiju ima već implementiranu kod drugih fotoaparata. Za memorisanje koristi mikro SD karticu.

SEALIFE REEF MASTER

www.sealife-cameras.com

CENA: 19.980 din. (180 evra)

Firma "SeaLife" je nezavisna kompanija koja u proizvodnom programu ima nekoliko modela kompaktnih podvodnih fotoaparata uz koje nudi i ozbiljnu prateću opremu, kao što su: podvodni blicevi i LED rasveta, širokogaoni adapteri, nosači... Ono što je važno napomenuti jeste da njihovi fotoaparati predstavljaju punokrvne podvodne sprave, koje bez ikakve dodatne opreme mogu ići uz ronice na dubinu od 60 metara. Na svim modelima komande su maksimalno pojednostavljene i prilagođene manipulisanju pod vodom, a podešavanja se vrše preko tri velika dugmeta. Ovaj deo priče nije važan onima koji rone na dah, u plitkoj vodi i bez neoprenskih odela i rukavica, ali kada ronite pod punom opremom nije ni malo lako

podešavati fotoaparati sa dugmičima. Ukoliko fotografišete bez blica, tada imate dva ronilačka moda: Dive i Snorkel koji koriguju boje na većim, odnosno manjim dubinama. Što se tiče izdržljivosti, zahvaljujući oklopu i gumenoj oblozi, fotoaparati može da izdrži pad sa 2 metra visine. Nudi skromnije karakteristike od ostalih modela na ovom testu. Ima ugrađen senzor rezolucije 9 miliona piksela, fiksni objektiv ekvivalentne žižne daljine od 45 mm, displej dijagonale 2,4 inča, a koristi SD ili SDHC kartice veličine do 8 Gb. Na ilustraciji vidimo Reef Master sa montiranim "wide" adapterom.

MILAN AVRAMOVIĆ, Srbija.
Drugo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Makro".

SLOBODAN SAVATOVIĆ, Srbija.
Osmo mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

ROK KOVAČIĆ, Slovenija.
Drugo mesto, grupa D-SLR, kategorija "Makro".

JANEZ KRANJIC, Srbija.
Deveto mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Riba".

Snimljeno Nikon Coolpix AW110 fotoaparatom

Korišćenje i čuvanje fotoaparata

Pre korišćenja fotoaparata obavezno pročitajte upustvo za rukovanje i preduzmite neke od navedenih mera kako bi vam fotoaparatus pouzdano radio i dugo trajao. Naveli smo nekoliko pravila kojih biste se morali pridržavati:

– Pre korišćenja fotoaparata pod vodom

1. proverite da nema stranih supstanci ispod poklopca za baterije i ležišta za memorijsku karticu;
- strane čestice, kao što su zrno peska, prašina, kosa i slično, ispod poklopca za baterije i ležišta za memorijsku karticu treba ukloniti duvaljkom ili četkom;
- ako tečnost, kao što su kapi vode, prodre u unutrašnjost za baterije i ležišta za memorijsku karticu, odmah obrišite mekom, suvom krpom;
2. proverite da poklopac za baterije i ležište za memorijsku karticu nisu polomljeni ili deformisani

i vidite da zaptivna guma nije oštećena. Zaptivna guma nakon nekoliko godina korišćenja može da se ošteti i preporučuje se zamena u servisu;

3. proverite da li su poklopac za baterije i ležište čvrsto zatvoreni.

– Korišćenje fotoaparata pod vodom

Pridržavajte se sledećih mera predostrožnosti da biste sprečili prodiranje vode u unutrašnjost fotoaparata:

- ne ronite na dubinama ispod deklarisanе vodootpornosti;

- ne koristite ga konstantno 60 minuta (ili duže) pod vodom (proverite u upustvu za rukovanje);
- koristite fotoaparatus na temperaturama vode od 0°C do 40°. Kada ga koristite pod vodom, ne zaranjajte ga u toplu vodu s kupkom;
- ne otvarajte i ne zatvarajte poklopac ležišta baterije i memorijske kartice pod vodom;
- ne izlažite fotoaparatus udarcu pod vodom, ne skačite u vodu s njim i ne izlažite ga velikim pritiscima, kao što je vodopad;
- fotoaparatus ne pluta po vodi. Pazite da ga ne ispustite u vodu jer će potonuti;
- radni uslovi okoline i nagla promena temperature (na primer, fotoaparatus se iznenada zaroni u hladnu vodu s visoke temperature vazduha), mogu da prouzrokuju zamagljivanje (kondenzaciju) s unutrašnje strane displeja i objektivа.

– Čišćenje nakon upotrebe pod vodom

- nakon upotrebe pod vodom, očistite fotoaparatus roku od 60 minuta, tako što ćete ga potopiti u čistu posudu sa slatkom vodom na 10 minuta;
- obrišite kapljice vode mekom krpom i osušite fotoaparatus u dobro provetrenoj prostoriji;
- nakon provere da na fotoaparatusu nema više kapi vode, otvorite poklopac ležišta za baterije i polako uklonite vodu ili pesak koji su ostali unutar fotoaparata mekom krpom.
- Treba uvek obratiti pažnju da ukoliko je fotoaparatus izložen velikom drmanju, vibracijama, pritisku prilikom ispuštanja ili udarcima, da to može ugroziti vodootpornost kod većine modelа.

Snimljeno Nikon Coolpix AW110 fotoaparatom

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON POWERSHOT D20	FUJIFILM FINEPIX XP60	FUJIFILM FINEPIX XP200	NIKON COOLPIX S31	NIKON COOLPIX AW110	OLYMPUS TOUGH TG-310	OLYMPUS TOUGH TG-630	OLYMPUS TOUGH TG-830
Efektivna rezolucija	12,1 milion piksela	16,4 miliona piksela	16,4 miliona piksela	10,1 milion piksela	16 miliona piksela	14 miliona piksela	12 miliona piksela	16 miliona piksela
Tip i veličina senzora	CMOS, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CCD, 1/2,9 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CCD, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča
Objektiv	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,8	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,9	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,9	3X, 4,1 – 12,3 mm (ekv. 29–87 mm) f/3,3–f/5,9	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,8	3,6X, 5 – 18,2 mm (ekv. 28–102 mm) f/3,5–f/5,1	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,9	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,9
Ekv. osetljivost (ISO)	100 – 3.200	100 – 3.200	100 – 3.200	80 – 1600	125 – 3.200	80 – 1.600	100 – 6.400	125 – 6.400
Displej	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 461.000 tačaka	LCD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 230.000 tačaka	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 920.000 tačaka	LCD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 230.000 tačaka	OLED, 3 inča (7,5 cm) sa 614.600 tačaka	LCD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 230.000 tačaka	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 460.000 tačaka	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 460.000 tačaka
Video-zapis	1.080p HD	1.080p HD	1.080p HD	720p HD	1.080p HD	720p HD	1.080p HD	1.080p HD
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC	interna 95 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 39 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 21 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 21 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 19,5 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 57 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 39 MB, SD / SDHC / SDXC
Tip baterije	Li-jon NB-6L (1.000 mAh)	Li-jon NP-45A (720 mAh)	Li-jon NP-50 (1.000 mAh)	Li-jon EN-EL12 (1.050 mAh)	Li-jon EN-EL12 (1.050 mAh)	Li-jon LI-428 (740 mAh)	Li-jon LI-508 (925 mAh)	Li-jon LI-508 (925 mAh)
Vodootpornost	10 m	6 m	15 m	5 m	18 m	3 m	5 m	10 m
Otpornost na padove	1,5 m	1,5 m	2 m	1,5 m	2 m	1,5 m	1,5 m	2 m
Otpornost na smrzavanje	–10°C	–10°C	–10°C	-	–10°C	–10°C	–10°C	–10°C
Otpornost na pritiske	-	-	-	-	-	-	-	do 100 kg
GPS	da	ne	ne	ne	da	ne	ne	da
Wi-Fi	ne	ne	da	ne	da	ne	ne	ne
Dimenzije / masa	112,3 x 70,8 x 28 mm / 228 g	104,1 x 66,5 x 26,3 mm / 183 g	116,1 x 71,4 x 30,3 mm / 232 g	105,4 x 64,8 x 41,5 mm / 185 g	110,1 x 65,3 x 24,5 mm / 193 g	96,3 x 63,4 x 22,7 mm / 155 g	98,4 x 65,9 x 21,9 mm / 167 g	109,5 x 66,5 x 21,4 mm / 214 g

OLYMPUS TOUGH TG-2	PANASONIC LUMIX DMC-FT25	PANASONIC LUMIX DMC-FT5	PENTAX OPTIO WG-10	PENTAX OPTIO WG-3/WG-3GPS	SONY CYBER-SHOT DSC-TF1	SONY CYBER-SHOT DSC-TX30	SEALIFE REEF MASTER
12 miliona piksela	16,1 milion piksela	16,1 milion piksela	14 miliona piksela	16 miliona piksela	16,1 milion piksela	18,2 miliona piksela	9 miliona piksela
CMOS, 1/2,3 inča	CCD, 1/2,33 inča	MOS, 1/2,33 inča	CCD, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CCD, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča	CMOS, 1/2,3 inča
4X, 4,5 – 18 mm (ekv. 25–100 mm) f/2,0–f/4,9	4X, 4,5 – 18 mm (ekv. 25–100 mm) f/3,9–f/5,7	4,6X, 4,9 – 22,8 mm (ekv. 28–128 mm) f/3,3–f/5,9	5X, 5 – 25 mm (ekv. 28–140 mm) f/3,9–f/4,9	4X, 4,5 – 18 mm (ekv. 25–100 mm) f/2,0–f/4,9	4X, 4,43 – 17,7 mm (ekv. 25–100 mm) f/3,6–f/4,7	5X, 4,7 – 23,5 mm (ekv. 26–130 mm) f/3,5–f/4,8	7,9 mm (ekv. 45 mm)
100 – 6.400	100 – 1.600	100 – 3.200	80 – 6.400	125 – 6.400	100 – 3.200	80 – 12.800	50 – 200
OLED, 3 inča (7,5 cm) sa 610.000 tačaka	LCD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 230.000 tačaka	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 460.000 tačaka	LCD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 230.000 tačaka	LCD, 3 inča (7,5 cm) sa 460.000 tačaka	CD, 2,7 inča (6,7 cm) sa 460.000 tačaka	OLED, 3,3 inča (8,3 cm) sa 1.229.760 tačaka, osetljiv na dodir	LCD, 2,4 inča (5 cm)
1.080p HD	720p HD	1.080p HD	720p HD	1080p HD	720p HD	1.080p HD	VGA (640 x 480)
interna 7,9 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 15 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 70 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 97 MB, SD / SDHC / SDXC	interna 70 MB, SD / SDHC / SDXC	interna, microSD / microSDHC / microSDXC / Memory Stick	interna, SD / SDHC / SDXC / Memory Stick Pro Duo, Pro HG-Duo	interna 28 MB, SD / SDHC
Li-jon LI-908 (1.270 mAh)	Li-jon DMW-BCK7E (680 mAh)	Li-jon DMW-BCM13E (1.250 mAh)	Li-jon D-LI92 (880 mAh)	Li-jon D-LI92 (880 mAh)	Li-jon NP-BN1 (630 mAh)	Li-jon NP-BN1 (630 mAh)	2 x AAA
12 m	10 m	13 m	10 m	14 m	10 m	10 m	60 m
2 m	1,5 m	2 m	1,5 m	2 m	1,5 m	1,5 m	2 m
–10°C	–10°C	–10°C	–10°C	–10°C	10°C	–10°C	–20°C
do 100 kg	-	do 100 kg	do 100 kg	do 100 kg	-	-	-
da	ne	da	ne	da (samo model WG-3GPS)	ne	ne	ne
ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne
111,5 x 66,5 x 29,1 mm / 230 g	103,7 x 58,3 x 19,7 mm / 144 g	109,2 x 67,4 x 28,9 mm / 214 g	58,5 x 115,5 x 28,5 mm / 163 g	64,5 x 125 x 32 mm / 239 g	102,4 x 62 x 22,7 mm / 152 g	96,4 x 59,3 x 15,4 mm / 140 g	114 x 46 x 7,6 mm / 280g

IVANA ORLOVIĆ KRANJIC, Srbija. Pre zarona i fotografija koja je osvojila prvo mesto u grupi D-SLR, kategorija "Ambijent".

ROK KOVAČIĆ, Slovenija. Drugo mesto, grupa D-SLR, kategorija "Ambijent" i fotografija sa snimanja.

S fotoaparatom Ispod površine

PONESI SAMO FOTOGRAFIJE.
OSTAVI SAMO MEHURIĆE!

Piše Milan Živković

Fotografisanje pod vodom ubraja se, pre svega, u zabavne fotografske aktivnosti i s razvojem digitalne tehnike zaista vam ne treba mnogo da napravite kvalitetne fotografije. S obzirom na to da većina amatera roni "na dah", tj. bez opreme, i da na taj način ne mogu otići mnogo duboko, kompaktni fotoaparati (i pojedina kućišta) s maksimalnom dubinom potapanja od 5 do 15 metara više su nego dovoljni da s odmora ponese fotografije kojima ćete fascinirati prijatelje. Još ako imate sreće da odmor provedete na nekom egzotičnom mestu, gde je more čisto, a u plićaku vrvi od života, biće vam jasno da je kupovina podvodnog fotoaparata najbolja investicija koju ste uradili pre odmora. A ako niste? Preostaje vam još jedna opcija, a to je kupovina jednokratno-upotrebljivih fotoaparata koji koriste film i koji vam mogu pružiti mnogo zadovoljstva, a još ih ima po prodavnicama na skoro svakoj plaži.

UPOZNAJTE FOTOAPARAT

Pre nego što fotografska avantura pod vodom počne, upoznajte se što je moguće bolje s vašim fotoaparatom jer za traganje po menijima i neka ozbiljna podešavanja jednostavno nećete imati daha. Ono što treba uraditi pre zarona jeste da podesite blic u takozvani "forsirani režim". Svetla nikada nije previše, a ako snimate odozdo prema površini, svakako će vam biti od koristi da rasvetli senke. Možda će zvučati kao nelogičan savet, ali blic treba isključiti ako je ono što fotografirate dalje od nekoliko metara. Ugrađeni blic nema neku veliku snagu, pa samim tim ni domet, i može prevariti automatiku, pre svega balansa bele. Oni koji su kompaktnim fotoaparatom snimali pahuljice, shvatiće odmah savet u vezi s isključivanjem blica prilikom snimanja udaljenih objekata, a ima veze s čistoćom vode. Ovde ne mislimo na hemijsko zagađenje, već na milijarde malih životinja koje plutaju i stvaraju takozvani plankton. Svetlo blica koje pokušava da rasvetli udaljeni objekat odbiće se o ova stvorenja i vi ćete na fotografiji imati efekat pahuljica – ogroman broj potpuno belih tačaka i tačkica koje mogu da upropaste snimak. Ako ste uz fotoaparatom ili eksterni podvodni blic dobili difuzer, svakako ga koristite.

Fabričko kućište WP-DC47 za Canon PowerShot S110

Trebalo bi, takođe, da budete uvežbani da bez mnogo razmišljanja promenite podešavanje iz normalnog izoštavanja u makro režim. Ako ronite na dah, svaka sekunda se računa, pa ako ste fotografisali plivača ili neki brodić na površini, a tog trenutka imate sreću da se na dnu pokraj vas pojavi neka zanimljiva životinja koju biste voleli da imate snimljenu u krupnom planu, najgora stvar koja može da se dogodi jeste da budete primorani da izaronite – jer ste desetak sekundi podešavali fotoaparatom.

PODEŠAVANJA

Što se tiče podešavanja žižne daljine objektiv, kada zaronite, objektiv bi trebalo da bude "odzumiran" do kraja i to pre svega što pod vodom objekti izgledaju za trećinu veći nego što to realno jesu, a taj fenomen nastaje kao posledica mnogo veće gustine vode u odnosu na vazduh. Iako je podešavanje balansa bele posao koji, pre snimanja, uradi veoma mali broj fotografa, pod vodom su stvari još komplikovanije. Ako nemate mogućnost da to uradite ručno, onda koristite pretpodešavanje, takozvani podvodni režim balansa bele.

U makro režimu ponekad može biti problema s fokusom ako objekat koji snimate nema dovoljno kontrasta. Ovde pomaže uobičajeni trik, a to je da, pritiskom na dugme okidača do pola, izoštrite tamo gde možete i onda bez puštanja okidača pronađete ostru sliku tamo gde je to neophodno. Ako fotoaparatom ima opciju ručnog podešavanja fokusa, ona će vam pomoći u situacijama s

Podvodno kućište Fantasea FG za Canon PowerShot G15

MILAN ŽURKOVIĆ, Srbija. Peto mesto, grupa Kompaktni fotoaparati, kategorija "Ambijent" i fotografija sa snimanja.

problematicnim svetlom. Još jedna "obična" stvar biće od velike pomoći sistemu fokusa, a zove se baterijska lampa, naravno vodootporna.

MOTIVI

Što se tiče izbora motiva pod vodom njih ima zaista mnogo i što je najvažnije, za svakog početnika u podvodnoj fotografiji, sve je novo. Ono što svakako izgleda zanimljivo jesu fotografije odozdo prema površini ili fotografije "pola-pola" gde donji deo kadra zauzima dno ili vodeno prostranstvo, dok je u gornjem delu ono što je iznad površine. Uostalom, imate takve primere na ovoj i prethodnoj strani naše male priče o IUPC takmičenju gde najveći broj ronilaca – podvodnih fotografa koristi kompaktne fotoaparate. A šta se sve može uraditi s mehurićima! Uglavnom, najvažnije je početi, a ako vam se ova vrsta fotografije zaista sviđa, vrlo brzo ćete shvatiti šta vam još treba. Uglavnom, želje su vezane za svetlo: LED rasveta u vodootpornim kućištima ili podvodni blicevi koji se fiber-optičkim kablovima spajaju sa "dva oka" koje vidite na skoro svakom kućištu. Iza njih se nalazi ugrađeni blic čijim bljeskom se aktiviraju eksterni blicevi. ■

Podvodno kućište za Nikon 1 CSC fotoaparate

Šematski prikaz prodora svetla u vodu i dubina na kojima se delimično ili u potpunosti gube pojedine boje. Voda najviše blokira prolaz crvene boje, tako da na 5 metara crvene boje jednostavno nema. Kako bi pod vodom imali realan prikaz, profesionalci koriste posebne filtre koji delimično, odnosno do neke dubine mogu da pomognu ili, što je uobičajeni način, koriste jedan ili dva podvodna blica. Postoje i kombinacije gde je s jedne strane blic, a s druge LED rasveta, koja će biti od koristi prilikom snimanja video sekvenci, ali će biti i odlična pomoć autofokusu prilikom snimanja fotografija.

Ukoliko želite ozbiljniji fotoaparatom i kupujete podvodno kućište, tada treba proveriti jednu veoma važnu stvar, a to je koji broj komandi i funkcija fotoaparata je dostupan preko kontrola na kućištu. Najbolja (i najskuplja) kućišta imaju

dugmiće i poluge za svaku funkciju jer ponekada vam neka "sitnica" koju su konstruktori prevideli može napraviti problem. Ako se sada setite saveta s početka testa vezanih za upotrebu ugrađenog blica i njegovo isključivanje

i isključivanje, prema potrebi i motivu koji snimate, shvatićete da je jedna od važnih stvari poluga kojom možete vratiti, odnosno isključiti ugrađeni blic. Bez te poluge moraćete pre zarona da definišete kojoj vrsti fotografisanja ćete se posvetiti.

Organizaciono mesto u kafiću, "Nikon" štand.

Međunarodno takmičenje podvodnih fotografa organizuje se po pravilima različitim od onih koji važe na ostalim fotografskim takmičenjima. Takmičenje ima dve grupe: kompaktni i D-SLR fotoaparati. U svakoj grupi postoje tri kategorije: "Ambijent", "Makro" i "Riba". Memorijске kartice formatiraju se pre zarona, a nakon isteka vremena predaju se organizatorima koji kopiraju snimke. Nakon toga autori imaju pravo da odaberu po jednu fotografiju iz svake kategorije, ali ne i da na bilo koji način obrađuju snimke – tako da nema nikakve manipulacije. To znači da je neophodno veoma pažljivo podesiti fotoaparatom, pre svega balans bele boje, jer se na dubini od samo nekoliko metara odnos boja dramatično menja i fotografije imaju jaku zelenu dominantu. Autori koji koriste bliceve najčešće nemaju problema s koloritom, ali imaju s ambijentalnim fotografijama, i obrnuto. U ovom prikazu prvog ovogodišnjeg IUPC takmičenja fotografije su obrađene kako bismo prikazali sve mogućnosti fotoaparata, tako da sada pojedine izgledaju mnogo bolje nego tokom žiriranja, ali pravila su pravila. S obzirom na to da ReFoto već nekoliko godina prati ovo zanimljivo takmičenje, možemo reći da su autori počeli da osmišljavaju svoje fotografije i da se ozbiljno trude da njihovi snimci izgledaju drugačije od onoga što bismo očekivali da vidimo na mestima koja nisu bogata raznovrsnim vrstama biljaka i životinja. ■

Podvodna fotografija

Kratka istorija

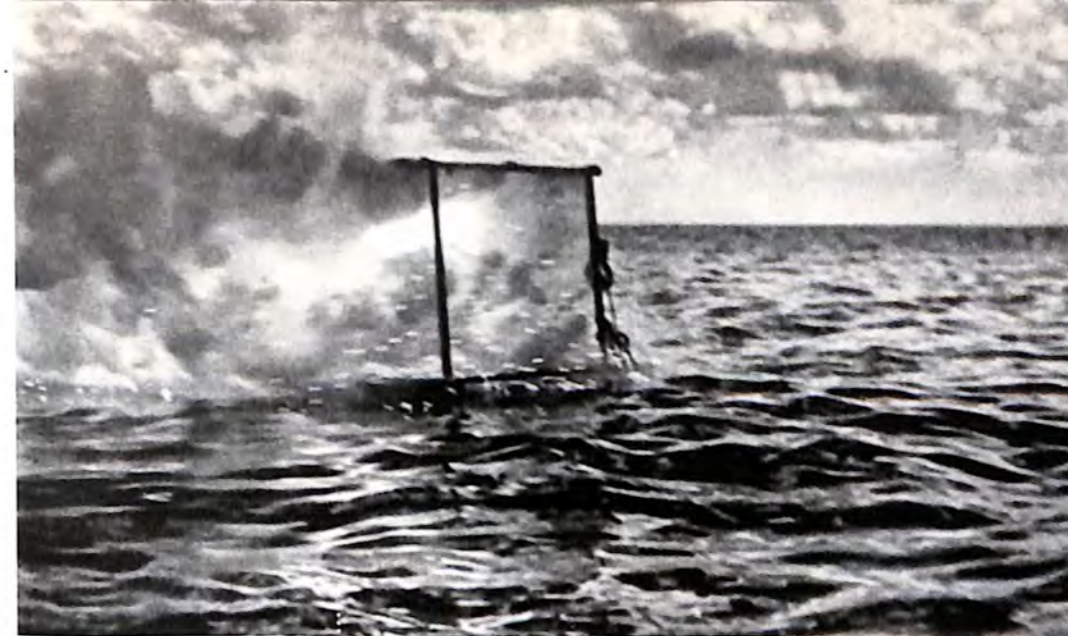
S TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIM RAZVOJEM, DO POSLEDNJE DEZENIJE DEVETNAESTOG VEKA, FOTOGRAFIJA SE "OPROBALA" U MEDICINI, BIOLOGIJI, BOTANICI, ARHEOLOGIJI. SITUACIJA S PODVODNOM FOTOGRAFIJOM BILA JE DRUGAČIJA. SNIMITI PRVU FOTOGRAFIJU MORSKOG SVETA BIO JE MNOGO VEĆI IZAZOV NEGO ŠTO SU FOTOGRAFI I NAUČNICI MOGLI DA PRETPOSTAVE

Piše Jelena Matić

Iako je prva podvodna fotografija nastala 1856. (fotoaparatom pričvršćenim za šipku), prvi podvodni fotograf je započeo svoj rad tek 1893. godine. Luj Butan je razvio podvodne fotoaparate ali je i napisao knjigu o podvodnoj fotografiji koja je inspirisala mnoge.

Početak četrdesetih godina, u vreme kada je fotografija, kao novo čudo tehnologije, krenula da osvaja svet, inženjeru Kristijanu Augustu Siebu (Christian Augustus Siebe) pošlo je za rukom da dizajnira prvo praktično ronilačko odelo sa specijalnim ventilom za disanje. Već u pionirskim danima razvoja fotografskog medija i ronilačke opreme pojavili su se i entuzijasti koji su pokušali da naprave prve podvodne snimke. Dodatni podsticaj pružio je i čuveni roman Žila Verna (Jules Verne) – 20.000 milja pod morem (Vingt mille lieues sous les mers), koji je prvi put objavljen 1870. godine. Njihovi poduhvati, međutim, prošli su bez nekog većeg uspeha. Istorija podvodne fotografije beleži da je 1956. godine Englez Vilijem Tompson (William Thompson) snimio prve fotografije na šest metara dubine. Iste godine, nemački inženjer i konstruktor podmornice Vilhelm Bauer (Wilhelm Bauer) pokušao je da, za potrebe vojske, napravi nekoliko snimaka u zalivu u Rusiji, fotografišući kroz okna svoje podmornice. Kolika je bila želja da se napravi prva podvodna fotografija pokazuje i slučaj Fotografskog udruženja iz Marselja. Godine 1882. udruženje je raspisalo međunarodni konkurs za nagradu od čak 500 zlatnih franaka za fotografiju "koja će prikazivati scenu podvodnog života...". Konkurs je propao jer se nije prijavio dovoljan broj učesnika. I u Sjedinjenim Američkim Državama nekoliko istraživača i fotografa nisu odoleli izazovu. Pionir fotografije pokreta Edvard Mejbridž (Eadweard Muybridge) snimao je u zalivu San Franciska, ali su te fotografije bile veoma loše.

IZVOR:

Christian Petron, "History of underwater image"

www.cinamarine.net/ebook/History_of_underwater_image.pdf

www.photography.nationalgeographic.com/photography/photos/milestones-underwater-photography/

www.liquidphotography.net/underwater-photography/history/history-of-the-underwater-photography.html

ČARLS MARTIN I VILIJAM LONGLI "PRVI AUTOHROMI OKEANSKOG DNA". ČASOPIS NATIONAL GEOGRAPHIC, JANUAR 1927.

Kako bi snimili fotografije podvodnog sveta pored ostrva Dry Tortuga (70 milja zapadno od Key West-a) poznati ihtiolog dr Vilijam Longli i direktor foto-laboratorije časopisa National Geographic, Čarls Martin, razvili su novu autohromnu emulziju, koja je ipak zahtevala dodatno osvetljenje. Kako bi rešio ovaj problem, Martin je napravio poseban blic u kome je svetlo davalo pola kilograma zapaljenog magnezijumskog praha (jačina svetla je odgovarala onoj koju daje 2.400 blic-lampi).

Treba napomenuti da magnezijum sagoreva blještavom svetlošću u vazduhu, pa čak i vodi, te je Martinov blic uspeo u potpunosti da osvetli vodu do dubine od čak 6 m. Iako je nakon jednog od pokušaja dr Longli ozbiljno povređen projekat je postigao veliki uspeh. Par fotografija snimljenih na ovaj način prikazane su dole levo.

Prve uspele podvodne fotografije snimio je francuski biolog i doktor nauka Luj Butan (Louis Boutan) 1893. godine, zajedno sa Žosefom Davidom (Joseph David) u Sredozemnom moru, nedaleko od francusko-španske granice (Banylus-Sur-Mer). Butan je koristio fotoaparat malog formata 9 x 12 cm, koji je smestio u hermetički zatvoren sanduk (preteča podvodnog kućišta) s elastičnim balonom, koji je služio za izjednačavanje pritiska morske vode izvan sanduka sa onim koji je u njemu. Krajem devedesetih, tačnije 1899. godine, Luj Butan je otišao dalje. Koristio je veći fotoaparat 18 x 24 cm i s prvim podvodnim magnezijumskim blicem uspeo je da snimi fotografije na dubini od čak 50 metara. Tih godina pokušao je da napravi i prvu podvodnu panoramsku fotografiju, ali bez uspeha. Početkom dvadesetog veka objavio je nekoliko tekstova na ovu temu i knjigu pod nazivom Podvodna fotografija i razvoj fotografije (La Photographie sous-marine i les progrès de la photographie), ilustrovanu njegovim fotografijama morskog sveta. Gotovo četrnaest godina kasnije Džon Ernest Viljimson (John Ernest Williamson) snimio je prvi podvodni film.

Prve podvodne kolor-fotografije s prikazima riba nastale su u Meksičkom zalivu 1927. godine, a snimili su ih fotografi časopisa National Geographic Čarls Martin (Charles Martin) i dr Vilijem Longlija (William Longley). Poznato je da je Martin za snimanje koristio fotoaparat u vodootpornom kućištu, a za osvetljenje nekoliko kilograma eksplozivnog magnezijumskog praha koji je pružao odlično osvetljenje i na dubini od nekoliko metara. Ovom fotografu, ne samo

Žak-Iv Kusto snima filmskom kamerom formata 16 mm u "Cousteau-Girardot" podvodnom kućištu pod pritiskom.

da je pošlo za rukom da snimi floru i faunu okeana, već je i sarađivao s arheolozima, fotografišući podvodne arheološke lokalitete i iskopine iz pre-kolumbovskog perioda. Tridesetih i četrdesetih godina Austrijanac Hans Has (Hans Hass) uradio je na hiljade odličnih podvodnih fotografija. Nakon Drugog svetskog rata, pored fotografisanja, Has se posvetio snimanju filmova i emisija. Najpoznatiji filmovi su mu "Čovek među ajkulama" (Menschen unter Haien) i "Ispod crvenog mora" (Abenteuer im Roten Meer) za koji je dobio nagradu za najbolji dokumentarni film na Venecijanskom filmskom festivalu 1951. godine.

Vreme nastanka Haseovih filmova ujedno je i period kada se razvija savremena podvodna fotografija. Pored novih tipova fotoaparata, dizajnirano je ronilačko odelo koje je bilo fleksibilno i izdržljivo na pritisak. Tih godina u upotrebu ulazi i autonomni ronilački aparat, tj. boca za ronjenje (SCUBA). Pedesetih godina Čarls Marten započeo je saradnju s legendarnim Žak-Ivom Kustoom (Jacques-Yves Cousteau). Godine 1956. Martin je pratio Kustoa na njegovom brodu "Kalipso" od Tulona (Francuska) do Sueckog kanala. Rezultat ovog puta bilo je oko 1.200 kolor-fotografija. Naredne godine Žan de Vuters (Jean de Wouters) je u saradnji s Kustoom osmislio specijalni fotoaparat (Calypso-phot) s brzinom okidača 1/1.000 sekundi. "Nikon" je, takođe, započeo proizvodnju ovakvog fotoaparata – Nikonos. Prvi se pojavio 1963. i nazvan je po Vutersovom i Kustoomovom izumu Nikonos-Calypso. Veliki doprinos savremenoj podvodnoj fotografiji dao je i francuski inženjer Dimitri Rebikov (Dimitri Rebikoff) pronalaskom elektronskog blica, nekoliko vrsta podvodnih kućišta za fotoaparate malog formata (Rollei Marin) i mnogim drugim tehnološkim izumima. U narednim decenijama dvadesetog veka tehnika je nastavila da se usavršava i podvodna fotografija je prelazila granice. Među najznačajnijim fotografima ovog žanra danas se nalaze: Emori Kristof (Emory Kristof), koji je među prvima 1985. godine, a uz pomoć robot kamere, snimio olupine Titanika; Flip Niklin (Flip Niclin); Bil Kurtsinger (Bill Curtsinger); Dejvid Dubilet (David Doubilet); Ralf Kifner (Ralf Kiefner) i drugi. Ovakav vid fotografije privukao je i fotografe koji se bave modnom i akt-fotografijom. Pedesetih i šezdesetih godina italijanski fotograf Serđo de Saco (Serge de Sazo) uradio je serije crno-belih akt-fotografija. Neki od vodećih fotografa na ovom polju su i Nik Braun (Nick Brown), Aleksej Hej (Alexei Hay), Zina Holovej (Zena Holloway), Melori Morison (Mallory Morrison) i Hovard Šatc (Howard Schatz). ■

¹ Kristijan Petron, iz knjige "Istorija podvodne slike" (History of underwater image, Christian Petron)

Šest puta 6x6

Nettar 518/16

REBUS IZ NASLOVA LAKO JE REŠITI AKO NUMERIČKIM OZNAKAMA DODATE SLOVNE. TAKO BI MALO DUŽI NAZIV OVOG NASLOVA BIO: ŠEST FOTOAPARATA, ŠEST PUTA ŠEST FORMATA. ČAK JE I RIMA PRISUTNA

Srednji format, kako se popularno zovu filmovi i fotoaparati 6x6 formata, uvek je fotografima bio zanimljiv, ali i različito tretiran. U vreme velikih negativ (13x18 cm i većih), bio je označavan kao "mali". Kasnije, s pojavom fotoaparata iz Rollei grupe, tretman mu je postao ozbiljan. Temelje vrhunske ozbiljnosti ovom formatu postavio je "Hasselblad" zahvaljujući dobro smišljenom priboru i velikom broju izvanrednih objektiv. Kako su se u međuvremenu "manji" formati još više smanjivali (od 24x36 mm kao standardnog formata snimka nastajali su, i nastajali, 24x24, 18x24 mm, APS format, 28x28 mm, 16 mm, 110 format, Minox format na filmu širine 9,5 mm), te se relativni odnos veličina formata promenio. I tako, iako je ostao na svojim standardnim dimenzijama 6x6 cm, sada, zahvaljujući smanjenju formata ostalih, posmatrajući relativne odnose, srednji format dobija opravdan epitet velikog formata.

Gotovo svi proizvođači fotografske tehnike imali su svoj udeo u ovom formatu. Rolleia i Hasselblada sam već pomenuo, Mamiya, Yashica, i Minolta, uz Bronicu stizali su iz Japana, Semflex iz Francuske, Welte, Praktisix i Pentaconsix iz podeljene Nemačke, a ne bi trebalo zaboraviti ni Kieve 80/88 i Kieve 6S iz SSSR-a, kao ni kineske Great Wall i Pearl River. Prethodno sam pomenuo gotovo sve "slavne", svaka im čast, o njima se već dosta zna, a o mnogima sam pisao. Sada bih "zaronio" u svoju kolekciju i prošlost od jedno šezdeset do osamdeset godina, da vidimo čega je sve tada bilo.

RICHARD SIX (1955)

Fabrika "Gerhard Goldammer" osnovana je dvadesetih godina prošlog veka u Frankfurtu/M a bavila se proizvodnjom tehnike za osvetljavanje. Prvi njen fotoaparati Golda EM potiče iz 1948. godine. Pedesetih godina prošlog veka preseljena je u Milhajn/M, gde je nastavljena proizvodnja niskobudžetnih fotoaparata.

Piše Miroslav Nikoljačić

Do 1960. proizvedeno je tridesetak različitih modela za snimanje na filmovima tipa 16, 35, 127 i 120 mm. Jeftini objektiv i jednostavni zatvarači karakterisali su "Goldamerovu" proizvodnju tako da nije ni čudo što je ona kratko trajala. Sva imena fotoaparata u osnovi su imala prva četiri slova prezimena osnivača, nažalost, bez ikakve veze s vrednošću zlata. Tako su postojali: Golda, Goldix, Goldeck, Goldixette itd. Skromna kolekcionarska vrednost karakteriše celu proizvodnju, ističu se samo Goldeck 6x6 V i VI, kao i Goldeck 16 i 16 II, koji dostižu cenu do 200 evra. I sada će se neko s pravom upitati otkuda u ovom "gold" društvu jedan tako "negold" i običan Richard Six iz naslova? Odgovor je jednostavan. Izvorno ime ovog fotoaparata bilo je GuGo sve dok se prodavao u Nemačkoj. A kada je švajcarska trgovačka firma "Richard" naručila veći kontigent GuGo fotoaparata za prodaju u ovoj zemlji, red je bio da dobije ime po onome ko ga je prodavao.

GOTOVO SVI PROIZVOĐAČI FOTOGRAFSKE TEHNIKE IMALI SU SVOJ UDEO U OVOM FORMATU: ROLLEI, HASSELBLAD, MAMIYA, YASHICA, MINOLTA, BRONICA, SEMFLEX, WELTE, PRAKTISIX, PENTACONSIX, KIEVI 80/88 I KIEV 6S, GREAT WALL I PEARL RIVER

Richard Six je jednostavan fotoaparati formata 6x6, sa sklopivim tubusom, ručnim premotavanjem filma putem crvenog prozorčića, šinama za pribor, s optičkim tražilom. U Vario centralni zatvarač (B, 25, 75, 200) ugrađivani su objektiv Steiner, ili Badische Optik 4,5/7,5 cm. Kolekcionarska vrednost mu je do 50 evra.

PANTA (1954)

Fabrika ovih fotoaparata se u početku zvala "Dr. Rodehüser", da bi ubrzo promenila ime u "Shück&Co. KG", a nalazila se u Bergramenu. Za pet godina postojanja uspela je da napravi ukupno trinaest modela Pante i svi su imali isto ime. Prema kataloškim podacima, Pante su koristile filmove 127 (format 4x6,5) i 120 (format 4,5x6 ili 6x6 cm). Pojedini modeli pravljeni su i s boljim objektivima (Xenar), a našao se i poneki Compur Rapid sa 1/500 s najkraćom ekspozicijom. To je Pante dovelo za nijansu kvaliteta ispred "Goldamerovih" fotoaparata.

Panta iz moje kolekcije, za format snimka 6x6, poprilično je glomazan fotoaparati (143x90x76 mm), koji, zahvaljujući konstrukciji od livenog aluminijuma, ipak nije previše težak (562 gr). Na njemu je objektiv "Steiner-Bayreuth" 3,5/75 u Pronto zatvaraču, s oznakama ekspozicija B, 25, 50, 100 i 200 i autoknipsom. Aparat ima sklopivi tubus objektiv, optičko tražilo, šine za pribor, ručnu kontrolu premotavanja putem crvenog prozorčića na leđima i tabelu ekspozicija na zadnjem poklopcu. Moram da priznam da nikako nisam uspevaao da otvorim fotoaparati radi ulaganja filma. Onda sam pročitao na velikom okruglom regulatoru na gornjem delu fotoaparata: Lift+Turn i vrata su odmah iskočila i otvorila se. Kolekcionarska vrednost Panta je oko 100 evra.

NETTAR 518/16 (1949)

Nema potrebe posebno pisati o firmi "Zeiss Ikon" kao proizvođaču Nettara, jer sve što je u toj fabrici napravljeno, vrhunskog je kvaliteta. To se, na prvi pogled, odnosi i na Nettar s oznakom 518/16, jer je ovaj fotoaparati robusno i precizno napravljen. Tako i izgleda, osvaja na prvi pogled. Ali, u velikoj porodici "Zeiss Ikon", koja je ipak morala da zadovolji svačije želje, Nettar je bio predviđen za mušterije s "plićim" džepom. A to znači skromniji objektiv i

zatvarač, nepostojanje daljinara i svetlomera. No, i tako "obogaljen", Nettar je ipak jedan "Zeiss Ikon". Prvi Nettar, s oznakom 510, napravljen je 1934. godine. Nettar iz moje kolekcije vodi poreklo iz 1949. Neobično lep, tipično "Zeissovih" uglastih linija, izgleda tako da niko ne ostaje ravnodušan prema njemu. Pritiskom na malo dugme otvaraju se prednja vrata i objektiv, zajedno sa zatvaračem, dolazi u položaj za snimanje, u kome stoji izvanredno čvrsto, a to je karakteristika svih fotoaparata ovog proizvođača. Okidač je na gornjem delu fotoaparata i ima obezbeđenje protiv dvostrukih snimaka, što je takođe obavezna pogodnost gotovo kod svih fotoaparata iz "Zeissovih" fabrica.

Slabija strana ovog Nettara jeste njegov objektiv, triplet Novar Anastigmat 4,5/75 mm, uz koji nije ni potreban bolji zatvarač od Prontora SV s ekspozicijama B, 1 – 1/300 s, i autoknipsom. Izuzev ovih nedostaka, posebno treba istaći i vrhunsku završnu obradu, kako metalnih delova, tako i materijala kojim je Nettar 518/16 presvučen. Budući da su Nettari bili vrlo popularna kategorija fotoaparata, pravljeni su u velikim količinama, tako da je njihova kolekcionarska vrednost prilično skromna, oko 50 evra.

ISOLETTE III

I priču o "Agfi", proizvođaču Isolette III, možemo svesti na tip priče o fabrici "Zeiss Ikon". Mnogo fotoaparata, prilično kvalitetnih. Prva Isolette sa oznakom Compur R napravljena je u "Agfi" 1948. Isolette III je oko četiri godine mlađa. U poređenju s prethodno predstavljenim Nettarom, ne deluje toliko atraktivno, završna obrada je ispod "Zeissovog" nivoa, ali to je samo šminka. Ovaj fotoaparati je snabdeven objektivom Solinar 4,5/85 mm, a taj objektiv ima četiri elementa i u klasi je "Zeissovog" Tessara. Pored toga, zatvarač je Synchro Compur, s ekspozicijama B, 1 – 1/500 s. I na kraju, Isolette III ima i ugrađen daljinar, onaj kojim se izmerena udaljenost mora preneti na skalu udaljenosti objektiv. Šteta što daljinar nije mehanički povezan s objektivom. Uz vrlo stabilan nosač objektiv, ovaj fotoaparati poseduje i obezbeđenje od dvostrukih snimaka, kao i šine za pribor. Moglo bi se reći da model ima sasvim solidne karakteristike, tako da kolekcionarska vrednost od 80 evra ne izgleda prevelika.

ŠKOLJNIK (1962)

Kako mu i šamo ime kaže, ovim fotoaparatom 6x6 formata predviđeno je da snimaju učenici. Između 1962. i 1969. godine napravljeno ih je u SSSR-u oko pola miliona. Zaokrugljeno telo od plastike podseća na nekog lepog ruskog medvedića. Zatvarač ima samo dve ekspozicije: B i M – koja odgovara 1/60 sekundi. U jednom katalogu pronašao sam da objektiv Školjnika ima tri optička elementa, što je daleko iznad jednostavne konstrukcije fotoaparata. Kolekcionarska vrednost ovog modela je mala.

ALTIFLEX (1936)

Konačno jedan pravi refleksi fotoaparati srednjeg formata. Ofucan, u skladu sa svojim godinama, možda i malo više. Napravljen je u fabrici "Altissa", koja je više puta menjala ime: zvala se i "Eho Altissa", da bi na kraju završila u kombinatu "VEB Pentacon" praveći Altixe. Napravljen je nekoliko modela Altiflexa, uključujući i Altiflex II. Ova fabrica je od 1928. do 1960. godine, dokle je poslovala pod tim imenom, napravila stotinak različitih fotoaparata u formatima 24x24, 24x36 mm, 4,5x6, 6x6, 6x9, 6,5x9 i 9x13 cm. Kolekcionarske vrednosti tih fotoaparata nisu posebno značajne, a najzanimljiviji su EHO stereo Box 6x13 cm (1934) – 300 evra i Altiscop 6x13 cm (1937) – 350 evra.

Sám Altiflex je jednostavan i relativno skroman dvo-oki refleksi fotoaparati 6x6 formata. Sa skromnim objektivom Ludwig Victor 4,5/7,5 cm u Prontor II zatvaraču (T, B, 1 – 1/175 s i s autoknipsom) on se zaista ubraja u najjednostavnije fotoaparate svoje klase. Fabrica se čak nije ni potrudila da mu ugradi lupu za uostravanje na mat staklu. Posebna zanimljivost jeste otvaranje fotoaparata za ulaganje filma. Na obe bočne strane postoje obične kopče koje oslobađaju zadnji deo, ali i bočne strane fotoaparata, posle čega se ceo ovaj sklop izvlači iz tela i ponovo stavlja na njega nakon ulaganja filma. Premotavanje uložnog filma se, naravno, kontroliše ručno putem crvenog prozorčića. Kolekcionarska vrednost Altiflexa je do 50 evra.

miniko@sezampro.rs

ZAHVALJUJUĆI SMANJENJU FORMATA OSTALIH, POSMATRAJUĆI RELATIVNE ODOSE, SREDNJI FORMAT DOBIJA OPRAVDAN EPITET VELIKOG FORMATA

Richard Six

Panta

Agfa Isolette III

Školjnik

Altiflex

DRUGO MESTO / PORTRET © TOMISLAV ČUVELJAK, Zagreb, 30. 1. 2012.
Glumac Milan Pleština snimljen u Hrvatskom narodnom pozorištu u kostimu Leona Glembeja, kojeg je uspešno glumio u sezoni 2011/2012.

Valorizacija VIDENOG

S OBZIROM NA STANJE U MEDIJIMA, KONKURSI NOVINSKE FOTOGRAFIJE JEDINO SU MESTO NJENE PRAVE PREZENTACIJE I VREDNOVANJA, A UJEDNO I MALI PODSTICAJ FOTO-REPORTERIMA U NJIHOVOM TEŠKOM I ZAHTEVNOM POSLU

Piše Ivana Tomanović

Pod pokroviteljstvom predsednika Republike Hrvatske Ive Josipovića i generalnog sponzora kompanije "Canon" završen je još jedan konkurs za najbolju novinsku fotografiju u Hrvatskoj. Kao i svuda u svetu, to je najveći događaj koji promovise foto-reportersku struku, a ove godine slavio je desetu, jubilarnu godišnjicu.

Konkurs organizuje "Zbor fotoreportera Hrvatske", koji okuplja profesionalne foto-reportere iz medijskih

kuća, foto-agencija i internet portala. Na sajtu Udruženja pročitacete da je posvećen promociji struke, rešavanju zajedničkih pitanja i edukaciji.

Završnicu konkursa predstavlja putujuća izložba najboljih fotografija, kao i prateća foto-monografija, čime se postiže krajnji cilj konkursa: predstavljanje najbolje novinske fotografije, podsticanje foto-reportera da u radu budu najbolji i za to nagrađeni i da stiču ugled u svojim medijskim kućama.

© RONALD GORŠIĆ

© RONALD GORŠIĆ

© RONALD GORŠIĆ

PRVO MESTO / REPORTAŽA

© RONALD GORŠIĆ / CROPIX, Zagreb, 16. 3. 2012.
Peti dan štrajka radnika fabrike "Dioki". Radnici blokiraju industrijski kolosek na kojem se nalazi 36 cisterni s naftom koja čeka na pretovar. Štrajkači poručuju vlasniku, koji želi doći do cisterni, da neće biti nikakvih aktivnosti dok se ne ispune njihovi zahtevi, među kojima su i pet neisplaćenih plata.

POHVALA ŽIRIJA / VESTI - HONORABLE MENTION
© ANTE ČIZMIĆ / CROPIX, Duće, 17. 8. 2012.

Vatrogasac Petar Vidaković pokušava grančicom da obuzda vatrenu stihiju na području Omiša. Vatrogascima su uveliko pomogli turisti i meštani koji su vatru gasili čak i vodom iz bazena zbog nemogućnosti dolaska vatrogasnih vozila do samog požara.

PRVO MESTO – NAGRADA PAVAO CAJZEK / SVAKODNEVNI ŽIVOT
© VELJKO MARTINOVIĆ, Split, 11. 5. 2012. Radnik na obližnjoj zgradi nadgleda kako strane studentkinje umetničke škole napreduju s crtanjem pjace i grada.

PRVO MESTO / PRIRODA I OKOLIŠ © STIPE SURAC, Vrsar, 18. 4. 2012. Ribar u Vrsarskoj luci pokazuje osušenog morskog konjića koji se slučajno našao u njegovoj mreži. Zaštićena je vrsta u Hrvatskoj, ali bez obzira na to, neretko se može naći na štandovima prodavača suvenira.

PRVO MESTO / SPORT © DAMIR SENČAR / HINA, London, 6. 8. 2012. Hrvatski strelac Giovanni Cernogoraz osvojio je zlatnu medalju na Olimpijskim igrama u Londonu u disciplini trap, dok je drugi hrvatski predstavnik u finalu Anton Glasnović osvojio šesto mesto. Na fotografiji Cernogoraz baca čauru iz puške.

© SREČKO NIKETIĆ / CROPIX, Peroj, 17. 7. 2012. U 15:45 dojavljeno je da je požar na putu od Peroja prema Barbarigi. U gašenju je učestvovalo 57 vatrogasaca sa 17 vozila i 2 kanadera. Na fotografiji kanader izbacuje vodu na vatru u neposrednoj blizini vatrogasaca.

Na konkursu "Hrvatska novinska fotografija 2012" učestvovalo je 97 autora sa 1.798 fotografija. Konkurs je imao sedam kategorija, kao i nagradu za fotografiju godine. Međunarodni žiri činili su: Laurent Rebours – glavni urednik fotografije za Francusku i Severnu Afriku agencije "Associated Press"; Daria Bonera – urednica fotografije italijanskog izdanja *National Geographic Traveler* i Matko Biljak – urednik fotografije *Slobodne Dalmacije*.

Slično konkursima u regionu i ovaj karakteriše nepostojanje "velikih" tema koje zahtevaju znatno više vremena, pa samim tim i novac za realizaciju. Fokus je stavljen na dnevno-političke događaje, a u nedostatku bombastičnih i senzacionalističkih tema, foto-reporteri su se okrenuli svakodnevnom životu i pronalaženju zanimljivosti u njegovoj "običnosti". Bolji plasman fotografija u medijima podigao bi svest o neophodnosti dokumentovanja turbulentnog vremena u kome živimo, kao i jedinstvenoj sposobnosti i ulozi fotografije da bude svedok, posmatrač, kritičar, istoričar itd. ■

PRVO MESTO – NAGRADA IVAN FABIJAN / KULTURA I UMETNOST © KRISTIJAN TABET, Zagreb, 25. 11. 2012. Američka pevačica Macy Gray u izvođačkom zanosu tokom koncerta u Tvornici kulture.

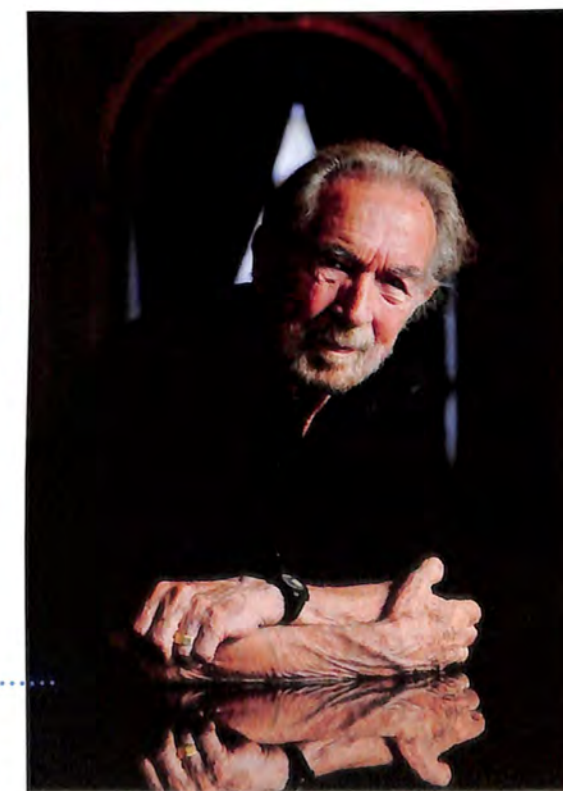
POBEDNICI PO KATEGORIJAMA SU:

- NIKOLA ŠOLIĆ – kategorija "Dogadaj";
- VELJKO MARTINOVIĆ – kategorija "Svakodnevni život";
- RONALD GORŠIĆ – kategorija "Reportaža/kolekcija";
- FILIP BRALA – kategorija "Portret";

- KRISTIJAN TABET – kategorija "Kultura i umjetnost";
- DAMIR SENČAR – kategorija "Sport";
- STIPE SURAC – kategorija "Priroda i okoliš".
- NAGRADA ZA FOTOGRAFIJU GODINE:**
- NIKOLA ŠOLIĆ – kategorija "Dogadaj".

POHVALA ŽIRIJA / REPORTAŽA © ANTE ČIZMIĆ / CROPIX, Split, 1. 5. 2012. Na Marjanu je organizovana tradicionalna Prvomajska proslava, te je građanstvu podeljeno oko 2.000 porcija fažola. U "borbi" za porciju fažola bilo je i guranja, te pretnji, pa je policija morala da reaguje kako bi se podela fažola privela kraju.

© JADRAN BABIĆ / CROPIX, Split, 1. 8. 2012. Baletski koreograf Milko Šparembek na festivalu "Splitsko ljeto" postavio je baletnu jednočinku Čudesni Mandarin.

MARKO PRELIĆ, "Tie Me Up! Tie Me Down!"

MARIJANA GLIGIĆ, "Haunted House"

New Wave PROJECT

ČINI SE DA JE NAŠA MEDIJSKA SCENA POLAKO POČELA DA SE BUDI, A ZA TO SU ZASLUŽNI MLADI, KREATIVNI LJUDI IZ STVARALAČKOG, ALI I ORGANIZACIONOG DOMENA. NJIHOVO ZNANJE, ENTUZIJAZAM I UPORNOST POSTAVLJAJU NOVE TEMELJE NA PRILIČNO "USPAVANOM" MODNOM TRŽIŠTU

Piše Ivana Tomanović

Ako se ovih meseci, tačnije od aprila do juna, budete vozili gradskim prevozom, sigurna sam da će vam vožnja biti prijatnija nego obično zahvaljujući interesantnim i lepim reklamnim plakatima u vozilima gradskog saobraćaja. Velika putujuća izložba plakata prikazuje "New Wave Project", interesantno i smelo osmišljen koncept produkcijskog tima na čelu s Kristijanom Vojinovićem – autorom i idejnim tvorcom projekta. Njihova želja bilo je oplemenjivanje prostora javnog gradskog prevoza uz pomoć zanimljivog ali i korisnog projekta usmerenog na mlade i kreativne ljude.

Modna fotografija nametnula se skoro sama jer je kreativna i privlačna, a povezuje mnogo ljudi u stvaralačke timove. Nakon prve izložbe finala konkursa čitalaca časopisa *Refoto* u javnom gradskom prevozu, 2009. godine, ovo je jedini projekat čiji je isključivi cilj promovisanje kreativnog potencijala novih naraštaja fotografa, i to iz celog regiona, bez komercijalnog interesa.

Dok se vozite i uživajte u modno-fotografskim maštarijama jedanaest izabranih autora, saznajte iz prve ruke kako je ceo projekat nastao i da li se sprema neki novi u skoroj budućnosti. Razgovor smo vodili s Kristijanom Vojinovićem.

Refoto: Pojasni nam tvoju ulogu u celom projektu?

Kristijan Vojinović: Kao autor i producent projekta imao sam zadatak da najpre konceptualizujem početnu ideju – koristeći reklamni prostor javnog prevoza, predstaviti mlade fotografe što većem broju ljudi, ali i potencijalnim klijentima i partnerima s kojima će autori imati prilike da sarađuju u budućnosti. Odbrao sam da fokus bude na modnoj fotografiji jer smatram da modni editorijal može da "trpi" različite pristupe fotografiji, te smo tako okupili i one autore koji se ne bave isključivo modnom fotografijom. To je bilo veoma značajno jer smo kao finalni proizvod dobili editorijale koji se međusobno razlikuju u izrazu i ističu ličnu estetiku autora, ali pokazuju i njihovu veštinu da odgovore na zadate teme i kreativne smernice. Kasnije je moj zadatak bio da brinem o svim producentskim aspektima, prikupljanju sredstava, promociji, komunicirajući sa preko pedeset prijatelja projekta. Kreativni tim činili su: art-direktor i stilista – Teodora Petrović; izvršni producent – Aleksandra Stanković; stilista – Sofija Mušicki; grafički dizajner – Miša Kostić i mentor projekta – Miša Obradović.

R: Kako se rodila sama ideja i koliko je vremena prošlo od ideje do realizacije?

KV: Ideja projekta nastala je dok sam se vozio gradskim prevozom i primetio da tokom vožnje obraćam pažnju na manje ili više dosadne reklamne postere za banke, hranu i velike trgovinske lance.

DOLORES JUHAS, "Fashion 7/77"

DRAGAN KLEM, "An Imaginary Portrait of a Lonely Woman"

NEMANJA KNEŽEVIĆ, "La tragedia d'un personaggio"

FOTOGRAFI KOJI SU UČESTVOVALI NA PROJEKTU SU:
AIDA HAJDAREVIĆ, BOJAN JANJIĆ, DANILO ANĐUS,
DOLORES JUHAS, DRAGAN KLEM, DUŠAN MILENKOVIĆ,
KOSTA ĐURAKOVIĆ, MARIJANA GLIGIĆ, MARKO ARSIĆ,
MARKO PRELIĆ I NEMANJA KNEŽEVIĆ

Tako sam došao na ideju da se baš u tom prostoru može prikazati rad mladih modnih kreativaca, najpre fotografa, ali i stilista, dizajnera, te i velikih modnih brendova. Ovakvi projekti, gde se reklamne pozicije koriste za promociju umetnika, postoje u mnogim gradovima u Evropi i svetu.

Ideja o projektu "New Wave" nastala je u oktobru 2012, konkurs je raspisan u novembru, u januaru je realizovan prvi editorijal, a poslednji krajem marta. Značaj projekta je i u samom procesu realizacije editorijala, jer je trebalo da autori na zadate teme, s kreativnim timom, odgovore kako na same teme, tako i na estetske smernice, kao da rade za određenog klijenta, što smatramo da je veoma značajno.

R: Koji deo je bio najteži, pronalaženje novca ili...?

KV: Pronalaženje novca je svakako bio najteži deo posla. Nažalost, malo je onih koji uviđaju značaj umetničkih projekata, ali i potrebu da se, kao velike firme povežu s mladim kreativcima na obostranu korist. Najveći problem kod pronalaženja sredstava u Srbiji jeste taj što marketing timovi u firmama ne razumeju koliko je značajno da se promovišu u određenom kontekstu i da će na taj način kvalitetnije preneti svoju reklamnu poruku. Nasuprot tome, trend je da firme uglavnom "jure" procentualno veliku ukupnu vidljivost, često bez planskog "targetiranja" svoje ciljne grupe, koju retko zanima reklamni poster, već određeni sadržaj koji ta firma nudi ili omogućava.

NEMANJA KNEŽEVIĆ, "La tragedia d'un personaggio"

MARKO ARSIĆ, "Obsessed With Candy"

Ipak, ima i onih koji su uvideli značaj projekta kao što su: Kancelarija za mlade GO Stari grad i Opština Stari grad. "Naxi radio" bio je glavni partner projekta, koji je omogućio realizaciju same izložbe u saradnji s "Maselom" i "Quadriumom". Modele i šminku omogućila je Modna agencija "FOX", dok je za frizure zaslužan frizerski centar "Hairlovers". "Supermarket Concept Store" je doprineo da otvaranje izložbe bude u skladu sa našim potrebama. Podršku projektu dao je i hrvatski fotograf Goran Čižmešija, koji je na svojoj Fejsbuk stranici Street.Style:Seconds predstavio svakog od autora projekta, kao i tri pobjednička editorijala koje su izglasali brojni fanovi ove stranice. Na taj način rad mladih fotografa videlo je više desetina hiljada ljudi iz celog sveta koji prate modnu fotografiju.

R: Kako ste izabrali jedanaest mladih autora i odakle ideja da bude regionalni projekat?

KV: Budući da je Srbija zaista malo tržište, posebno u domenu fotografije, odlučili smo da projekat uključimo autore iz celog regiona. Na konkurs se prijavilo 82 autora iz BIH, Hrvatske, Crne Gore, Slovenije i Srbije. Miša Obradović, kao mentor projekta, u saradnji s art-direktorkom Teodorom Petrović i sa mnom, odabrao je jedanaest fotografa. Učešćem autora iz regiona želeli smo da pružimo priliku široj javnosti, ali i kolegama, da steknu uvid u njihov rad, kao i da otvorimo mogućnost za razmenu budućih profesionalaca koji bi radili na regionalnom tržištu.

DUŠAN MILENKOVIĆ, "Wicked games"

IZLOŽBA U DVADESET I DVA VOZILA JAVNOG PREVOZA POČELA JE 11. APRILA, OTVARANJEM U "SUPERMARKET CONCEPT STORE" I TRAJAĆE DO KRAJA JUNA 2013.

R: Miša Obradović bio je mentor svim fotografima. Zašto ste izabrali baš njega?

KV: Miša Obradović jedan je od naših najuspešnijih modnih fotografa i neko ko ima znatno iskustvo u domenu modne fotografije. Radio je s najvećim modnim fotografima tokom svog boravka u Parizu, gde se i školovao, te je "novom talasu" fotografa mogao da prenese svoja iskustva. Već dvadeset godina radi uspešno za vodeće magazine, domaće dizajnere, velike firme i modne brendove. Njegov izraz u modnoj fotografiji uvek donosi nešto novo, razume modu, te je zato baš on bio idealan mentor.

Zahvaljujući Miši Obradoviću ovaj projekat je uspeo, jer je, kako fotografima, tako i nama u timu, pomogao u svim fazama rada na projektu. Kada smo ga pozvali da radi sa nama, prihvatio je rizik, iako ni mi, autori projekta, nismo znali kakav će biti rezultat i da li ćemo moći da ga realizujemo na nivou koji bi bio reprezentativan. Nadam se da smo na kraju u tome uspeali!

R: Svaki foto-serijal ima određenu temu. Ko je osmislio celokupni koncept, od teme do produkcije?

KV: Svi fotografi dobili su temu na osnovu estetike svojih prijavljenih radova. Teme editorijala osmislila je i vodila, kroz rad s fotografima, art-direktorka Teodora Petrović, koja je osmislila stajlinge zajedno sa Sofijom Mušicki. Bavila se pronalaženjem idealnih lokacija u dogovoru s fotografima, dizajnom samog seta,

razradom scena itd. Organizatorski posao, kontaktiranje partnera, dobijanje dozvola i sve ono što se ne vidi, a doprinosi kvalitetu editorijala, bilo je u nadležnosti izvršne producentkinje Aleksandre Stanković i mene. Teme su inspirisane filmovima, muzikom i životnim stilovima, a prilagođene su jeziku mode.

R: Po tvom mišljenju, kako su se snašli izabrani autori u svojim zadacima?

KV: Gotovo je svako potpuno odgovorio na zadate smernice, a ujedno su izneli svoj autorski izraz i pokazali da mogu raditi za klijente. Nadam se da će naš "novi talas" otvoriti vrata fotografima za rad u časopisima, s dizajnerima i modnim kućama. Mali broj ljudi u regionu radi u modnoj industriji i to su već godinama isti ljudi. Ideja nam je da to promenimo i da se na taj način dođe do kreativne raznolikosti i zdrave konkurencije koju ovdašnje tržište ni u jednom svom segmentu ne poznaje.

R: Koji je udeo kreativnosti autora, a koji vaš kao organizacionog tima?

KV: Rad na modnom editorijalu jedinstven je u tome što iziskuje dosta pripreme, razgovora između umećnog i producerskog tima. Što je bila veća priprema i interesovanje fotografa da unapred znaju šta i kako žele da fotografišu, to su i sami editorijali bili bolji.

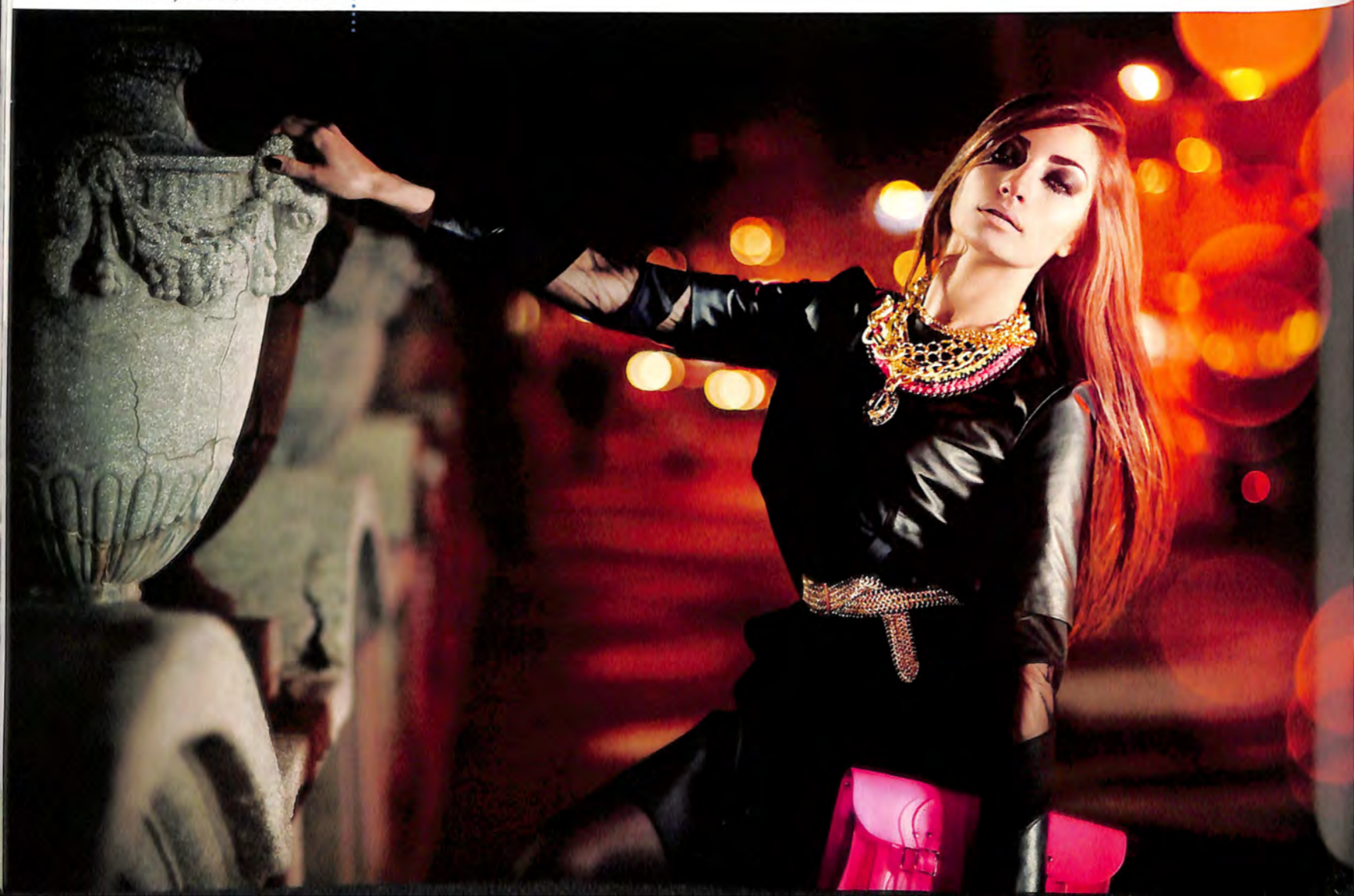
DANILO ANDUS, "Free Your Mind in Your Androgyny"

BOJAN JANJIĆ, "In the Army Now"

AIDA HAJDAREVIĆ, "Walk of Shame"

KOSTA ĐURAKOVIĆ, "No Room for H8ers among the Sk8ers"

Specifično je i to što se vidi greška svakoga ko učestvuje u realizaciji. Dobar stajling zahteva dobrog fotografa, zadata tema zahteva da je razumeju svi i da se oko finalne poruke svi slože.

R: Kako je projekat finaliziran?

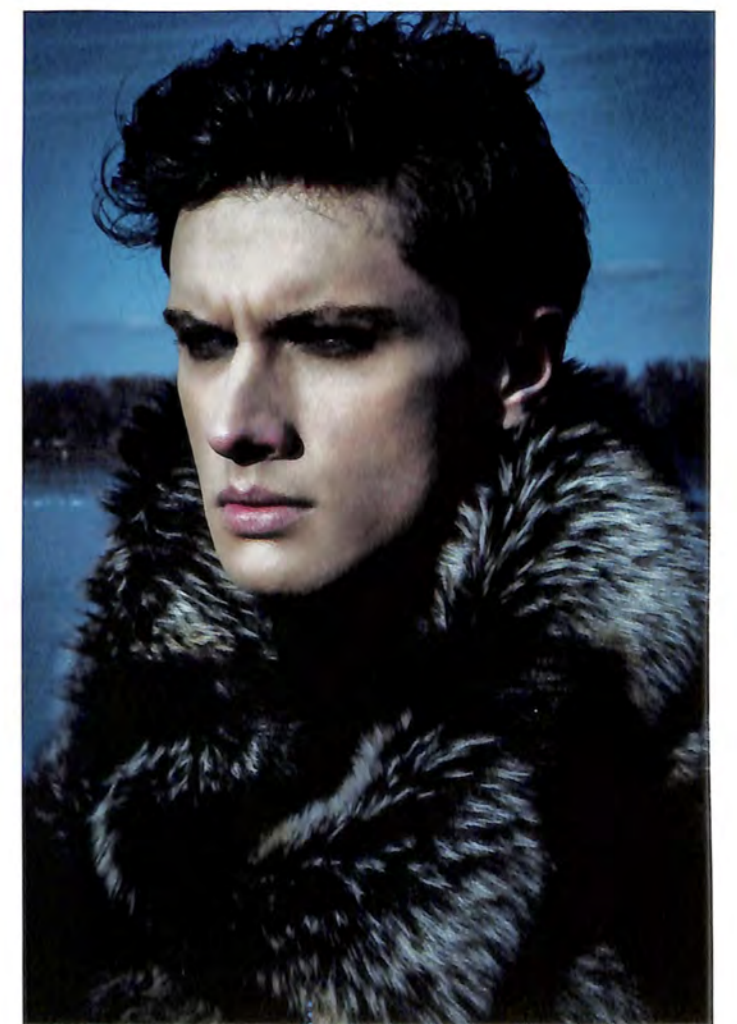
KV: Finale projekta označeno je otvaranjem izložbe u "Supermarketu" pod nazivom "New Wave Preview", gde smo prikazali po jednu fotografiju svakog autora, čime smo najavili da je "novi talas" počeo u dvadeset dva vozila javnog prevoza.

R: Da li planirate još ovakvih projekata u budućnosti?

KV: Već smo počeli s pripremama za sledeći projekat. Želimo da radimo na kampanjama za prave klijente. Takođe, postoji interes da realizujemo izložbu i u ostalim gradovima u regionu.

R: Kako vidiš regionalnu modnu scenu u domenu medija, šta su njeni problemi, a šta prednosti?

KV: Vidim je kao dovoljno kreativnu, ali nedovoljno podržanu, kako finansijski, tako i medijski. Problem je što u regionu gotovo da nema velikih firmi u domenu domaće modne industrije, a nažalost, ako nema razvijene industrije, često nema ni autora koji mogu da žive od svog rada. Modna fotografija je polje koje će se na ovim prostorima tek razvijati, a dobar početak jeste da delujemo kao regionalno tržište i da na taj način udružimo, kako kreativne, tako i finansijske resurse i osvojimo određenu poziciju na mapi evropske modne scene. ■

BOJAN JANJIĆ, "In the Army Now"

Nadežda Petrović
(Prizren, 10. 4. 1913).
Spomen-zbirka
Pavla Beljanskog

NADEŽDA PETROVIĆ

prva žena ratni fotograf u Srbiji

© NADEŽDA PETROVIĆ
Vojska na položaju u okolini Prizrena (Balkanski rat, 1913). Vojni muzej, Beograd

DA JE NADEŽDA PETROVIĆ, JEDNA OD NAJZNAČAJNIJIH SRPSKIH SLIKARKI S POČETKA DVADESETOG VEKA, KORISTILA FOTOAPARAT I BAVILA SE I FOTOGRAFIJOM, NE BI TREBALO DA BUDE IZNENAĐENJE S OBZIROM NA TO DA JE TO BILO DOBA MASOVNOG KORIŠĆENJA OVOG POSTUPKA, KAKO U PROFESIONALNIM, TAKO I U AMATERSKIM KRUGOVIMA. ALI, DA JE ONA BILA I RATNI REPORTER, T.J. DA JE IMALA ZADATAK DA ZA POTREBE VOJSKE FOTOGRAFIŠE NA RATIŠTIMA U BALKANSKIM RATOVIMA, DOSKORA JE BILO POZNATO SAMO UŽEM KRUGU STRUČNJAKA IZ OBLASTI ISTORIJE UMETNOSTI

Piše Imre Szabó

FOTOGRAFIJE
SMO DOBILI
LJUBAZNOŠĆU
JASMINE JAKŠIĆ,
KUSTOSA SPOMEN
ZBIRKE PAVLA
BELJANSKOG

Povodom 140 godina od rođenja ove umetnice, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog organizovala je autorsku izložbu doktora Jasne Jovanov "Nadežda Petrović sa obe strane objektiva", koja je prvo bila održana u Novom Sadu, a zatim krajem marta i u prvoj polovini aprila ove godine u Domu vojske Srbije u Beogradu.

"Fokusiranjem fotografije u okviru opusa naše najznačajnije slikarke moderne gde je ona i model i umetnik, otkriva se do sada retko prikazivan aspekt njenog stvaralaštva, upoznaju se njoj bliske ličnosti, okruženje, kao i njen višeslojni angažman na različitim dru-

štveno-istorijskim i umetničkim poljima. Fotografije Nadežde Petrović svedoče o njenoj izuzetnoj ulozi i značaju u srpskoj fotografiji, a posebno o činjenici da se radi o prvoj srpskoj umetnici koja se kontinuirano bavila ovim medijem." – napisano je na flajeru koji je deljen posetiocima izložbe. Ova umetnica je prvi fotoapararat nabavila tokom školovanja u Minhenu u periodu između 1898. i 1903. godine i od tada bi se moglo reći da postaje i pasionirani fotograf koji fotografije koristi za beleženje mnogih događaja u okviru porodičnog okruženja u Beogradu, i to na njoj svojstven način u komponovanju postavke ljudi koje je fotografisala.

© NADEŽDA PETROVIĆ, Kralj Petar I sa vojskom (Balkanski rat, 1913). Vojni muzej, Beograd

© NADEŽDA PETROVIĆ, Beli Drim (Balkanski rat, 1913). Vojni muzej, Beograd

© NADEŽDA PETROVIĆ, Ispred vojne bolnice u Valjevu. Desno od Nadežde dr Zarko Ruvidić (Prvi svetski rat, 1915). Vojni muzej, Beograd

© NADEŽDA PETROVIĆ, Profesor violine Buhtelės, Zora, Jela, Anda i Rastko (Beograd, mart 1905)

© NADEŽDA PETROVIĆ, Oko guslara. Nadeždine sestre Zora, Jela, Anda i Draga i nepoznat muškarac (Beograd, 1906)

Kao jedna od osnivača Kola srpskih sestara, Nadežda je boravila na ratištima od izbijanja Prvog balkanskog rata u oktobru 1912. godine, do kraja Drugog balkanskog rata, a onda ponovo za vreme Prvog svetskog rata, sve do 1915. godine kada je, radeći u valjevskoj bolnici, umrla od tifusa. Ona je na frontu uvek imala uz sebe i fotoaparat kojim je fotografisala, samim tim je postala prva žena ratni fotograf u Srbiji, ali se pritom "u modernom shvatanju koncepta fotografije, više nego u slikarstvu, približila impresionistima, čiji je rad često uključivao i upotrebu fotografije" (citat iz kataloga izložbe). Slikarski pristup je naročito izražen na pejzažima snimljenim u okolini Prizrena ili na fotografiji krivudavog toka Belog Drima. Tako je i na fotografijama vojnika na frontu, koji su pažljivo smešteni u kadar.

Početak Prvog svetskog rata zatekao je Nadeždu s bratom Rastkom u Veneciji. Pred odlazak u Italiju započela je sređivanje beležaka iz Balkanskih ratova i ratnih slika i skica, s namerom da ih po povratku izloži. U poljskoj bolnici Dunavske divizije određena je za vojničku službu i već u septembru svedok je krvavih borbi srpske vojske s austrijskom na Mačkovom kamenu. Nakon evakuacije bolnice u Pecku, u kratkom predahu strahuje "da će proći ovi lepi dani, a ja neću stići da izađem još na položaje radi snimanja", kako je napisala u svom pismu kući iz Pecke.

Iako su neki istoričari umetnosti napisali da je ona pred kraj života mnogo fotografisala, to još uvek nije potkrepljeno pronadenim snimcima, ali će možda baš neko od naših čitalaca u svojim porodičnim zbirka fotografija pronaći još neke, za sada nepoznate, fotografije ove umetnice. Zaostavštinu Nadežde Petrović, koja obuhvata i fotografije, čuvaju muzeji u Srbiji, Sloveniji i Hrvatskoj, od toga većinu fotografija iz ratnih vremena čuva Vojni muzej u Beogradu, a deo porodičnih fotografija se nalazi u privatnoj zbirci Miloša Kolarža. ■

© JOSIP KLARICA

U izmaglici VREMENA

JOSIP KLARICA

SUPTILNE I MELANHOLIČNE FOTOGRAFIJE JOSIPA KLARICE EVOCIRAJU JEDAN SASVIM LIČNI DOŽIVLJAJ UNUTRAŠNJEG UNIVERZUMA KAKAV SAVREMENA FOTOGRAFIJA GOTOVO NE POZNAJE. ZANATSKA VEŠTINA I TOK VREMENA OSNOVNI SU FOTOGRAFSKI JEZIK KOJIM OVAJ AUTOR STVARA ZAPISE ŽIVOTA U TIŠINI

Piše Ivana Tomanović

Čuveni Nikola Tesla proglasio je jednako čuvenog Alberta Ajnštajna vesnikom buke i besa. Čini se da je, po ko zna koji put, bio u pravu jer, posmatrajući moderni svet samo putem slika (fotografija, film, televizija...), kaos je očigledan, a nepostojanje mira i tišine upadljivo. Rekla bih da bi mu se

fotografije Josipa Klarice veoma dopale. U njima vlada kosmička tišina, potpuna posvećenost temi i duboka zagledanost u sebe, tj. u sve nas. Možda možemo pričati o vraćanju analogne fotografije u ovim tehničko-tehnološkim vremenima kada su nule i jedinice postale kreatori naše stvarnosti, ili barem vizije stvarnosti.

© JOSIP KLARICA, "Srebrna čaplja II, negativ 29.5x39.5 cm, Zagreb, 1982, kontaktna kopija plavo tonirana

© JOSIP KLARICA, "Glava tune s komadićima razbijenog ogledala", Zagreb, 1983, negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija

© JOSIP KLARICA, "Mrtva priroda s gipsanim glavama III", Zagreb, 1982./83. negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija

© JOSIP KLARICA, "Mrtva priroda s kriškom lubenice", Zagreb, 1979, negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija

Možda je to samo trend, modni hir reaktiviran da zabavi i uzdrma vojsku digitalnih fotografa kojima je potrebno malo promene u sigurnom i strogo kontrolisanom svetu tih nula i jedinica koji s lakoćom oblikuju prema sopstvenim željama. Možda je svet odlučio da malo stane i predahne, osvrne se oko sebe i primeti da život možemo posmatrati u protoku vremena, dajući mu dovoljno vremena da ostavi tragove na nama i svemu što nas okružuje.

I baš to dopušta Josip Klarica. Pušta vreme da teče, da deluje, menja se... Ceo njegov fotografski proces potčinjen je tome. Stari fotoaparati, pločasti, slaboosetljive fotografske emulzije, slabo svetlo, duge pripreme za fotografisanje, spor hemijski proces koji, na kraju, vodi ka vrhunskom printu, najboljem mogućem kvalitetu u kom će ostati utkana sva predanost i veština fotografskog zanata kao simbioza znanja, iskustva i intuicije.

Znanja i iskustva

Prvenstveno školovan kao kameraman na čuvenoj Akademiji FAMU u Pragu, sedamdesetih godina prošlog veka, pomalo neobično i neočekivano posvetio se fotografiji i starim fotografskim tehnikama iz 19. veka. Radio je drvenim fotoaparatom velikog formata, najstarijom fotografskom metodom – camerom obs-

curom, kao i replikom prvog panoramskog fotoaparata koji je 1845. godine konstruisao Fridrich von Martens (Fridrich von Martens). Iako nikada ne možemo pričati o potpunoj kontroli nad klasičnim analognim procesom, za Josipa Klaricu kvalitet je ultimatium, a bogatstvo detalja, valera, teksture i svih onih, na prvi pogled, nevidljivih slojeva, esencija su svake fotografije koju daje jedino kvalitet kontaktne kopije.

Ne samo što kontaktno kopira svoje negativne, već često i sam spravlja foto-emulzije i nanosi ih na specijalno odabrane papire. Negativ velikog formata i kvaliteta, prijanja na papir prenoseći mu tako sve svoje informacije, utiskujući u njegovu površinu tragove stvarnosti i vremena koje autor pronalazi, smešta, povezuje, aranžira baš kao kreator sveta i života.

Iluzija stvarnosti

Više od tehnologije, Klaricine fotografije definišu svetlo i motiv. Tema nema puno – mrtva priroda i pejzaž, tek poneki akt. A svetlo, ono je, na neki čudan način, gusto i teško, obavija sve oko sebe naglašavajući detalje i teksture. A opet, ume da bude tako prozračno i lako kao san, kao i aranžman kojim Klarica vizualizuje svoje snove i maštu, ostajući nedokučiv i enigmatičan poput lucidnih nadrealista što su hrabro postavljali temelje apstrakciji. ▶

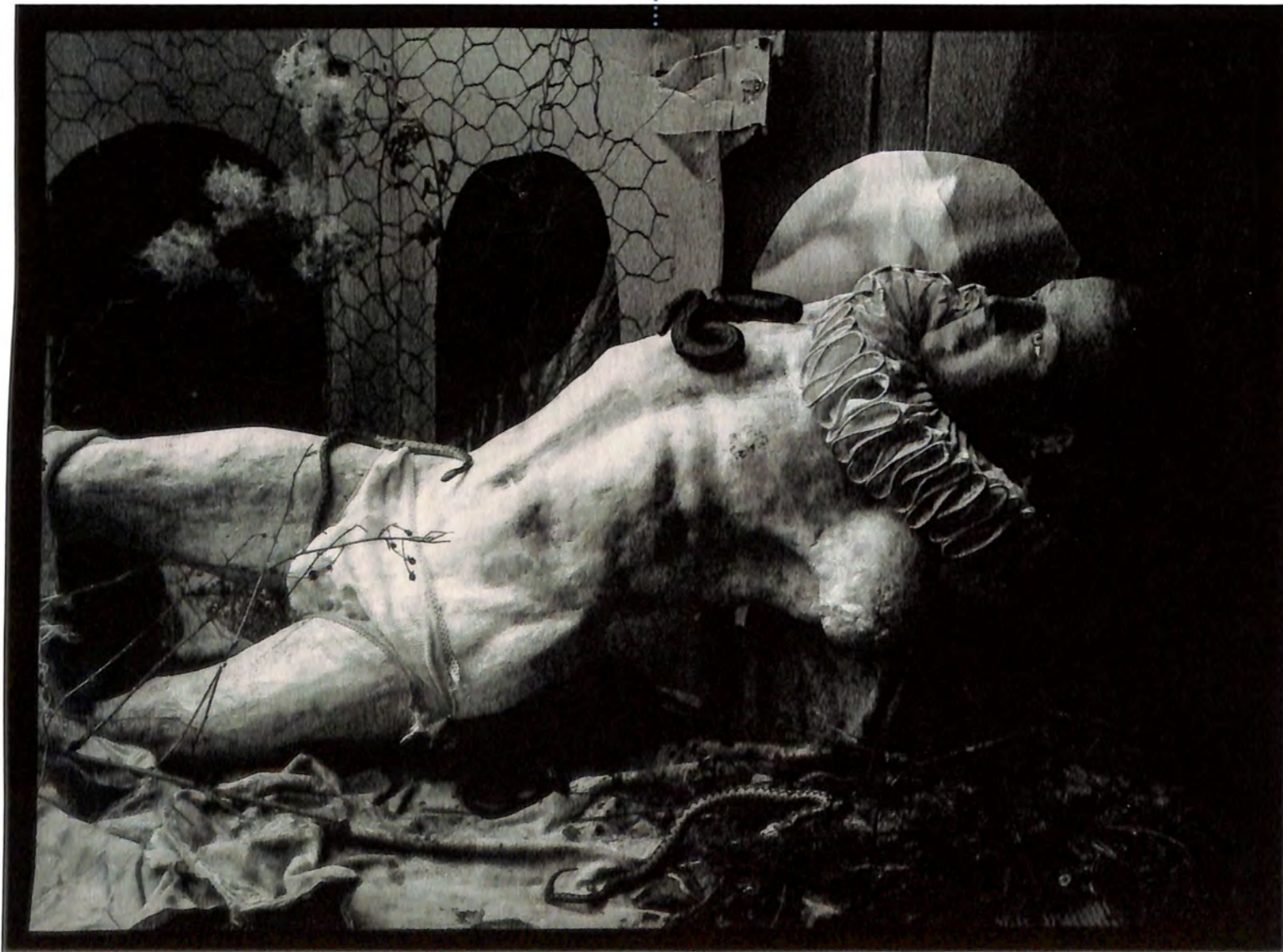
Svetlo je, pre svega, fotografski element, njen kod, njen jezik. Dualitet fotografije sastoji se u svetlu i njegovom opozitu – mraku. Da bi nastala fotografija neophodno je svetlo, ali hemijski proces aktiviranja srebrno-halogenida svetlom dešava se u mraku fotoaparata ili crne kutije. Da bismo dobili fotografiju na papiru, preobratnim procesom iz mraka, putem svetla, dobijamo konačnu fotografiju.

I taj uzročno-posledični odnos za Josipa Klaricu ima magični karakter, pa zato pažljivo bira i čeka odgovarajuće svetlo, atmosferu, najradije u rana jutra dok se sunce probija kroz izmaglicu i rasprišuje u svakoj kapi vode koju ona nosi. Pored svetla, pažljivo bira i foto-materijal, a dosta prostora ostavlja i improvizaciji tokom samog snimanja jer kada radi, na primer, camerom obscurum, vreme ekspozicije traje i po sat vremena, tokom kojih se svetlo može drastično promeniti, pa shodno tome treba i reagovati. Tada mu pomaže iskustvo, dugo više od trideset godina, kao i poznavanje i razumevanje procesa koji koristi.

© JOSIP KLARICA, "Franc Kafka: Preobražaj", Prag, 1983, negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija

© JOSIP KLARICA, "Herakle sa zmijama", Zagreb, 1984./88. negativ 29,5x39,5 cm kontaktna kopija

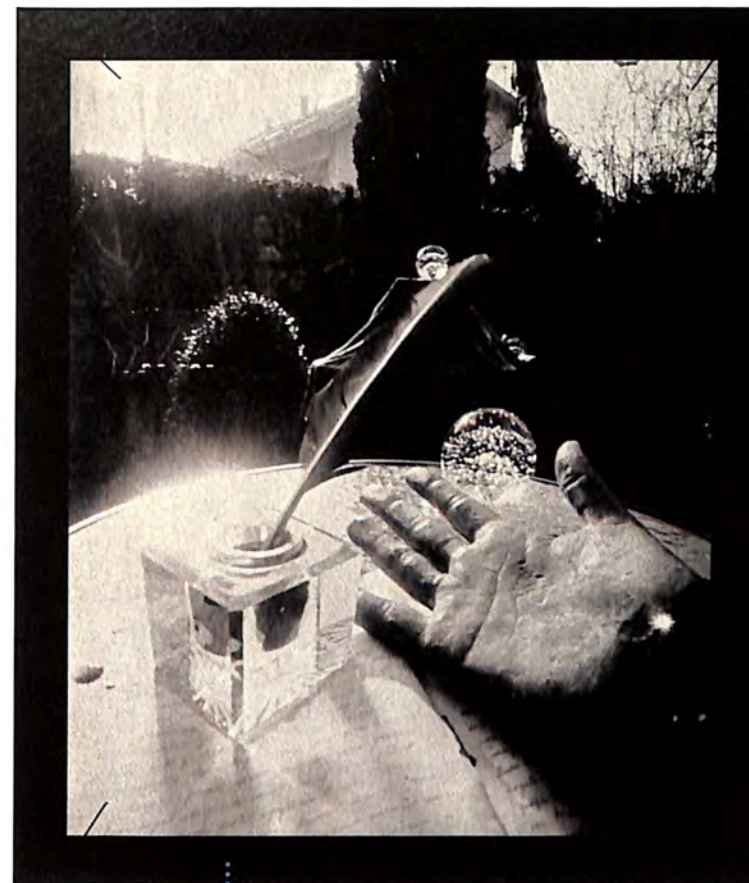
© JOSIP KLARICA, "Akt u pejzažu", Zagreb, 1982, negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija plavo tonirana

© JOSIP KLARICA, "Mrtva priroda s jastrebom", Zagreb, 1982, negativ 29,5x39,5 cm, kontaktna kopija

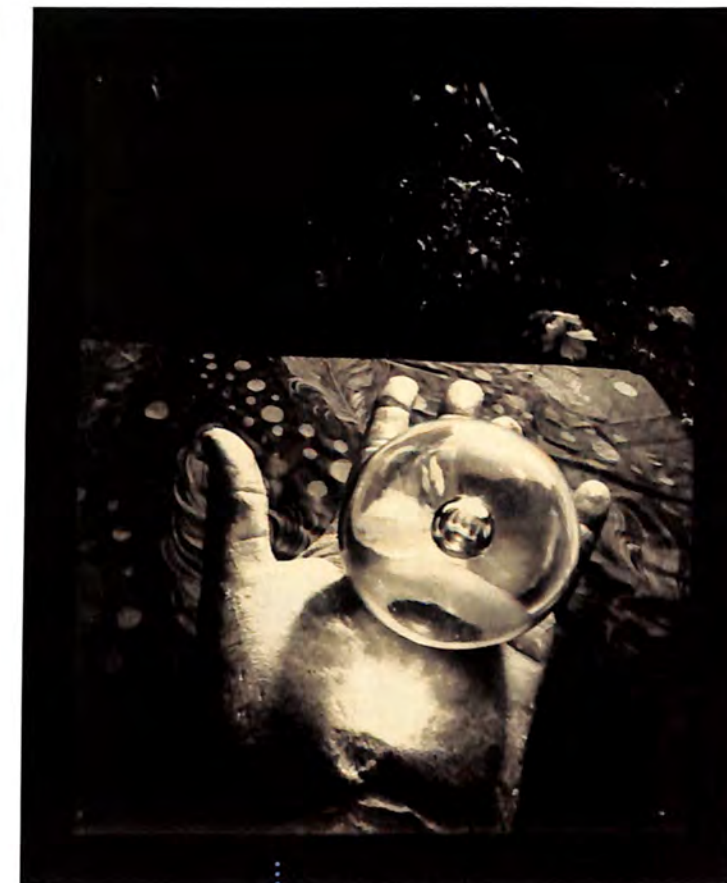

© JOSIP KLARICA, "Zrcala, svila", Zagreb 2010, camera obscura, kalotipsijski negativ, 20x30 cm

© JOSIP KLARICA, "Pismo poginulom prijatelju N.T.", Zagreb 2010, camera obscura, kalotipsijski negativ 25x35 cm

© JOSIP KLARICA, "Staklena kugla na ruci", Zagreb, 2009, camera obscura, kalotipsijski negativ 20x40 cm

Jezik simbola

Kada govorimo o temama i motivima Klaricinih fotografija, simbolika se postavlja kao dominantna, iako se čini da autor neke objekte bira iz čisto fotografskog ugla. Odsečene glave – životinja i ljudi (biste), preparirane životinje i skulpture predstavljaju beskonačni krug života i smrti, ono što je mrtvo čini se kao da je živo, a sama smrt ukazuje na prethodni život. Stvarnost je fikcija, a fikcija putem fotoaparata postaje jedina moguća stvarnost. Postavljeni sto asocira na obred, čaša s vodom na proces pročišćenja u kom se putem refleksa dešava transformacija stvarnosti. Čini se da su svaki predmet i detalj stigli na sto nakon dugotrajnog odabira u kome svest i podsvest vode dijalog, čije isečke "čitamo" na ovim enigmatičnim mrtvim prirodama.

Josip Klarica je očigledno maštovit čovek, zaokupljen sopstvenom imaginacijom i svim mogućim dubinama crne i sive, kojima reprodukuje svoj doživljaj sveta, kroz koji se kreće polagano i obazrivo. Pored čudesnih fotoaparata i mirisa hemije, sa sobom nosi sećanje na jedno davno prošlo vreme koje rekonstruiše putem starih fotografskih tehnika, ali i klasičnih tema. Dobro poznavanje istorije umetnosti, književnosti i klasične muzike omogućava mu da se s lakoćom kreće kroz svet umetnosti koji je, čini se, za njega jedini stvaran.

Po uzoru na tezu da se nije desilo ono što nije fotografisano, za Josipa Klaricu važno je i stvarno samo ono što je fotografisao jer magična svetlost dana daruje život i običnoj drvenoj ruci i ovoj našoj, u svim nijansama, zgusnutoj realnosti. ■

STARI
VELIKOFORMATNI
FOTOAPARATI,
NISKOOOSETLJIVE
FOTOGRAFSKE
EMULZIJE, NEŽNO
SVETLO, DUGE
PRIPREME ZA
FOTOGRAFISANJE,
SPOR HEMIJSKI
PROCES KOJI, NA
KRAJU, VODI KA
VRHUNSKOM
PRINTU, NAJBOLJEM
MOGUĆEM
KVALITETU

O fotografu:

Josip Klarica rođen je 1946, u Beogradu. Od 1961. do 1966. godine učio je fotografiju na Školi za primenju umetnost u Zagrebu, a 1969. upisuje Filmsku akademiju u Pragu (FAMU), gde je studirao Kameru. Diplomirao je 1977. godine, kada se i vraća u Zagreb, gde i danas živi i radi.

Tokom profesionalne karijere radio je kao filmski snimatelj, komercijalni i umetnički fotograf. Izučavao je istoriju fotografskih tehnika i fotohemijskih procesa. Uspešno je rekonstruisao nekoliko starih fotografskih postupaka koje je prezentovao na autorskim izložbama. U svom radu koristi kameru obscura i sopstvenu repliku panoramskog fotoaparata iz 1845. godine. Tokom boravka u Pragu

upoznao je čuvenog fotografa Jozefa Sudeka, od kog je dobio nekoliko objektivna. Izlaže od 1976. godine i do sad je realizovao sedamnaest samostalnih izložbi i učestvovao na brojnim grupnim izložbama.

Njegove fotografije deo su stalnih kolekcija u: Međunarodnom muzeju fotografije u Ročesteru, SAD (International Museum of Photography, George Eastman House, Rochester); Nacionalnoj biblioteci u Parizu, Francuska (Bibliothèque Nationale), Muzeju za umjetnost i obrt, Zagreb; Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu; potom u Muzeju Nisefora Nijepsa u Francuskoj (Musée Nicéphore Niépce, Chalon sur Saône), kao i u zagrebačkoj Modernoj galeriji i dr.

CVEĆE, NAKIT & drugi ukrasni predmeti

PRIČU O DOTERIVANJU I ULEPŠAVANJU LJUDSKOG TELA ZAVRŠAVAMO REKVIZITIMA ZA KOJE SE MOŽE SLOBODNO REĆI DA, ZA RAZLIKU OD ODEVNIH PREDMETA, MASKE I ŠMINKE, NEMAJU SKORO NIKAKVU PRAKTIČNU NAMENU VEĆ ISKLJUČIVO DRUŠTVENU, UKRASNU I ESTETSKU FUNKCIJU

DEVOJKA S RUŽOM, 1977.

Jednostavan cvetni aranžman, ukrasi na usnama i obrazima su takođe laticice od ruže koju devojka drži u ruci. Snimljeno u "Snapshot" maniru, tako da kompozicija i raspored sporedne rekvizite nisu baš idealni.

Piše Vladimir Červenka

Govorićemo o atraktivnim predmetima biljnog ili životinjskog porekla i o predmetima od plemenitih metala i dragog kamenja, obrađenih ljudskom rukom kao proizvodi primenjene umetnosti, koji služe za ukrašavanje, kako ženskog, tako i muškog tela. Takve predmete koristili su naši preci još u praistoriji, pre sto hiljada godina, koliko je procenjeno da su stare školjke morskog puža *Nassarius Gibbosulus*, od kojih su naši preci napravili, najstarije do sada pronađene, ogrlice i narukvice, pošto su ih prethodno ofarbali oker bojom i izbušili male rupice kroz koje su provukli vrpцу. Pronađene su na međusobno veoma udaljenim lokacijama: pećina Skhul u Izraelu i u Qued Djebbana u Alžiru, a što je najinteresantnije, obe lokacije udaljene su po nekoliko stotina kilometara od morske obale, što ukazuje na razgranatu razmenu sličnim dobrima već u praistoriji. Napretkom tehnologije u kamenom, bronzanom, gvozdеноm dobu, u starim civilizacijama (Maje, Egipat, Grčka, Rim), pa sve do današnjeg vremena, materijali od kojih je pravljen nakit su se menjali, tj. njihov broj se stalno uvećavao, tako da danas postoji i sintetičko drago kamenje koje po kvalitetu ne zaostaje za prirodnim. Mnogo pre nego što je sam počeo da pravi nakit, čovek je na raspolaganju imao prirodne ukrase fantastične lepote, a prema mitologiji već je u raju dovoljno bilo da pruži ruku i ubere prekrasan cvet kojim je mogao da ukrasi svoje telo.

CVEĆE I CVETNI ARANŽMANI

Primarna funkcija cveta jeste produžetak života biljnih vrsta. Njegova nežna i neponovljiva lepota nije namenjena kićenju tela lepih devojaka i mladića, već je njegova uloga da svojom lepotom i fantastičnim bojama privuče insekte, ptice i druga živa bića. Hraneći se nektarom, ova bića posredno oplođuju biljku, omogućavaju na taj način nastanak novog organizma – nove biljke koja obezbeđuje opstanak vrste. Kao što smo već rekli, lepota cveća podsticala je devojke da se njime ulepšavaju, nesvesne da na taj način (ubiranjem cveta) prekidaju mogućnost razmnožavanja biljaka. Cveće je, međutim, i u ovim situacijama zadržavalo svoju primarnu funkciju, ali ovog puta posredno, omogućavajući produžetak ljudske vrste – nakićene lepe devojke mnogo više privlače lepe momke!

PROSLAVA 1. MAJA, PRAG, 1973.

Uniforma, epolette i ordenje za zasluge jasno izdvajaju važnu vojnu ličnost iz mnoštva učesnika parade, dodeljujući mu na taj način glavnu ulogu na snimku.

Kult cveća i dalje se neguje u celom svetu, pre svega u ruralnim sredinama, a posebno je izražen u istočnim zemljama (Japan, Kina, Indokina, Južna Amerika...). Ubrzani tempo savremenog života, uzrokovan trkom za zaradom, uticao je na to da i cveće postane prvenstveno sredstvo dobre zarade. U današnjim megalopolisima čovek postaje sve više odvojen od prirode i nema ni mesta ni vremena da gaji cveće, može ga jedino nabaviti za skupe pare u cvećarama, tako da tu mogućnost koristi jedino u svečanim prilikama. Sportski način oblačenja ("duks moda" plus patike), koji omogućava čoveku da se oseća komotnijim i izdrži celodnevno viščasovno radno vreme, nije mnogo prikladan za ukrašavanje cvećem, tako da u svakodnevnom životu retko srećemo ljude koje se ulepšavaju na taj način, pogotovu iz razloga što cvetni ukrasi treba da prežive i gužvu u gradskom saobraćaju. Čak i ljudi koji se profesionalno moraju lepše oblačiti (advokati, političari, berzanski agenti i slično), ne razmišljaju o tome, jer kada je profit u pitanju, ko može još da razmišlja o nekom cveću koje će ionako do kraja radnog vremena uvenuti!

Tako da ono što je nekada bilo sasvim normalno u "starim, dobrim vremenima" – da žene i muškarci ulepšavaju svoju spoljašnjost cvećem, ubranim u bašti ili kupljenim za relativno male pare od ulične prodavačice – nestalo je. Nestale su devojke i lepe gospođe koje su se ulepšavale cvetom ili vencem u kosi ili na haljini (tetovirana dama iz prošlog broja) ili ga bar držali u ruci, nestali su i dendiji (napadno elegantno obučeni

ljudi, mondeni, pomodari, gizdelini, kicoši, pa i fićfrići), koji su obavezno na reveru nosili cvet, čak su i poneki ozbiljni državnici bili poznati po cvetu koji su nosili na reveru. U ta, ne tako davna vremena, devojke i momci su se upoznavali i uspostavljali kontakt na korzou iliti "štrafi", pa je njihov izgled bio veoma bitan. Danas se upoznavaju putem interneta i samim tim izgled jedinke, cvetni i drugi ukrasi izgubili su na svom značaju. Cvetom su se nekad izražavala i politička ubeđenja. Tako su, na primer, pripadnici partija socijalističkih uverenja nosili u reveru crveni karanfil i na taj način stavljali do znanja da su istomišljenici, danas su iz praktičnih razloga cveće zamenili bedževima (mnogo ružnijim) – ne uvenu za jedan dan i zbog toga se mogu koristiti više puta. Svoje zvezdane trenutke ukrašavanje cvećem doživelo je krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina prošlog veka u vreme hipi pokreta, kada su se hipici – "deca cveća" – bogato ukrašavali cvećem koje je bilo simbol njihovog pokreta. Kasnije su i oni postali poslovni ljudi koji više nisu imali vremena da razmišljaju o cveću.

Cveće i cvetni aranžmani imaju nežnu i neponovljivu, ali prolaznu lepotu, izdvojeni iz svoje životne sredine brzo propadaju – venu. U poređenju s nakitom cveće relativno malo košta, mada neki primerci dostižu basnoslovne cene. Relativno ga je lako nabaviti, ali se ne može sačuvati u sefu, već može samo da mu se donekle produži trajanje u vazi s vodom. Zbog toga su praktični ljudi izmislili zamenu – veštačko cveće čija lepota nije prolazna i koje ne vene, ali je, u odnosu na prirodno cveće, izveštačeno, što se može lako primetiti, pogotovo ako je njegova izrada manje kvalitetna.

Cveće i cvetni aranžmani u današnje vreme koriste se u specijalnim prilikama – venčanja, etno-svetkovine, verski praznici koji često imaju paganske korene, razna slavlja itd. U ovakvim specijalnim prilikama upravo je cveće čest motiv fotografijama koji se bave reportažom i dokumentarnom fotografijom. U likovnoj fotografiji cvet može da bude onaj detalj koji može da učini portret ili ljudsku figuru zanimljivijom, da je oživi.

NAKIT, BIŽUTERIJA

Nakit je proizvod umetničkih zanata, tj. primenjene umetnosti, star koliko i čovečanstvo, služi ljudima za ukrašavanje tela. Pored simbolične, erotske i magijske funkcije (često se koristi kao talisman), u nekim slučajevima simbolizuje društveni položaj i klasnu pripadnost pojedinca. Ogrlice, narukvice, dijademe, naušnice (minduše), prstenje, ukosnice, broševi, pojasevi, krune, zlatni i srebrni lanci s raznim privescima, venci, igle za kosu, niske dukata itd. izrađuju se od najraznovrsnijih materijala. To mogu biti: kosti, kamen, školjke, drvo, staklo, raznovrsne tkanine, rade se i od običnih metala (bakar, bronza, nikl, gvožđe, aluminijum itd.) i plemenitih metala (zlatno, srebrno, platina itd.), od dragog kamenja (dijamant, biser, rubin, safir, smaragd, topaz, granat itd.) i poludragog kamenja (ametist, aspis, kalcedon, ahat, oniks, opal itd.), fosila biljnog (čilibar) i životinjskog porekla. Pri njihovom oblikovanju bogato se koriste različiti oblici i motivi koji stilizacijom podražavaju prirodne forme ili motive iz života kao što su: amfore, figure nimfi i različitih životinja, scene s borbama životinja, floralni motivi (cveće, lišće, loze), heraldički motivi (pečati, imena vlasnika), portretni medaljoni, scene iz svakodnevnog života. Od početka dvadesetog veka primetno je stvaranje novih oblika paralelno s razvojem različitih smerova u umetnosti. Za izradu nakita koriste se najraznovrsnije tehnike: kovanje, filigran, granulacija, presovanje, iskucavanje, emalj, cizeliranje, graviranje, a u poslednje vreme se koriste i materijali koji predstavljaju dostignuća svemirske tehnologije.

I dok cveće možete ponekad besplatno ubrati na livadi ili u svojoj bašti, nakit uvek ima materijalnu vrednost, uvek ga morate platiti, osim ako ga ne dobijete na poklon, ali i tada ga je neko platio.

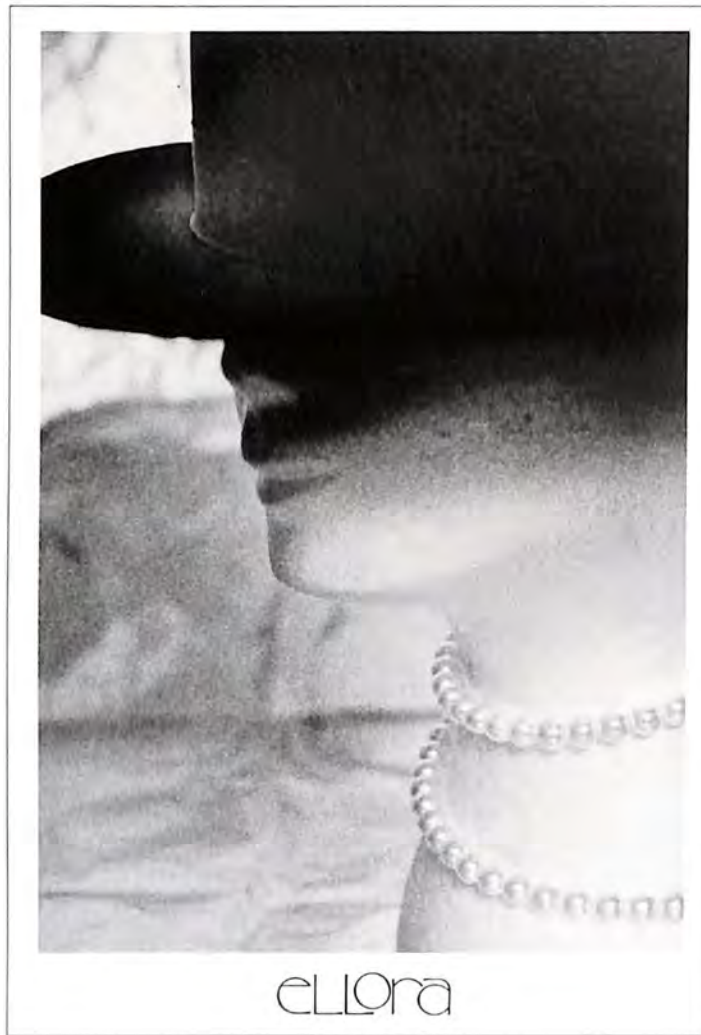

ČOVEK SA ZLATNIM SATOM I MEDALJOM, PRVA POLOVINA 20. VEKA

Zlatni lanac sata govori o poslovnoj uspešnosti čoveka na slici, medalja za "nešto" govori o njegovim društvenim zaslugama, autor nepoznat (fotografija levo).

REKLAMNA FOTOGRAFIJA OGRICE OD VEŠTAČKIH PERLI, 1971.

Scena je osvetljena difuznim svetlom dva reflektora sa softboksom koji naglašavaju (ako se misli na reflektore) nežnu lepotu ogrlice. Jake senke na perlama pretvorile bi ih u klikere. Namerno je korišćena glava lutke za izloge kako bi ličnost modela bila depersonalizovana i ne bi odvlačila pažnju od nakita (fotografija desno).

ellora

ZLATNI BROŠ S DRAGIM KAMENJEM

Reprezentativna fotografija nakita snimljena tehnikom svetlosnog tunela i prosvetljavanjem dragog kamenja kroz opalnu staklenu ploču na kojoj je nakit položen. Levi i gornji kamen trebalo je dosvetliti još jednim reflektorom kako bi se dobio refleks poput desnog i donjeg kamena, jer ovako predstavljaju nematerijalne tamne površine nedefinisanog kvaliteta. Snimljeno Coolpixom 5000, a kvalitet snimka bio bi znatno bolji da je realizovan na srednjem ili velikom formatu.

FOTOGRAFISANJE NAKITA

Nakit je predmet koji se često fotografiše u reklamne svrhe, bilo kao poseban rekvizit ili u spoju s portretom ili aktom, pri čemu je glavna uloga namenjena nakitu, a ljudsko telo ima sporednu ulogu. Koristi se kao sporedni element u modnoj fotografiji, i kao što smo malo pre konstatovali, može da ima bitnu ulogu u portretnoj fotografiji. U reportažnoj i dokumentarnoj fotografiji nastupa kao dat rekvizit, mimo naše volje, odnosno kao deo stvarnosti. Nakit je, pošto se pravi od najraznovrsnijih materijala, sam po sebi veoma zahtevan rekvizit i iziskuje posebne tehnike snimanja. Pravi se najčešće od plemenitih metala i dragog i poludragog kamenja, tj. materijala s visokim stepenom refleksije svetla, što zahteva poseban način osvetljavanja. Pored toga, drago i poludrago kamenje često ima osobine providnih ili svetlopropusnih predmeta (staklo) koji zahtevaju drugačiji pristup problematici osvetljenja. Suštinu problema najbolje možete da shvatite ako pokušate da utvrdite koje je boje ogledalo i to iz aspekta ljudskog i fotografskog viđenja. Običan posmatrač zna da ogledalo ima srebrnasto-belu boju bez obzira na prostor u kome se nalazi, pošto je takva informacija memorisana na osnovu iskustva u njegovom mozgu, i za njega ono uvek ima tu boju. Problem nastaje u trenutku kada pokuša da snimi ogledalo i na svoje iznenađenje konstatuje da se ono ponaša poput kameleona –

menja boju u zavisnosti od sredine u kojoj se nalazi. Ako se u njemu ogleda crna površina, ogledalo će na fotografiji biti crno, ako je površina crvena, plava, žuta, zelena, i ogledalo postaje crveno, plavo žuto ili zeleno, a svoju boju će dobiti jedino ako se u njemu ogleda bela površina. Ukoliko pokušate da osvetlite ogledalo direktnim svetlom, pomoću reflektora, nastaje još veći problem – pored jakog refleksa, koji je uzrokovan izvorom svetla, ogledalo ostaje crno, ma iz kog ugla pokušavali da ga osvetlite. Na fotografiji metali se ponašaju na isti način kao i ogledalo. Pošto predmeti od metala, kao što je nakit, imaju (za razliku od ogledala) više površina u kojima može da se ogleda čitav prostor u kome su smešteni, problem postaje mnogo složeniji. Vlasnike polarizacionih filtera moramo upozoriti da oni nisu delotvorni prilikom snimanja metala, pošto ih oni ignorišu. Problem možete rešiti jedino ako nakit izolujete od okoline pomoću svetlosnog tunela (Light box), tj. ako ga opkolite sa svih strana belom površinom koja eliminiše refleksive svih nepoželjnih površina i da po svom nahodjenju ubacite kontrolisane refleksive (Svetlosni tunel, Refoto broj 32, 2005). Ukoliko nakit sadrži providne ili svetlopropusne materijale – staklo, drago ili poludrago kamenje, koristi se tehnika osvetljavanja, tj. prosvetljavanja staklenih predmeta (Suptilna lepota providnog, Snimanje dekorisanih staklenih predmeta i Dodaj staklu malo boje, Refoto br. 33, 34, 35, 2006). Često morate da kombinujete obe metode, ali uglavnom ste primorani da koristite difuzno svetlo. Birajte podloge koje odgovaraju boji nakita, često se snima na mlečnom staklu ili na somotu. Zbog kvaliteta snimka preporučuje se korišćenje fotoaparata srednjeg ili velikog formata. Koristite sve mogućnosti fotografskih izražajnih elemenata i kompozicije, ali vodite računa da budu naglašene i sve informacije koje govore o kvalitetu nakita. ■

identifikaciona pločica koju vojnici nose na lancu oko vrata. Na osnovu ovih predmeta svako lako može da utvrdi značaj pojedinca i hijerarhiju u vojsci. Degradacija osobe, ako je ona neophodna zbog nediscipline ili nekog drugog prestupa, postiže se oduzimanjem epoleta, odnosno "moćnih" ukrasa, bez njih ona postaje obično civilno lice. Na drugim nivoima društva ovi ukrasni predmeti izgledaju drugačije, ali imaju sličnu ulogu u hijerarhiji svih društvenih mikro zajednica. Dekani i profesori univerziteta nose u svečanim prilikama ešarpe s medaljonima, civilna lica dobijaju medalje za svoje zasluge, nekadašnji udarnici su dobijali udarničke značke, škotski navijači koji su nedavno bili kod nas bili su bogato ukrašeni značkama iz svih zemalja u kojima su navijali za svoj tim, sportisti nose medalje koje su osvojili na takmičenjima. Grbovi, bedževi, značke krase članove partija, lovačkih i ribolovačkih udruženja itd. U ovu kategoriju ubrajaju se i satovi – nekadašnji džepni, pozlaćeni, na zlatnom lancu, i sadašnji skupoceni ručni, koji vire ispod rukava i govore o poslovnoj uspešnosti vlasnika. Ukratko, svi ovi predmeti, kao i nakit i cveće, koje osoba nosi na sebi nešto govore, šalju neku poruku o ličnosti onoga koji ih poseduje.

Pored ukrasne funkcije, u zavisnosti od toga da li je napravljen od skupocenih metala i dragog kamenja, nakit može da bude i dobra investicija koja, za razliku od cveća koje s vremenom gubi svoje kvalitete i propada, ima trajnu vrednost. Tako nakit pronađen prilikom arheoloških iskopavanja, koji je hiljadama godina ležao pod zemljom, dostiže vrtoglave vrednosti. I dok devojke vade svoj nakit iz raznoraznih kutija, dame iz džet-seta čuvaju ga u sefovima, a kada ga prikazuju u javnosti, moraju da ih prate telohranitelji. Jedni ga koriste za ukras i ulepšavanje, drugi ga koriste, uz odgovarajuće odelo, za ulepšavanje, prikazivanje društvenog statusa, taštine i finansijske moći, pri čemu nikad nije jasno koja je funkcija primarna. Kod krunskog nakita takva dilema ne postoji, jer nakit znači novac, a novac je moć i njegova uloga jeste da izazove strahopoštovanje.

DRUGI UKRASNI PREDMETI

Ukrasi koji prikazuju, naglašavaju i uvećavaju položaj i moć osobe koja ih poseduje, nisu tipičan nakit. Primarna je njihova društvena funkcija, koja prikazuje položaj pojedinca u hijerarhiji, dok je njihova ukrasna i estetska funkcija sporedna. Takvu ulogu imaju i poneke vrste nakita, ali kod njih je estetska funkcija ipak prioritarna ili je bar izjednačena s društvenom funkcijom. Takvi predmeti koriste se na svim nivoima društvene hijerarhije i njihovim prepoznavanjem možete lako da odredite položaj i uticaj pojedinca u zajednici. Tipičan primer takvih ukrasnih predmeta jesu detalji koji ukrašavaju vojne uniforme: epolete, značke, medalje, razne oznake, pozlaćena ili posrebrnena dugmad na uniformi, paradne sablje i bodeži (koji su odavno izgubili funkciju oružja i imaju samo hijerarhijsku i ukrasnu ulogu), pa čak i

Našu nagrađivanu Fastpack liniju proširili smo novim specijalnim dizajnom namenjenim multimedijalnim fotografima kojima je neophodno da budu efikasni u radu i da se brzo kreću zajedno sa svojom opremom: **D-SLR Video Fastpack AW**. Ova serija fleksibilnih proizvoda pruža komforna rešenja zaštite opreme i lako se konvertuje iz D-SLR u video mod kako bi brzo mogli da snimate fotografije, video ili zvuk.

Ekskluzivni uvoznik i distributer: REFOT B, Pčinjska 17, www.refot.com

PRODAJNA MESTA: BM Focus, Jurija Gagarina 149, lok 40, www.bmfoto.rs
OnOff, Vuka Karadžića 7a, www.onoff.rs
ZoomFoto, Krušedolska 3, www.zoomfoto.rs
Yellow Store, TC Delta City lok. br. 116, www.yellowstore.rs

Mobilnost na prvom mestu

© 2011 DayMen Canada Acquisition ULC

Sve fotografije: IMRE SZABÓ

Fotografsko istraživanje NA PLAŽI

SEZONA LETNJIH ODMORA I PUTOVANJA TEK PREDSTOJI. UKOLIKO OTPUTUJETE NA MORE, PROVODIĆETE SIGURNO DOSTA VREMENA NA PLAŽI. VEROVATNO ĆE SVI UZ SEBE IMATI FOTOAPARATE NE BI LI ZABELEŽILI TRENUTKE UŽIVANJA I ODMORA

Piše Emma Szabó

KUPITE VODOOPORNII FOTOAPARAT ZA JEDNOKRATNU UPOTREBU

Vodootporni fotoaparatom za jednokratnu upotrebu ne samo da ćete moći da snimate zanimljive fotografije u vodi, već ćete biti opušteniji i nećete se plašiti da li će se fotoaparatus oštetiti. Ukoliko fotografirate pod vodom, potrudite se da to bude po jakom suncu, jer će tada vidljivost biti veća.

Fotografisanje na plaži je zabavno, mada je istovremeno i veliki izazov za fotografe amatere. Verovatno svakoga od nas ushićuje čitav krajolik koji se vezuje uz leto i more, pesak, dokove, predvino nebo itd. Specifični uslovi, pre svega obilje svetlosti i refleksa, često predstavljaju problem fotografima, ali upravo u najproblematičnijim svetlosnim uslovima nastaju najlepše fotografije. Kada uzmete fotoaparatus u ruke, nespreni za "borbu" s pomenutim okolnostima, uvidećete da pred vama nije nimalo lak zadatak.

U ovom tekstu daćemo vam nekoliko praktičnih saveta, shvatite ih kao mali vodič koji će vam, pre svega, pomoći da se opustite, uživajte i, naravno, pokušate da snimate fotografije iznad uobičajenog proseka.

"ZLATNO DOBA" DANA

Ukoliko se zateknete na plaži usred dana, biće veoma teško da snimate kvalitetnu fotografiju. Većina fotografa izbegava

snimanja od 10 do 14 časova. Ukoliko fotografirate na plaži gde je sunce faktički vidljivo bez prekida, vremenski raspon "lošeg svetla" je duži. Svetlost koja se reflektuje o pesak i površinu vode stvorice oštre senke i jak kontrast koji, ukoliko se ne iskoristi na pravi način, može da proizvede suprotan efekat od onog koji ste želeli da postignete. U "akciju" krenite rano ujutru ili kada počinje zalazak sunca. Kada je sunce nisko na horizontu ono fino prosvetli pejzaž, senke su "mekše", a boje toplije, po tome je ovaj deo dana i dobio naziv. Ujutru i kasno popodne plaže su uglavnom prazne, što će vam omogućiti nesmetano kretanje i obezbediti dovoljno vremena za mirno fotografisanje.

"POBEDA" NAD SUNCEM

Iako se danas svi uzdaju u automatiku fotoaparata, koja u najvećem broju situacija zaista daje dobre rezultate, za "drugačije" fotografije trebaće vam malo tehnike i mnogo više razmišljanja o konačnom rezultatu.

ZAŠTITITE OPREMU

Pesak, voda i toplota najgori su neprijatelji vašeg fotoaparata. Kada ne fotografirate, držite fotoaparatus zatvoren u torbi, ispod belog peškira. Ne stavljajte fotoaparatus u plastične posude i kese koje su hermetički zatvorene jer na suncu može da se pojavi kondenzacija i pokvari fotoaparatus. Koristite torbice od prirodnih materijala ili one specijalno namenjene čuvanju fotografske opreme.

SPOT MERENJE SVETLA

Ukoliko ste iskusniji fotograf i vaš fotoaparatus ima mogućnost "tačkastog" (spot) merenja svetla, savetujemo vam da, kada god je to neophodno, iskoristite ovu opciju i sami odredite tačku na kojoj će biti izmereno svetlo. Ovo se odnosi prvenstveno na fotografisanje portreta ili grupe ljudi u kontra svetlu. Ukoliko je svetlost jaka, potrebno je ručno izmeriti svetlo – postavite područje merne tačke prema najsvetlijoj površini lica fotografisanog objekta. Ova opcija nije savršena s obzrom na to da će ostatak fotografije najverovatnije biti preekspozicioniran.

NAPRAVITE SENKU

Ukoliko koristite kompaktni fotoaparatus, nedostajće vam zonen-blenda na objektivu. Ovaj problem možete rešiti tako što ćete iskoristiti plastični zatvarač, ili drugi komad plastike, i pričvrstiti ga na otvor objektivu.

KORISTITE BLIC

Kada fotografirate portret može se desiti da zbog jakog sunca dobijete intenzivne senke na licu. Tada je neophodno uključiti, kao dodatno svetlo, ugrađeni blic na fotoaparatus. Tako ćete rasvetliti senke, a objekat će biti pravilno ekspozicioniran. Danas većina kompaktnih fotoaparata, na ovaj ili onaj način, ima opciju Fill-in Flash. Prilikom snimanja portreta svakako se preporučuje korišćenje telepoložaja zum objektivu, a ovakav način snimanja bolji je i pri upotrebi blica za rasvetljavanje senki. Eksperimentišite bez straha, isprobajte različite kombinacije i trud će se sigurno isplatiti.

DOSVETLJAVANJE

Problem kontrastnih senki moguće je rešiti i tehnikom dosvetljavanja. Pretpostavimo da ćete uz sebe imati neki beli odevni predmet: peškir, majicu, a može da posluži i običan list papira. Ove predmete iskoristite kao reflektujuću površinu i rasvetlite tamnu senku.

KORIŠĆENJE FILTERA

Preporučujemo korišćenje NC (UV) filtra koji će, pored mehaničke zaštite od vode i peska, eliminisati ultraljubičaste zrake. Mnogo je jeftinije, naravno, zameniti ogreban filter nego oštećen objektiv.

Drugi veoma koristan dodatak za snimanje na plaži jeste polarizacioni filter. Sunčevi zraci odbijaju se o sve objekte oko nas tako da nastaju brojne ravni polarizovanog svetla. Kao što mu ime kaže, ovaj filter odstranjuje polarizovano svetlo tako što kroz kristalnu rešetku propušta samo jednu ravan svetla. Na taj način umanjuje refleksije i ublažava kontrast, a to rezultira isticanjem boja. Ako snimate nebo,

ono će uklanjanjem polarizovanog svetla dobiti punoću i gotovo tamno-plavu boju. Ovaj filter omogućiće vam da fotografirate motiv koji se nalazi u vodi, tako što će poništiti refleksiju na površini.

Efekat polarizacionog filtra daju i naočare za sunce koje imaju polarizaciona stakla. Ukoliko imate kompaktni fotoaparatus, možete pokušati da snimate fotografiju tako što ćete ispred objektivu postaviti jedno od stakala. Postoje, međutim, dva slučaja kada nije dobro koristiti polarizacioni filter: širokougaoni objektiv i snimanje panorama. Oblast polarizovanog svetla iznosi oko 90 stepeni, pa ako koristite objektiv sa širim uglom od ovog, imaćete jedan svetliji i drugi deo neba reprodukovani tamnije. Jasno je da je, ako uz to snimate panoramu, veoma teško ili nemoguće uklopiti različito ekspozicionirane segmente neba.

VODITE RAČUNA O KOMPOZICIJI

Potrudite se da, pre nego što podignete fotoaparatus i napravite snimak, promislite o tome kako da prikazete kadar koji je pred vama. Siguran "recept" za uspešnu fotografiju pejzaža jeste podela kadra na trećine. To znači da svaki kadar fiktivno podelite na devet pravougaonika, ili tri dela po horizontali i tri po vertikali, u koje ćete ukomponovati glavne motive.

LEPOTA JEDNOSTAVNIH STVARI

Dok šetate plažom, pažljivo posmatrajte svaki detalj koji vas okružuje. Ponekad naizgled obične stvari, kao što su krema za sunčanje, naočari za sunce i knjiga na pesku, mogu biti savršeni motiv za fotografisanje.

Panorama mora je veoma lep motiv, obratite pažnju da horizont bude u ravni, i postavite ga ili visoko ili nisko u tražilu. Kada horizont seče sredinu slike, izgleda kao da je fotografija presečena na pola.

KRETANJE MORA

U uslovima s manje svetla potrebno je da produžite ekspoziciju, tako ćete biti u mogućnosti da uhvatite pokret talasa i mora koji će stvoriti "magličasti" efekat na površini vode. Upotrebom ND (Neutral Density – neutralno sivog) filtra ovaj efekat biće još intenzivniji, s obzirom na to da ovaj filter redukuje postojeću svetlost, što automatski produžava ekspoziciju. Na ovaj način sâm pejzaž izgledaće dinamičnije. Možete nabaviti i takozvani Vario ND filter, koji koristi ukrštanje polarizacionih filtera za promenu količine propuštenog svetla, od kojih pojedini proizvođači nude i one s faktorom od 1 do 400 puta.

ISKORISTITE REFLEKSIJE

Kada ste okruženi morem, jedna od prvih impresija uglavnom su odrazi na površini vode. Ne dozvolite da vas ponese lepota prizora, dobro promislite pre nego što odaberete refleksiju kao glavni motiv fotografije, pogotovo ako je reč o "čistom" pejzažu. Ukoliko se, ipak, odlučite za ovaj motiv, trudite se da fotografija bude dinamična, a refleksija zanimljiva. Fotografije zalaska sunca koje se ogleda na površini mora retko su kome zanimljive.

NE BEŽITE OD OLUJE

Ukoliko se nađete na plaži kada se olujni oblaci nadviju nad morem, nemojte pobeći, već iskoristite trenutak za fotografisanje. Dramatično nebo i specifično svetlo u takvim meteorološkim uslovima gotovo sigurno rezultiraju dobrom fotografijom. Kada je ne vreme, većina kupaca potraži zaklon od kiše u zatvorenom prostoru, i lako se može desiti da ostanete sami na plaži, te koristite potpunu slobodu i prepustite se kreativnosti. ■

ALEKSANDAR ČIRIĆ

Fotografsko istraživanje PLANINE

LETO JE IDEALNO VREME DA BUDETE U PRIRODI, JARKO ZELENO DRVEĆE I TRAVA PROSTO BUJAJU, PRIRODA VRVI OD INSEKATA I ŽIVOTINJICA, A I DAN TRAJE DUŽE, PA VAM OVO PRUŽA ODLIČNE USLOVE ZA DUGE ŠETNJE I ISTRAŽIVANJA

Piše Milica Mrvčić

Ukoliko ste ljubitelj planinarenja, istraživanja skrovitih predela divljine, ili opuštanja pored planinskih potoka i "gorskih očiju", slede saveti kako da najbolje zabeležite svoje trenutke odmora i uživanja tokom predstojećih letnjih meseci. Iako dan traje duže, sunce na sredini dana može biti "teško za saradnju", kako zbog svoje jačine i iscrpljujuće vrućine, tako i zbog velike količine svetlosti koju u to vreme emituje.

FOTOGRAFSKE MUKE

Slične probleme koje ste imali s fotografisanjem na plaži moraćete da rešavate i ako vaš fotografski odmor provodite na planini.

Sada već znate da je svetlo u ranim jutarnjim ili ranim večernjim satima (takozvani "zlatni sati") prijatnije i lakše za rad i može biti izuzetno "darežljivo" prema prizorima koje osvetljava. Kada je sunce bližu horizonta, svetle i tamne površine bliske su po vrednosti i lakše je pronaći "zlatnu sredinu", tj. optimalnu ekspoziciju, međutim, šta je s ostatkom dana, posebno oko podneva? Tada je svetlo direktno i oštro, a zbog velike količine refleksije pojavljuje se bleštanje koje boje čini bleđim. Fotografije snimljene u to doba dana izgledaju ravno i isprano, ili su pak pune "izgorelih" belina i crnih "rupa". Kada je sunce jako i visoko, često će pred vama biti scene u kojima

je pozadina izuzetno svetla (nebo i vrh planine ili brda u koje gledate), a u prvom planu je izuzetno tamna površina (senka koju ta planina baca na svoje podnožje).

U ovakvim slučajevima važno je iskoristiti ručna podešavanja (ako ih imate na fotoaparatu) ili kadrirati tako da najveći deo kadra zauzme ona površina na kojoj želite da se vide detalji, bilo da je

to svetlo nebo sa zanimljivim oblacima ili obronci planine. Od velike pomoći je i takozvano "spot" merenje svetla, a u najekstremnijim slučajevima posegnite za "čudima" moderne tehnologije – snimite dve fotografije ili više njih s ekspozicijama prilagođenim delu scene, koje potom treba uraditi u HDR stilu, tj. uklopiti ih tako da se maksimalno proširi dinamički opseg.

MILICA MRVČIĆ

SLOBODAN SIRIDŽANSKI

MILICA MRVČIĆ

DUBINSKA (NE) OŠTRINA

Ukoliko fotografišete pejzaž, ili pomenut vidik s vrha planine ili brda na kome se nalazite, još jedna stvar koja vam može zadati muke jeste velika dubinska oštrina koja je, posebno kod kompaktnih fotoaparata, takva da je na snimku gotovo sve i uvek (po dubini) oštro. Definisati područje interesovanja kontrolom oštih i neoštih planova nije nimalo jednostavno i najlakše se postiže upotrebom teleobjektiva koji "sabija" perspektivu i odvaja planove. Iskoristite jutarnju maglu koja je idealna jer od njene gustine zavisi koji će se objekti videti, a koji će biti potpuno "izbrisani".

Otvorena blenda daje manju dubinsku oštrinu i mogućnost da kreirate planove, a takođe i da imate kraće vreme ekspozicije koja opet omogućavaju bezbrižno fotografisanje "iz ruke". Suprotno ovome, "mala" blenda znači da manje svetla prolazi do senzora fotoaparata, što znači da ćete to morati da nadoknadite ili povećavanjem osetljivosti (ISO) ili produžavanjem ekspozicije, a možda čak i jednim i drugim. S druge strane, ovaj način snimanja pejzaža nije jedini i ne morate ga se po svaku cenu pridržavati. Slobodno se poigravajte dubinskom oštrinom na vašim fotografijama, ali i ekspozicijom.

Zbog produžene ekspozicije savetujemo da, kad god možete, koristite stativ pri fotografisanju pejzaža na ovaj način. Znamo da nije najzgodnije u opuštajuću šetnju nositi sa sobom i stativ, ali ukoliko ste zacrtali sebi da biste se baš sada poigrali efektima poput fine "razmrljanosti" koju pruža njihanje trave na vetru, tok rečice ili padanje vode niz stenu, stativ je neophodan rekvizit. Uz to treba napomenuti da su i mali sklopivi stativi, ili "gorillapod" stativi, lagani, a mogu biti od velike pomoći.

TAČKA INTERESA

Široka otvorena prostranstva, livade i proplanke nije lako fotografisati, jer njima često nedostaje očigledna tačka interesa na koju će se neko, ko samo vidi vašu fotografiju, a nije iskusio taj prizor uživo, usredsrediti. Ovakvim pejzažima obično i želimo da prenesemo osećaj širine predela, ali svakako treba imati na umu da ne treba ostaviti posmatrača da u nedogled besciljno "luta" fotografijom. Zato je dobro u ovakve pejzaže uključiti i neke elemente koji zadržavaju pažnju (vijugavi put, potok, ogradu nekog voćnjaka ili imanja itd.). Obratite pažnju na nebo i to kako želite da ga predstavite. Ukoliko vam je ono važno, najbolje je da ga postavite tako da zauzima 2/3 fotografije (obrnuto važi za površinu zemlje, ako su vam bitni trava, poljsko cveće i bilje koje se na livadi nalazi, postavite ih tako da zauzimaju 2/3 kadra). Izbegavajte da horizont postavljate na

sredinu snimka – ovo je takozvano "pravilo trećina" i imaginarna podela kadra na tri jednaka pravougaonika.

Za fotografisanje na planini i otvorenim prostranstvima ravnicama bilo bi poželjno da, ukoliko ste u mogućnosti, koristite polarizacioni filter. On predstavlja, kao što je već rečeno, "naočare" za objektiv vašeg fotoaparata, i pored toga što će donekle eliminisati oštar blesak jakog sunca, pojačaće boje neba i konture oblaka, takođe će dati dodatni život zelenim površinama na vašim fotografijama.

U HLADU ŠUME

Ukoliko i sami žmirkate u prizor pred vama, to je dobar znak da se ni vaš fotoaparatus neće baš najbolje snaći. Oblaci su najbolji "štit" od jakog sunca, pretpostavimo da je napolju vedar i sunčan dan, bez oblaka na nebu. Tada je najbolje da pronađete zaklon od sunca. Nađite neki šumarak i pozabavite se krupnijim kadrovima unutar ili na obodu šume.

I dalje ćete morati da vodite računa o merenju svetla i pozadini. Iako se vašem oku može činiti da nešto što je u senci, a iza čega se probijaju sunčevi zraci, uživo izgleda fantastično, na fotografiji može biti suprotno, jer ta pozadinska belina ponekad odvuče pažnju od objekta snimanja čak i ako je on pravilno eksponiran. Ukoliko, međutim, objekat koji snimate "postavite" iza podjednako ili blisko svetle, tj. tamne pozadine, rezultati će biti bolji, a i vaš fotoaparatus neće zbunjivati velikom razlikom u svetlinama, pa su tako manje šanse da dobijete pre ili podekspozicionirane fotografije, čak i na automatskom podešavanju. Ako su u pitanju manji objekti, iskoristite svetlo ugrađenog blica za dosvetljavanje.

Namerno koristimo izraz "postaviti objekat" budući da je često nemoguće pomerati prirodu, a da joj se ne umešate u postojanje. Bilo da je to cvet, list, pečurka, insekt ili ptičica, ukoliko sami ne odredite granice scene, pronađete pravi kadar i osvetljenje, jedino što vam preostaje jeste da taj cvetak uberete i postavite gde ste zamislili, a to vam svakako ne preporučujemo. Na pojednim mestima, kakva su, na primer, nacionalni parkovi prirode, to može biti i kažnjivo. Nekada nemogućnost snimanja kadra koji ste trenutno zamislili može dovesti do pronalaženja nekog još zanimljivijeg. Pokušajte, da fotografišete direktno odozgo ili se spustite u travu i fotografišete prema gore. Dakle, izdvojite odabrani prizor i pronađite ugao i svetlost koji mu najviše odgovaraju.

Ukoliko pak želite da snimate šumu u kojoj ste se našli, razmislite dobro o njenom karakteru i načinu na koji želite da je predstavite, da li je ona mračna i hladna ili prozirna i vazdušasta. U dobijanju ovakvih

"karakternih crta" treba mudro koristiti balans bele (White balance). Prebacivanjem s ikonice oblacića (Cloud) na ikonice sunca (Daylight), ili na ikonice hladna (Shade), možete dobiti različitu obojenost svojih fotografija. Eksperimentišite ovim funkcijama koristeći sunce (Daylight) u hladu i obrnuto, kako biste dočarali i naglasili osećaj "topline" ili "hladnoće" koji na vas ostavlja prizor koji fotografišete.

VODOPADI, REČICE I BRZACI

Ovo su vrlo zahvalni i inspirativni motivi prilikom fotografisanja pejzaža. Njihovoj lepoti teško je doleteti, ali je često potrebno malo više vremena i strpljenja da biste dobili zadovoljavajuće rezultate. Kao što smo prethodno pomenuli, ukoliko biste želeli da na svojim fotografijama postignete efekat lepe "razmrljanosti" pokreta vode, a da ostali deo vaše fotografije bude oštar, upotreba stativa ili priručnih sredstava je neophodna. Ako želite duge ekspozicije, vrlo je važno podesiti osetljivost fotoaparata na najnižu vrednost, najčešće ISO 100. Zatim zatvorite blendu u zavisnosti od količine zamućenja, tj. dužine ekspozicije koju želite da postignete.

Za dužinu ekspozicije prilikom ovakvih snimanja ne postoji idealan recept. Sve zavisi, naravno, od svetlosnih uslova u kojima se nalazite, ali pre svega od vaše lične zamisli i ukusa. Ukoliko želite da od vodopada ili brze planinske rečice dobijete više detalja i grublji prikaz vode, onda treba da koristite kraće ekspozicije, kao što su 1/30 s, 1/25 s, 1/10 s. Kako budete povećavali dužinu ekspozicije, tako ćete gubiti detalje u vodi i ona će se pretvarati u kompaktnu glatku i magličastu površinu.

Treba napomenuti da, ukoliko koristite dugu ekspoziciju, obratite pažnju na ostali deo fotografije. Ukoliko vam se u kadru nađe drveće, čije se krošnje njišu, morate biti pažljivi s izborom ekspozicije kako vam se i ovaj deo fotografije ne bi "zamutio". Drugi način jeste da napravite dva snimka (jedan za vodu, a drugi za okolinu) i da ih naknadno ukombinujete u jednu, željenu fotografiju.

Ako su vam ovakve fotografije u planu, onda je dobro nabaviti i koristiti ND (Neutral Density) neutralno sivi filter. Osobina ovog filtra jeste da umanjuje jačinu svetlosti, a da pritom ne remeti nijanse u bojama. On treba da omogući fotografu da lakše postigne potrebno, dugo vreme ekspozicije u različitim svetlosnim uslovima. Korišćenjem ND filtra možete imati dugo vreme eksponiranja, a pri tome zadržavate veliki otvor blende neophodan za definisanje već pomenutih planova na fotografiji. ■

Kako od snimka stići do fotografije

OBRADA digitalnih fotografija

NAKON DVA TEKSTA PREPUNA UPOZORENJA O PROBLEMATIČNIM LOKACIJAMA KAO ŠTO SU MORE I PLAŽA, UZ NIMALO OPTIMISTIČNIJA PREDVIĐANJA FOTOGRAFSKIH "MUKA" KOJE ĆE VAS SNAĆI NA PLANINI, POKUŠAĆEMO DA PONUDIMO BEZBOLNO REŠENJE. ČINJENICA JE DA TAKVI PROBLEMI MOGU DA SE DOGODE I DA JE DOBRO PREDUPREDITI IH JER TO VODI KA NAJVAŽNIJEM REZULTATU: SMANJIVANJU VREMENA POTROŠENOG NA SEDENJE ISPRED RAČUNARA

Piše Milan Živković

O bim naknadnog posla u najvećoj meri zavisi od toga kako koristite fotoaparata. Ono što će možda izgledati čudno jeste činjenica da najbolji fotoaparati, ako maksimalno koristite njihov potencijal, daju snimke na kojima treba najviše raditi. Podešavanja koja daju "mekan negativ", tj. snimke na kojima nema ugroženih ekstreme (najsvećih i najtamnijih delova), rezultiraju "ravnim", nekontrastnim i desaturisanim fotografijama. Ovakva "neugledna" podešavanja daju osnovu za najkvalitetnije fotografije, ali iz pomenutih razloga najveći broj fotografa ih izbegava i koristi razne kontrole unutar fotoaparata da odmah dobije "napucane" boje i kontrast. Ako se sada setite tekstova naših mladih saradnika o problemima koji vas čekaju, a pojedine čak ni elektronika niti procesori slike najnovije generacije ne mogu da reše, preostaje samo naknadna obrada.

utiče na originalne fotografije jer se one obrađene čuvaju u folderima s nazivom određenim prema ekstenziji. Nakon izbora mesta čuvanja, program vam nudi i opciju čuvanja u tri formata: jpg, psd i tiff (mogu i sva tri odjednom), a nije na odmet napomenuti da možete koristiti i neku od akcija, tj. set podešavanja koja su sačuvana kao akcija. Pre nego što pokrenete Image Processor, trebalo bi da znate koja su to podešavanja i intervencije koje ćete primeniti na prvi snimak kako bi automatizovana obrada na takav način potom obradila sve snimke.

SHADOWS & HIGHLIGHTS

Iako bez prekida pričamo kako je neophodno sačuvati manevarski prostor i maksimalno sačuvati detalje na oba kraja histograma, fotografije koje stižu do nas govore da nas malo ko sluša. Fascinacija

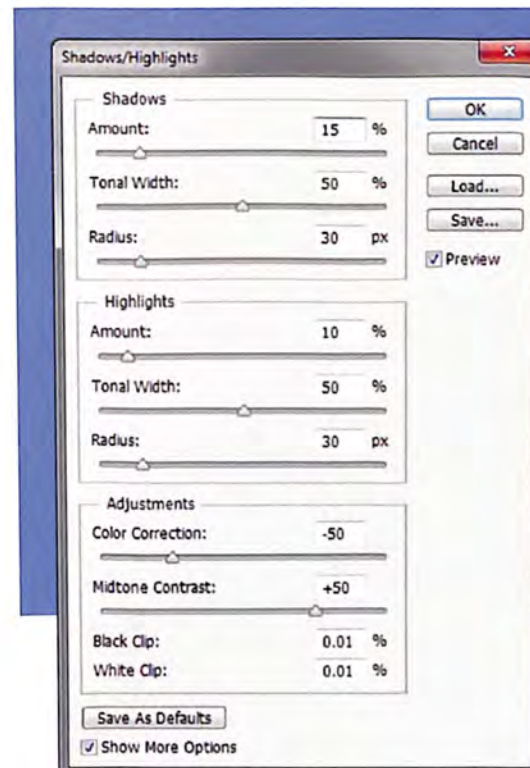
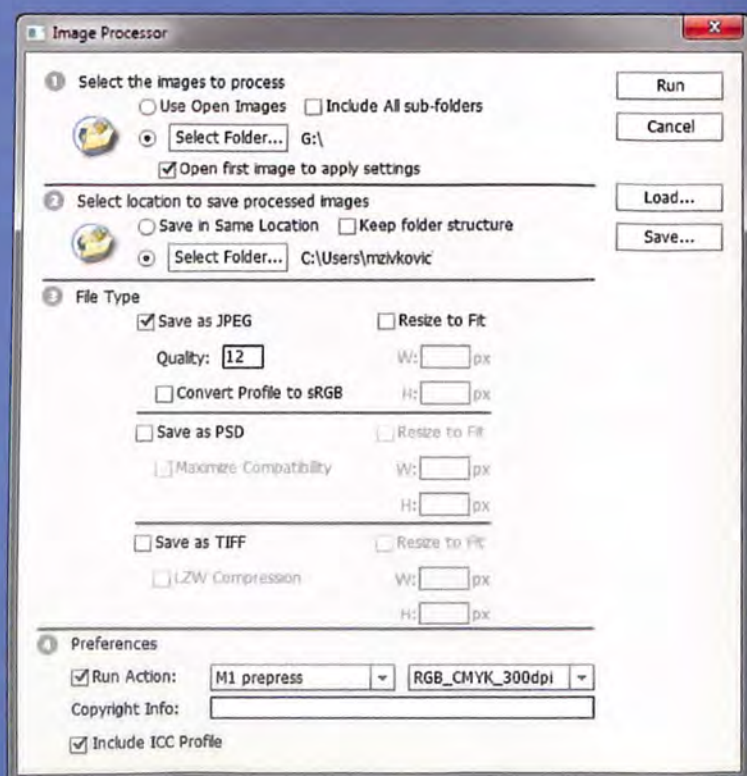
kontrastom jedan je od najvećih problema, pa ako već taj problem imate prilikom snimanja, nemojte ga duplirati dodatnim uništavanjem svega što može da se vidi u belinama i tami senki. Uglavnom, pre nego što počnete s dodavanjem kontrasta, biće dobro da napravite malo pomenutog manevarskog prostora i to tako što aktivirate alat Shadows & Highlights. Pažljivim prosvetljavanjem senki i blagim potamnjenjem belina dobijate mogućnost da podizanjem kontrasta postignete ono što želite, a da istovremeno zadržite pun tonski opseg. Ponekad to izgleda lakše reći nego uraditi, ali i za teže slučajeve, tj. prekontrastne snimke ima leka. Pokušajte da iskoristite širu gamu koju nudi ProPhoto RGB kolorni prostor i to tako što ćete vašu fotografiju prebaciti u njega komandom Edit>Color Settings. Količinu informacija povećavate i prebacivanjem fotografije

OBRADA VELIKOG BROJA FOTOGRAFIJA

Postoji jednostavan način da bez mnogo muke dođete do obrađenih, ili kako se to popularno kaže, sredenih fotografija, a sakriven je u alatu Image Processor (File>Scripts>Image Processor). Kada pokrenete procesor slike, prvo treba odabrati koje fotografije će biti obrađene: one otvorene u programu (što nije naša trenutna želja) ili one koje se nalaze u nekom folderu. Kako biste počeli obradu, aktivirajte opciju Select Folder (1) i pronađite onaj u kojem su vaše fotografije s letovanja. Ako imate glavni i nekoliko podfoldera, obeležite opciju Include All sub-folders (2). Odmah ispod ovih kontrola stoji jedna od najvažnijih opcija, a to je Open first image to apply settings (3). Mislim da je jasno da će nakon pokretanja programa biti otvorena prva fotografija iz izabranog foldera, koju je neophodno obraditi jer će potom ta ista podešavanja biti primenjena na sve snimke u folderu.

Zbog ovakvog načina rada potrebno je razdvojiti slične fotografije po folderima, jer svakako nećete podešavanja za snimke napravljene u podne primeniti na one snimljene u suton ili noću. Važna stvar jeste da obrada pomoću programa Image processor ne

Image Processor je neverovatno korisna alatka kada je potrebno obrađivati veliki broj fotografija. Biće vam od pomoći ako treba da otvorite gomilu .raw fajlova, podesite osvetljenost i kontrast na fotografijama snimljenim istim parametrima, promenite veličinu, rezoluciju, konvertujete sve .jpg snimke u sRGB profil kako biste ih optimizovali za štampanje ili postavljanje na internetu i odredili kvalitet u kojem će biti sačuvane. Ukoliko aktivirate i čuvanje u .psd formatu, imate opciju maksimalne kompatibilnosti, a .tiff varijanta nudi mogućnost čuvanja s nedestruktivnom LZV kompresijom. Pored pomenutog korišćenja akcija, ono što je veoma važno jeste da možete upisati i Copyright Info, što nije baš kompletan File Info, ali će drugi barem znati čije su fotografije. Podešavanja možete sačuvati i učitati ih naknadno, ako iz bilo kog razloga morate da prekinete rad.

Kada pokrenete alat Shadows & Highlights automatski se nešto dogodi. To "nešto" će vas možda nervirati, ali alat je podešen da odmah prosvetli tamne delove fotografije snimljene u kontrastu – a to nije uvek ono što vam treba. Kada jednom podesite najčešće korišćene vrednosti, kliknite na dugme Set As Defaults. Prvi klizač podešava količinu delovanja, tj. "otvaranja" senki, drugi reguliše tonski opseg delovanja, tj. da li će biti prosvetljene samo senke ili će dejstvo biti prošireno i na srednje tonove. Treći klizač kontroluje radijus delovanja na okolne piksele. Identične kontrole postoje i za najsvetlije delove fotografija. Fino podešavanje izvodi se klizačima za korekciju boje i kontrasta srednjih tonova. Uglavnom je važno ne preterivati s prosvetljavanjem senki jer se pojavljuje vidljiv šum, a i s belinama treba biti više nego oprezan jer se može javiti veoma neugodna posterizacija i pojava tamnih rubova oko najsvetlijih površina. Najfinija podešavanja odnose se na granične vrednosti (Clip) crne i bele.

u šesnaest bitova po kanalu (Image>Mode>16 Bits/Channel), što daje još malo prostora za podizanje kontrasta bez posledica. Više puta savetovali smo kako da primenjujete pojedina podešavanja, pa ćemo to ponoviti i sada: pažljivo i s merom. Najbrži način da se u ovo uverite jeste da kontrolne klizače

grubo pomerite u ekstreme i videćete da rezultat odgovara našoj akciji i da je veoma grub i neotesan. S druge strane, promišljena i pažljivo primenjena podešavanja otvaraju jedan potpuno nov način obrade fotografija, koja će imati dovoljno jak kontrast i briljancu, uz izbegavanje grešaka koje se vide u nedostatku krajeva histograma. Sve ovde napisano veoma je lako proveriti: obradite fotografiju onako kako ste to radili do sada i kopirajte rezultat. Zatim je obradite na ovaj način i spustite kopiju kao nov sloj. Uključivanjem i isključivanjem vidljivosti sloja videćete o čemu je bilo reči.

Kontrolu uspešnosti obrade uvek možete proveriti alatom Threshold i pomeranjem klizača levo i desno, kada se jasno vidi da li je i koliki deo fotografije ostao bez detalja, u senkama i svetlinama.

Ovaj problem nastaje kao posledica još jednog pogrešnog fotografskog stava, a odnosi se na kalibraciju monitora. Broj fotografa koji obrađuju svoje fotografije na kalibrisanim monitorima realno je manji od jednog procenta. Na visokokontrastnim i odlično prosvetljenim ekranima i "zapušene" senke izgledaju odlično – sve dok od toga ne pokušate da napravite kopiju na papiru ili je ne odnesete kod nekog ko koristi kalibrisani monitor i zapitate se zašto vaše fotografije izgledaju toliko drugačije (čitaj loše). ■

JA SAM NOVI NIKON COOLPIX S3500. Ja sam ovdje gdje je zabava. Sa 20 MPix, 7x optičkim zumom sa širokokutnim objektivom od 26 mm i optičkom redukcijom vibracije, pomažem vam da snimate oštrije fotografije u raznim scenama. Imam širok raspon modernih boja i tanko kućište koje lako stane u vaš džep. Ja sam sakupljač svih vaših uspomena.

FOTOTEH GRUPA

Fototeh GRUPA d.o.o. • Karlovačka cesta 4J • 10020 Novi Zagreb
• Tel: 01 6196 609 • Fax: 01 6196 608 • E-mail: info@fototeh.hr

OnOff

// Adresa: Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd
Tel: +381 11 303-4373

www.onoff.rs

<p>Nikon 1 J1 J1 + 10mm 33.990 din J1 + 10-30mm 39.990 din J1 + 10-30mm + 10mm 48.990 din J1 + 10-30mm + 30-110mm PINK 39.990 din</p>	<p>Nikon 1 V1 V1 + 10-30mm 33.990 din V1 + 10-30mm + 10mm 48.990 din V1 + 10-30mm + 30-110mm 48.990 din</p>	<p>Nikon 1 J2 J2 + 10-30mm 45.990 din J2 + 11-27,5mm 43.990 din J2 + 10-30mm VR + 30-110mm VR 63.990 din</p>	<p>Nikon 1 V2 V2 + 10-30mm 89.990 din V2 + 10-30mm + 30-110mm 109.990 din</p>
--	--	---	--

Nikon 1 S1
NOVO
S1 + 11-27,5mm 54.990 din

COOLPIX A
je najmanji na svetu kompaktni fotoaparati sa senzorom DX formata.
119.990 din

Nikon 1 J3
NOVO
J3 + 10-30mm 64.990 din

D800 / D800E
36,3 MPix
TELO D800 289.990 din
D800 + 24-70mm 459.990 din
D800 + 24-120mm VR f/4 399.990 din
D800 + 28-300mm VR 379.990 din
TELO D800E 359.990 din

D600 FX
24,3 MPix
TELO D600 204.990 din
D600 + 24-85mm VR 239.990 din

D7100 NOVO
TELO D7100 119.990 din
D7100 + 18-105mm VR 144.990 din

D5200
TELO D5200 80.990 din
D5200 + 18-55mm VR 89.990 din
D5200 + 18-105mm VR 99.990 din

D90 super ponuda
+ Nikkor objektiv 18-105mm VR + SDHC kartica 4GB
+ Lowepro torba Adventura 140
+ Nikon daljinski okidač ML-L3
+ Manfrotto stativ MK393S-H
93.990 din

D7000 SPECIJALNA PONUDA
Nikon D7000 + 16-85mm VR + blic SB 700
159.990 din
TELO 87.990 din
D7000 + 18-105mm VR 109.990 din
D7000 + 18-200mm VR II 164.990 din
D7000 + 18-105mm VR + 70-300mm VR 159.990 din

D3200
TELO D3200 48.990 din
D3200 + 18-55mm VR 57.990 din
D3200 + 18-105mm VR 67.990 din
D3200 + 18-55mm VR + 55-200mm VR 73.990 din

D5100
TELO D5100 50.990 din
D5100 + 18-55mm VR 59.990 din
D5100 + 18-105mm VR 69.990 din
D5100 + 18-55mm VR + 55-200mm VR 75.990 din

NIKKOR objektivi

NIKON Obj 10-24mm f/3.5 - 4.5G AF-S DX ED 94.990 din	NIKON Obj 24mm f/3.5 D ED PC 231.990 din	NIKON Obj 50mm f/1.4G AF-S 43.990 din
NIKON Obj 14-24mm f/2.8G AF-S ED 199.990 din	NIKON Obj 24mm f/1.4G AF-S ED 219.990 din	NIKON Obj 60mm f/2.8G ED AF-S Micro 61.990 din
NIKON Obj 16-35mm f/4G ED VR 126.990 din	NIKON Obj 24-70mm f/2.8G AF-S 186.990 din	NIKON Obj 70-200mm f/2.8G AF-S ED VR II 257.990 din
NIKON Obj 16mm f/2.8 AF Fisheye 95.990 din	NIKON Obj 24-85mm f/3.5-4.5G AF-S VR 74.990 din	NIKON Obj 85mm f/1.8G 63.990 din
NIKON Obj 18-105mm f/3.5-5.6G ED VR 30.990 din	NIKON Obj 28-300mm f/3.5 - 5.6G AF-S ED VR 99.990 din	NIKON Obj 85mm f/3.5G AF-S DX ED VR Micro 58.990 din
NIKON Obj 18-300mm f/3.5-5.6G ED VR 119.990 din	NIKON Obj 45mm f/2.8D ED PC-E Micro 227.990 din	NIKON Obj 105mm f/2.8G AF-S IF-ED VR II Micro 95.990 din

AF DX 10.5 mm f/2.8G ED Fisheye 83.990 din	AF-S 40 mm f/2.8G ED Micro 29.990 din	AF-S 18-35mm f/3.5-4.5G ED 78.990 din	AF-S DX 55-300 mm f/4.5 - 5.6G ED VR 44.990 din	NOVO AF-S 28 mm f/1.8G 81.990 din	AF-S 35mm f/1.4G 191.990 din	AF-S 24-120mm f/4G ED VR 124.990 din	NOVO 70-200 mm f/4G ED VR 149.990 din
--	---------------------------------------	---------------------------------------	---	-----------------------------------	------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

* cene su podložne promenama

lowepro Preko 40 godina Lowepro proizvodi najkvalitetnije torbe i rančeve za foto i video opremu.

www.lowepro.com

- Sling Shot** od 7.990 din
- Flipside Sport** od 11.990 din
- Adventura** od 2.490 din
- Toploader Zoom** od 2.990 din
- Classified** od 8.490 din

lowepro S&F Serija
Modular Carrying System
Sloboda pokreta. Brz pristup. Fleksibilnost.

NATIONAL GEOGRAPHIC WALKABOUT AFRICA EARTH EXPLORER TORBE I RANČEVI www.geographicbags.com

- A1212 Vertical Pouch** 2.990 din
- W2021 Small Holster** 4.490 din
- 5160 Medium Backpack** 15.990 din
- 2476 Medium Messenger** 9.890 din

JOBY Lak i prenosiv, GORILLAPOD stativ je obezban za fotografe u pokretu. Savite ga oko drveta, postavite ga na kamen, postavite ga na stolicu – GORILLAPOD ce vam pomoći u bilo kom okruženju.

JOBY GORILLAPOD

- SLR-Zoom 5.990 din
- SLR-Zoom + Ballhead 9.990 din
- Focus + Ballhead 14.990 din
- Hybrid 4.490 din
- Original 2.490 din
- Magnetic 2.990 din
- Micro 1.990 din
- GORILLATORCH**
- Torch Blue 3.490 din
- Torch Blade 5.990 din

GorillaTorch GorillaPods / SLR zoom / focus / magnetic / video

Manfrotto www.manfrotto.com

Stativi/tripod

- 055XPB8 20.590 din
- 190XPB8 16.890 din
- 190MF3 Mag Fiber 32.990 din

Monopodi

- 394 NOVO 2.890 din
- 679B 5.790 din
- 680B 7.090 din
- 681B HD Pro 6.590 din
- 682B Self Standing 11.990 din

Tripod Compact

- MKC3-H01 6.090 din
- MKC3-P01 6.090 din
- MK394-H 9.590 din
- MK394-PQ 9.590 din

ML 360H 15.490 din
ML 240 9.490 din

MH055M8-Q5 33.090 din

SanDisk www.sandisk.com

Extreme CompactFlash kartice
Brzine 60 mb/s, dostupne u kapacitetima od 8 GB do 64 GB, specijalno su napravljene da pružaju vrhunske performanse za uređaje koji koriste CF format, sa početnom cenom već od **6.499 din**

SanDisk® SD™ Ultra 30 mb/s class 10
Koristite SD Ultra 30 mb/s karticu i dobićete savršen sklad brzine i pouzdanosti za snimanje video zapisa u punoj rezoluciji kao i najbolje performanse prilikom fotografisanja. Dostupne u kapacitetima od 8GB do 64 GB. od **1.699 din**

SanDisk® Extreme SSD drive / od 120 GB do 480 GB
Najbolja i najbrža zamena klasičnih hard-diskova. SATA 6 konekcija. Brzina pisanja 520 i čitanja 550 Mb/s. Sand Force SF-2281 kontroler. Potrošnja električne energije 0,6 W. Nema grejanja. Otporan na udarce. od **17.990 din**

eneloop SANYO vam predstavlja Eneloop - revolucionarnu tehnologiju punjivih baterija sa niskim nivoom samopražnjenja spremnih za rad bez inicijalnog punjenja.

Punjač MQN04
sa 2 punjive baterije
sa 4 punjive baterije

Punjač MQN09
Sa 4 AA punjive baterije
Vreme punjenja je 7 sati i 30 minuta
2899 din

Brzi punjač MQR06
Sa 4 AA 3UWXA punjive baterije
Vreme punjenja 4 sata i 30 minuta
4390 din

HR-3UWX
Pakovanje sa 4 Eneloop punjive baterije veličine AA
Jačine 2500 mAh

HR 3UTGB-4UTGB-8BP
Pakovanje sa 8 Eneloop punjivih baterija
Veličine AA (2000 mAh) i AAA (800 mAh)

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna izdržljiva, brza i pouzdana fleš rasveta, specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

ComPact KIT 300/300:
2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 um reflektora, Sinhro kabl 5m **94.900 din**

D1 Studio KIT 500/500 Air:
2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blinc glave daljinskim upravljanjem) **249.900 din**

D1 Studio KIT 500/500:
2x D1 500, 2 stativa, 2 kišobrana **199.900 din**

JL CREATIVE LIGHT Pribor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.

SoftBox
Različite dimenzije oktagonalnog, kvadratnog, pravougaonog i strip oblika.
CENA od **10.990 din**

Zilberice
Veličine od 50 cm do 120 cm
CENA od **3.490 din**

Kišobrani
Različite dimenzija i površina: beli, transparentni i srebrni.
CENA od **3.990 din**

IVAN PANČIĆ, Zrenjanin, "Gladni smo"

TEODORA IVKOV, Čurug, "U novi dan"

MIRSAD MUJANOVIĆ, Travnik, BiH, "Radanje novog dana u ritu"

GORAN JOVANOVIĆ, Beograd, "Tunel"

NOV početak!

ALEKSANDAR MIJATOVIĆ, Beograd, "Every day new day"

SILVIJA KOCIĆ, Vlasotince, "Nov početak I"

OLIJA VASIĆ, Beograd, "Nadežda Petrović"

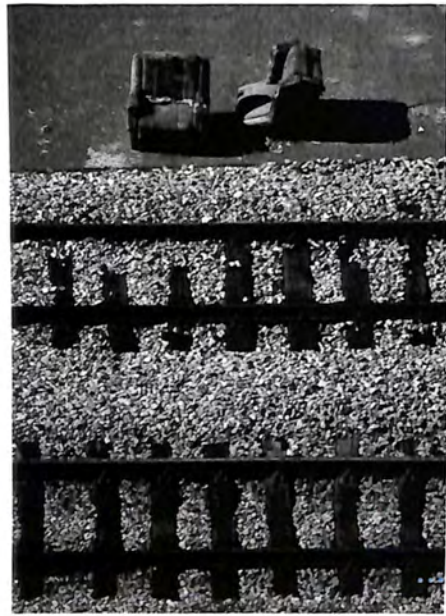
SANJA JOVOVIĆ, Beograd, "Ko to tamo peva"

SAŠA LAZAREVIĆ KORNI, Beograd, "Novi početak"

DRAGAN LAPČEVIĆ, Beograd, "Jutarnje rastezanje"

MILOŠ STOŠIĆ, Beograd, "Bezimena"

BORIS BAJČEVIĆ, Beograd, "Inicijacija"

SANDA VITORVIĆ, Beograd, "Tenderness"

GORAN JEVIĆ, Novi Sad, "Komsija se seli..."

SLAVOJLJUB MACIĆ, Beograd, "Novi početak – treće doba"

VLADISLAV PAVLOVIĆ, Loznica, "Tiho, tiše"

DANIJELA MILANOVIĆ, Rijeka, Hrvatska, "Emergency Exit"

ELVIRA GUZIJAN, Užice, "Zelena"

VUK ADŽIĆ, Temerin, "Najdivniji grad"

više aplikacija više brzine više videa

- Uživajte u više aplikacija, sa više brzine.
- Snimajte Full HD¹ video u kojem ne nedostaje nijedan kadar.
- **FREE** SanDisk Memory Zone aplikacija² za lakše upravljanje datotekama dostupnim za preuzimanje sa Google Play™.

© 2013 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana. SanDisk, SanDisk Ultra i Store Your World in Ours su zaštitni znaci SanDisk Corporation. Micro SDXC logotip je zaštitni znak za SD-3C, LLC. Android, YouTube, Gmail i Google Play su zaštitni znaci Google Inc. Android robot je napravljen od strane Google i korišćen prema uslovima distribucije u Creative Commons 3.0 Attribution License. 1 GB = 1.000.000.000 bytes. Količina korisnog prostora je manja.

¹ Potrebna kompatibilan uređaj. Full HD (1920 x 1080) i HD (1280x720) video zapis može da varira u brzini. ² Potrebno je skidanje aplikacija i instalacija.

SanDisk
STORE YOUR WORLD IN OURS™

Mobilna fotografija

EBRU ALI, Skopje, Makedonija, "Image 4"

FARUK HAJDAROVIĆ, "Bild 7"

KONARD LOVRENCIĆ, "Leda"

MARJAN APOSTOLOVIĆ, Beograd, "Mystical", LazyLens 20130430 082121 hd

IVAN MILOJEVIĆ, "Sunny grayling"

IVAN MILUTINOVIĆ

BORIS BAJČETIĆ, "H"

SONJA MARIĆ, "Stay"

IVANA TODOROVIĆ, Beograd, "Refleksija"

Novi broj u prodaji

13 godina sa vama!

www.travelmagazine.rs

foto klinika

JALOVIŠTE

Aleksandar JOVANOVSKI, Bor

Devastirana zemlja uvek ima svoju posebnu estetiku. Najbolji dokaz za to jeste projekat Jozefa Kudelke (Josef Koudelka) pod nazivom "Crni trougao", u kome je prikazao promene koje je teška industrija ostavila za sobom na severu Češke. Sve fotografije snimljene su panoramskim fotoaparatom u crno-beloj tehnici.

Aleksandar je, pretpostavljam, imao sličnu ideju, njegova poruka je ekološka i to je svakako dobro. Mislim, ipak, da je fotografski pristup mogao biti bolji. Za početak, lobanja životinje deluje kao da je tu doneta i vrlo pažljivo nameštena. Nije problem čak i da je tako, ali mi, gledaoći, ne bi trebalo da budemo svesni toga.

Sledeća stvar koja mi smeta jeste fabrika u pozadini, čime se postiže bukvalno "čitanje" fotografije, što znači da nam ne ostaje nikakav prostor za dalje interpretacije, a to nije mnogo zanimljivo. Aleksandar je rekao previše svojom fotografijom i time se ona postavlja na

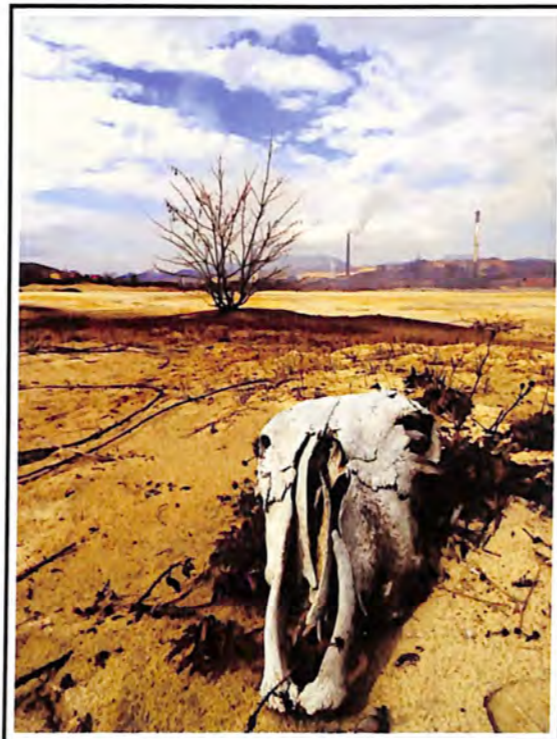
nivo komercijalne fotografije gde je sve dato jasno, razumljivo i upečatljivo, s nosećom porukom koja prenosi neku jednostavnu ideju.

A "slag na tortu" jeste crni ram oko fotografije koji joj daje "umetnički" karakter, mada bih mnogo više volela da ovo bude prava dokumentarna fotografija. Naglašena saturacija boja zemlje i neba takode je neprimerena, a vrlo precizna, čak mogu reći savršena kompozicija još više čini snimak veštačkim. Aleksandar je imao dobru nameru, ali nije se opredelio za dokumentarizam, što ne podržavam u ovoj temi.

kreativnost
realizacija

SAVET

Estetika ne označava da li će fotografija biti lepa ili ne. Ona služi, da, na adekvatan i samo nama svojstven način, prikažemo neki motiv. Ona je odraz naše likovnosti, načina razmišljanja, senzibiliteta... Ona definiše našu vizuelnu percepciju i stoga joj treba pažljivo pristupiti, a pre toga je dobro poznavati. Refoto se već dugo godina bavi estetikom fotografije, smatrajući da je jednako važna za svakog fotografa, baš kao i adekvatna foto-oprema.

STARA KRUNSKA

Ivana BLAGOJEVIĆ, Beograd

Veoma volim teksture i prizore grada, skrivene ili nevidljive običnom prolazniku. Otkrivanje gradova fotoaparatom uzbudljivo je poput istraživanja piramida. Ivana je tako otkrila zanimljiv detalj na staroj kući koji deluje poput drevnog pehara iz neke prastare civilizacije. Patina vremena postoji svuda, a to je vrlo zahvalan motiv za fotografisanje. Direktno svetlo dodalo je dramaturgiju i plastičnost sceni, s tim da bi tehnički kvalitetniji snimak bio još bolji. Tu mislim na detalje u svetlim i tamnim partijama koji ne bi uticali na kontrast, ali bi doprineli bogatstvu detalja.

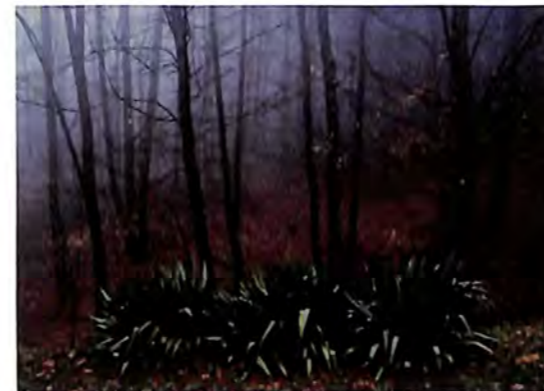
Čitaoci časopisa već znaju da najčešće radim u analognom kros-procesu (dijapozitiv se razvija kao kolor-negativ) i mislim da bi ta tehnika ovde dala sjajne rezultate, jer bi još više naglasila likovni karakter fotografije.

kreativnost
realizacija

komentatorski trio

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-klinika.

Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Refoto, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd, citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

ŠUMA

Siniša DŽINIĆ, Beograd

Sinišina fotografija možda nije trenutno aktuelna, u smislu predstojećeg godišnjeg doba, ali je svakako vrlo zanimljiva. Planovi na fotografiji su u odličnom kontrastu, ogoljena jesenja šuma u izmaglici kao da se lagano uspravljuje u iščekivanju zime, a uspešno joj se odupire prkosno, jarko žbunje u prvom planu. Fotografija je i koloritno dobro izbalansirana na način koji ide u prilog motivima i temi, jak sukob zelene i komplementarne joj narandžasto-crvene, lagano plavičastom izmaglicom prelazi u blede ljubičastu i time smiruje "napeti" prvi plan.

Ono što je meni zasmatalo je da, od toliko potencijala, originalna fotografija izgleda i previše blago. Vrlo malom intervencijom, u opciji "krive" (curves) Fotošopa, fotografija je posvetljena. Ništa od maglovitog, gotovo sanjivog dojma fotografije nije izgubljeno, a boje su postale intenzivnije, brojni detalji jasniji i, na kraju, toliko (u ovom slučaju) važni kontrasti jači. Time upotpunjujući priču i dajući joj jačinu.

kreativnost
realizacija

OSVETLI SVOJU MAŠTU

MANFROTTO LED RASVETA

Poslednja reč tehnologije LED rasvete za fotografisanje i video snimanja jednostavno je najbolja za video D-SLR aplikacije. Osvetlite objekat snimanja na lak i efektan način koji u potpunosti podržava vašu kreativnost.

Savršeni rezultati na vašim fotografijama i video snimcima.

Dizajniran za V-DSLR aplikacije (foto i video)

Univerzalni sistem montaže

Ekskluzivni uvoznik i distributer: REFOT B, Pčinjska 17, www.refot.com
Prodajna mesta: BM Focus, Jurija Gagarina 149, lok 40, www.bmfoto.rs
OnOff, Vučka Karadžića 7a, www.onoff.rs
ZoomFoto, Krušedolska 3, www.zoomfoto.rs
Yellow Store, TC Delta City lok. br. 116, www.yellowstore.rs

Za kompletnu specifikaciju svih Manfrotto proizvoda, posetite www.manfrotto.com

foto klinika

JALoviŠTE

Aleksandar JOVANOvSKI, Bor

Devastirana zemlja uvek ima svoju posebnu estetiku. Najbolji dokaz za to jeste projekat Jozefa Kudelke (Josef Koudelka) pod nazivom "Crni trougao", u kome je prikazao promene koje je teška industrija ostavila za sobom na severu Češke. Sve fotografije snimljene su panoramskim fotoaparatom u crno-belom tehnici.

Aleksandar je, pretpostavljam, imao sličnu ideju, njegova poruka je ekološka i to je svakako dobro. Mislim, ipak, da je fotografski pristup mogao biti bolji. Za početak, lobanja životinje deluje kao da je tu doneta i vrlo pažljivo nameštena. Nije problem čak i da je tako, ali mi, gledaoci, ne bi trebalo da budemo svesni toga.

Sledeća stvar koja mi smeta jeste fabrika u pozadini, čime se postiže bukvalno "čitanje" fotografije, što znači da nam ne ostaje nikakav prostor za dalje interpretacije, a to nije mnogo zanimljivo. Aleksandar je rekao previše svojom fotografijom i time se ona postavlja na

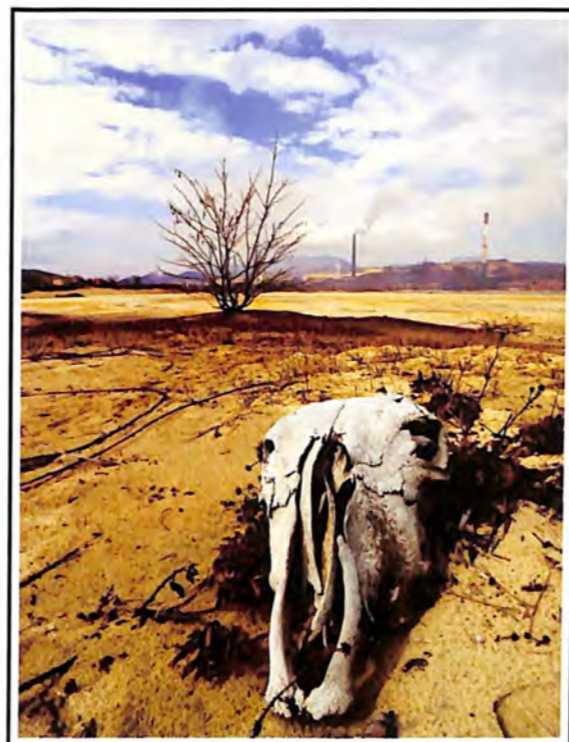
nivo komercijalne fotografije gde je sve dato jasno, razumljivo i upečatljivo, s nosećom porukom koja prenosi neku jednostavnu ideju.

A "slag na tortu" jeste crni ram oko fotografije koji joj daje "umetnički" karakter, mada bih mnogo više volela da ovo bude prava dokumentarna fotografija. Naglašena saturacija boja zemlje i neba takođe je neprimerena, a vrlo precizna, čak mogu reći savršena kompozicija još više čini snimak veštačkim. Aleksandar je imao dobru nameru, ali nije se opredelio za dokumentarizam, što ne podržavam u ovoj temi.

kreativnost
realizacija

SAVET

Estetika ne označava da li će fotografija biti lepa ili ne. Ona služi, da, na adekvatan i samo nama svojstven način, prikažemo neki motiv. Ona je odraz naše likovnosti, načina razmišljanja, senzibiliteta... Ona definiše našu vizuelnu percepciju i stoga joj treba pažljivo pristupiti, a pre toga je dobro poznavati. Refoto se već dugo godina bavi estetikom fotografije, smatrajući da je jednako važna za svakog fotografa, baš kao i adekvatna foto-oprema.

STARA KRUNSKA

Ivana BLAGOJEVIĆ, Beograd

Veoma volim teksture i prizore grada, skrivene ili nevidljive običnom prolazniku. Otkrivanje gradova fotoaparatom uzbudljivo je poput istraživanja piramida. Ivana je tako otkrila zanimljiv detalj na staroj kući koji deluje poput drevnog pehara iz neke prastare civilizacije. Patina vremena postoji svuda, a to je vrlo zahvalan motiv za fotografisanje. Direktno svetlo dodalo je dramaturgiju i plastičnost sceni, s tim da bi tehnički kvalitetniji snimak bio još bolji. Tu mislim na detalje u svetlim i tamnim partijama koji ne bi uticali na kontrast, ali bi doprineli bogatstvu detalja.

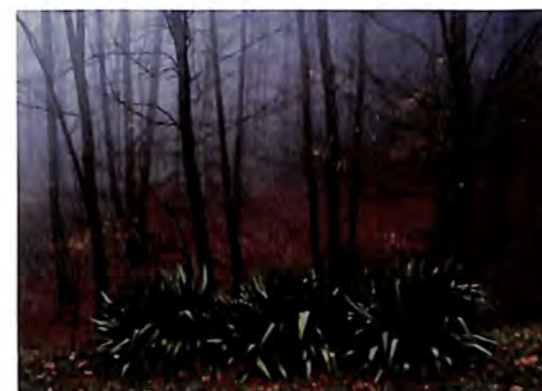
Čitaoci časopisa već znaju da najčešće radim u analognom kros-procesu (dijapozitiv se razvija kao kolor-negativ) i mislim da bi ta tehnika ovde dala sjajne rezultate, jer bi još više naglasila likovni karakter fotografije.

kreativnost
realizacija

komentatorski trio

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-klinika.

Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Refoto, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd; citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

ŠUMA

Siniša DŽINIĆ, Beograd

Sinišina fotografija možda nije trenutno aktuelna, u smislu predstojećeg godišnjeg doba, ali je svakako vrlo zanimljiva. Planovi na fotografiji su u odličnom kontrastu, ogoljena jesenja šuma u izmaglici kao da se lagano uspravljuje u iščekivanju zime, a uspešno joj se odupire prkosno, jarko žbunje u prvom planu. Fotografija je i koloritno dobro izbalansirana na način koji ide u prilog motivima i temi, jak sukob zelene i komplementarne joj narandžasto-crvene, lagano plavičastom izmaglicom prelazi u bledo ljubičastu i time smiruje "napeti" prvi plan.

Ono što je meni zasmatalo je da, od toliko potencijala, originalna fotografija izgleda i previše blago. Vrlo malom intervencijom, u opciji "krive" (curves) Fotošopa, fotografija je posvetljena. Ništa od maglovitog, gotovo sanjivog dojma fotografije nije izgubljeno, a boje su postale intenzivnije, brojni detalji jasniji i, na kraju, toliko (u ovom slučaju) važni kontrasti jači. Time upotpunjujući priču i dajući joj jačinu.

kreativnost
realizacija

OSVETLI SVOJU MAŠTU

MANFROTTO LED RASVETA

Poslednja reč tehnologije LED rasvete za fotografisanje i video snimanja jednostavno je najbolja za video D-SLR aplikacije. Osvetlite objekat snimanja na lak i efekatan način koji u potpunosti podržava vašu kreativnost.

Savršeni rezultati na vašim fotografijama i video snimcima.

Dizajniran za V-DSLR aplikacije (foto i video)

Univerzalni sistem montaže

Ekskluzivni uvoznik i distributer: REFOT B, Pčinjska 17, www.refot.com
Prodajna mesta: BM Focus, Jurija Gagarina 149, lok 40, www.bmfoto.rs
OnOff, Vučka Karadžića 7a, www.onoff.rs
ZoomFoto, Krušedolska 3, www.zoomfoto.rs
Yellow Store, TC Delta City lok. br. 116, www.yellowstore.rs

Za kompletnu specifikaciju svih Manfrotto proizvoda, posetite www.manfrotto.com

TOBOGAN

Milan RADOSAVLJEVIĆ, Beograd

Kvalitet ove fotografije je u njenom "beskonačnom toku". Možete početi da je gledate odakle god poželite zato što će vas ona sama voditi dalje.

To što je fotografija crno-bela i jakih kontrasta doprinosi da sve "aktere" možemo posmatrati kao jednu osobu. Čini mi se kao da su na njoj neki od Mejbriđžovih atleta čije su sekvence pokreta spojene u jednu fotografiju, a mi, kao posmatrači, pratimo njegov put uz i niz večitog zabavnog tobogana. Naravno, ovom utisku u velikoj meri doprinosi to što su svi "akteri" muškarci, a još jedan lep detalj je što taj "jedan" mladić koga pratimo kao da odrasta penjući se uz merdevine tobogana, a spuštajući se ponovo pođetinj.

Jak kontrast i izrazite crne tačno nam iscrtaavaju putanju koju treba da pratimo. Jaka linija

keja, zatim oštri uspon sa puno figura, i na kraju, vesela kriva tobogana, koja kao da oslikava karakter užitka spusta, te samim tim uopšte ne remeti privremeno prekinuti niz figura. Niz se potom nastavlja, figura upada u vodu, a glava iz vode nas vraća nazad na kej i tako u nedogled. Jedina stvar koja remeti ovaj divni krug (ili bolje reći trougao) su dve osobe koje "ispadaju" iz fotografije, u donjem levom uglu, i još dva plivača na sredini desne ivice fotografije. Oni nisu deo ove priče i jednostavno ih odatle treba izbaciti

kreativnost
realizacija

minimalnim "kropovanjem". Retuširanje flekica i mrvica prašine takođe nije na odmet, kao i blago izravnjavanje linije keja, kako ne bi izbegao da kompozicija "pada" u more zajedno sa mladićem koji se spušta.

Tobogan je inače veoma zabavna stvar i tera vas da se iznova penjete i spuštate u želji za onim "još!". Milanova fotografija je upravo takva, tera vas da pogledom kružite njom, i pratite ceo spust iznova i iznova, uživajući u "vožnji".

SAVET

Mnogi misle da, ukoliko je fotografija nastala analogno, "takva je kakva je" i ništa na njoj ne žele ili misle da ne smeju da menjaju jer će se možda poremetiti njen autentični zapis i ograničenja od perforacije do perforacije filma. Ukoliko vašoj fotografiji fali "mrvica" da od odlične postane fantastična, a ta "mrvica" se nalazi u prekadriranju ili "seckanju" levo ili desno, onda je to nešto što treba da uradite (naravno, ukoliko se već nije ukazala prilika za posve savršenim snimkom). "Kropovanje" nije izmišljeno Fotošopom i nije jedino odlika digitalne ere, ono se koristilo i u foto-laboratorijama i legitimno je sredstvo za postizanje željenih rezultata, kako u digitalnoj, tako i u analognoj fotografiji.

POGLED U BUDUĆNOST

Irina Milovanović, Užice

Irina fotografija pretenduje da ispriča veoma kompleksnu priču o odnosu dvoje mladih ljudi. Sama fotografija je, na prvi pogled, estetski veoma zavodljiva, tehnički ispravno izvedena. Snimljena je na zanimljivoj lokaciji, prikazan je veoma lep mladi par. Međutim, kada bolje pogledamo, postoji mnogo elemenata koji jednostavno nemaju svoje "zato". Odnos između mladića i devojke ne postoji, par izgleda kao da svako pripada svojoj priči, bez jasnog međusobnog kontakta. I drugi elementi fotografije su krajnje zbujujući: mladićev pogled usmeren ka horizontu, uprkos vertikalnoj kompoziciji, devojka koja svojim stavom ne pripada ovoj sceni, deluje kao da pozira u

nekoj svakodnevnoj situaciji, pomalo jeziv pejzaž u koji su oboje smešteni. Pritom je devojčina desna noga oslonjena na deblu tako da u dvodimenzionalnom skraćanju izgleda kao da ne postoji. Postavlja se pitanje kakva je to budućnost pred njima i zašto sama fotografija ima baš ovaj naziv.

Ohrabrujem Irinu u daljem radu u oblasti režirane fotografije, jer smatram da zaista ima potencijal, ali za dobru fotografiju je potrebno mnogo rada i pre svega razmišljanja. Moj savet je da idući put bude jasna u fotografskom postupku i nameri da svoj mikro-narativ prenese širem auditorijumu.

kreativnost
realizacija

MIŽERJA

Aleksandar IDVORAC, Trogir, Hrvatska

Aleksandar nam je poslao dve fotografije od kojih jedna, pod nazivom "Mižerja", predstavlja scenu snimanja motiva koji se nalazi na drugoj fotografiji. Aleksandar se slučajno zatekao na mestu snimanju spota za pesmu Evrovizije, pritom koristeći čitavu postavku (manekene, dopunsko svetlo) kao elemente za svoju foto-

fografiju. Fotografisanje "iza scene" je potpuno legitiman fotografski postupak, ali u ovom slučaju ne vidimo ni kamere, ni šminkere, niti bilo šta što bi eventualno unelo dinamiku i ispričalo nam zanimljivu priču. Na filmskim snimanjima postoji mnogo inspirativnih elemenata koji mogu rezultirati dobrom fotografijom. Filmska ekipa u akciji, tenzija pri radu itd. Aleksandar je iskoristio tuđu

kreativnost
realizacija

postavku kao svoju, a da pritom nije obratio pažnju na pravilno kadriranje, izraz modela itd. Romantična veduta grada, lepa devojka i crno-bela tehnika uglavnom nisu dovoljan razlog da fotografiju okarakterišemo kao dobru.

Savetujem Aleksandra da idući put bolje razmisli pre nego napravi snimak, i u tehničkom i u narativnom smislu. Magija je često upravo iza scene treba samo širom otvoriti oči.

DOVOLJNO BLIZU?

Veliki asortiman sportske optike karakteriše Nikon tehnologija i izvanredna optika. Lako ćete pronaći odgovarajući model, jer Nikon Vam pruža mogućnost da sa samopouzdanjem uživate u posmatranju tokom cele godine.

REFOTB Ekskluzivni uvoznik i distributer
www.refot.com Pčinska 17, 11 000 Beograd
e-mail: info@refot.com Tel: +381 11 30 87 004 Fax: +381 11 78 60 234

Nikon Sport Optics

Piše Milan Živković

Kako da snimim... NAKIT

Izgleda da je naša rubrika hitne pomoći zaživela i da vam se zaista sviđa, jer problema o kojima ste nam pisali ima puno. Ovoga puta pomoći ćemo Mileni Tomić, članu našeg malog tima, koja (kada ne brine o tome šta ko od nas radi i stara se da komunikacija sa saradnicima i čitaocima teče bez problema), izrađuje nakit. Spajanjem hobija i "dodatne delatnosti" ona pravi zaista zanimljive komade ukrasnih predmeta, ali ima problem s tim kako da ih pokaže drugima. Kako u ovom broju Vlada Červenka takođe piše o nakitu, tj. njegovoj upotrebi u procesu građenja fotografske slike, tema je došla na red iako smo o njenom problemu raspravljali, i dogovarali se kako da ga rešimo, skoro godinu dana. Ovoga puta "pozajmio sam" drugi kompaktni fotoaparatus, Nikon Coolpix L310, i iznova otkrivao šta sve zaista može da se uradi ovakvom spravicom. Navike su neverovatna stvar, pa iako zaista pazim (jer znam da po tom pitanju nemam beneficirani radni staž), neprekidno pokušavam da, ovakve fotoaparate bez tražila, naslonim na oko. Bilo kako bilo, sa svakom novom rubrikom vidimo da kompaktni fotoaparati, osim što su za ozbiljan rad spori, mogu da odgovore na brojne, često veoma izazovne zahteve. To znači da čuvena opaska: "Ja to ne mogu jer nemam profesionalni fotoaparatus" - jednostavno ne stoji.

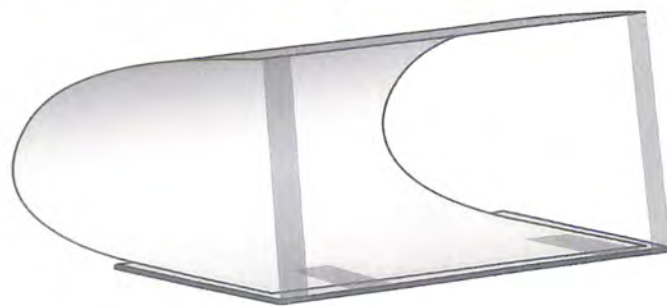

METODA 1 PARČE PROZRAČNE PLASTIKE

Fotografisanje nakita može se svrstati u kategoriju fotografisanja malih objekata, a taj posao obično se radi na stolu (u engleskom govornom području tu vrstu snimanja nazivaju "table-top" fotografijom). Pored toga što postoje posebni "stolovi" namenjeni ovom poslu, s poluprovodnim pločama od pleksiglasa ili uvek popularne sprave s nazivom "light box", mi ćemo se pozabaviti mogućim i jeftinim rešenjima koja nije teško napraviti. Najveći broj prefiksa "naj" dobija najjednostavnije rešenje: parče mlečnobelog i poluprovodnog juvidura koje nije teško pronaći i kupiti, a košta manje od deset evra. Sve što nam je još

potrebno jeste malo selotejpa koji drži plastiku u savijenom položaju i još malo selotejpa kojim je plastika pričvršćena za sto ili, još bolje, parče bilo kog materijala: kapačfiksa, foreksa...

Jedini problem koji može da se pojavi jeste blaga senka koja će se videti ispod predmeta koji snimate i koju nije lako ukloniti. To je posebno teško ako želite da uradite takozvani "freistand", tj. da objekat oslobodite pozadine kako biste ga umontirali na novu podlogu. Ako vam je potreban takav snimak savijeni juvidur pričvrstite na parče stakla, što vam daje mogućnost osvetljavanja s donje strane.

• Kaže se da je bolje nekoga naučiti da peca nego mu pokloniti jednu ribu. Na terasi redakcije Milena je mogla da isproba kako ova naša rukotvorina radi u praksi. Snimak šnale za kosu sa ukrasom u obliku ruže zaista je njeno delo - i to bez neke posebne obrade!

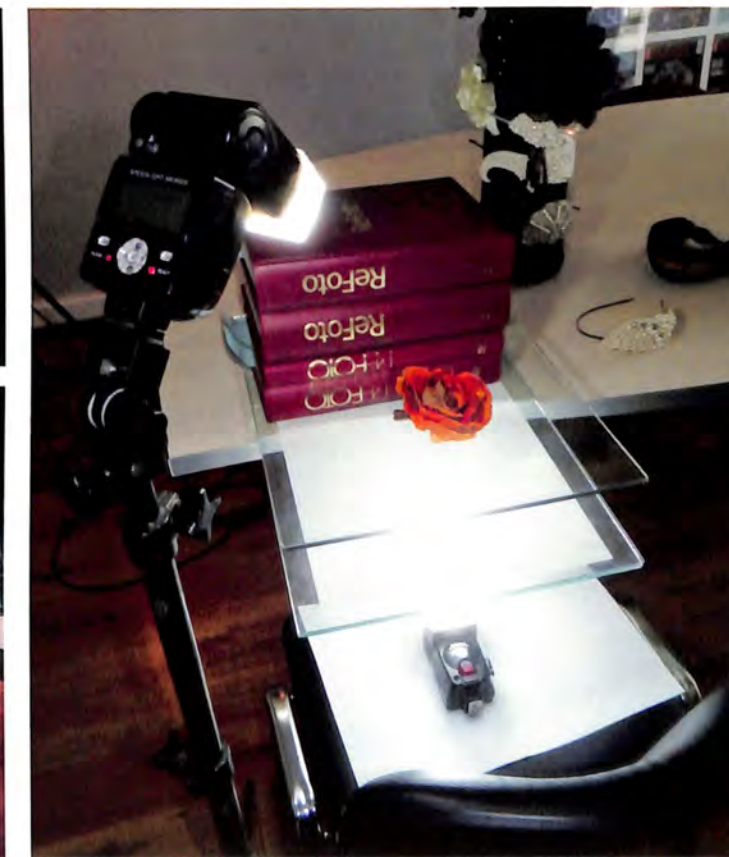
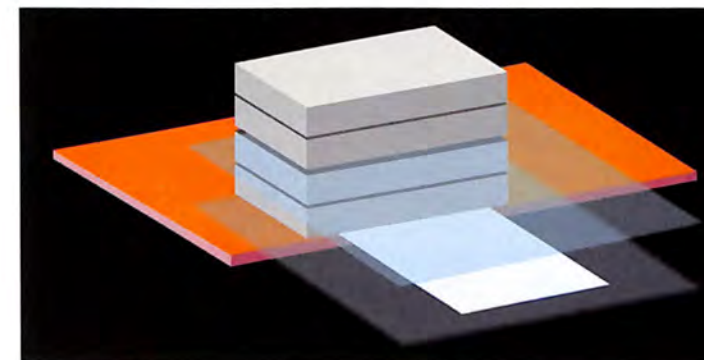
Ukras napravljen od crnog tla takođe nije bio problem, ukoliko ne računate senku ispod. Ove fotografije snimljene su bez ikakve dodatne rasvete, osim sunčeve svetlosti koju je savijeni juvidur potpuno raspršio. Snimanje na ovakav način nije problem ako imate gde, tj. ako u vašem životnom prostoru postoji mesto koje obasjava direktna sunčeva svetlost.

Nastavljamo rubriku namenjenu svima kojima je neophodna pomoć u fotografskom radu. Ako imate bilo kakav problem prilikom fotografisanja, javite nam se putem elektronske pošte - da pokušamo da pomognemo!

• Bela podloga nije najbolji izbor ako fotografišete bele predmete. Pored standardno crne, možete iskoristiti i obojene papire koje jednostavno podmetnete ispod objekta.

METODA 2 TRI KOMADA STAKLA I PARČE PAPIRA

Tri komada stakla nisu bila neki problem jer ih koristim kao kopirne ramove za plemenite postupke (kao što su antotipija i lumen print), o tome je već bilo reči. Umesto stakla možete koristiti i pleksiglas ili kakvu drugu čvrstu plastiku, dovoljno snažnu da izdrži težinu predmeta koji treba snimiti. Između dva stakla nalazi se parče običnog belog papira koje će poslužiti kao podloga i kao difuzor. Stakla postavite na ivicu stola tako da najveći deo "visi" u vazduhu, a kako se ne bi prevrnula, poredajte knjige koje će, pored težine, dati neophodan razmak između stakala. Razmak je potreban kako bi tekstura

prosvetljenog papira bila potpuno mutna. Za rasvetu se brinu dva stara SB 80 blica, koji imaju jednu dobru osobinu, a to je da ih može (kada uključite tu opciju) aktivirati blesak ugrađenog blica kompaktnog fotoaparata. Napomenicu da umesto bliceva možete iskoristiti sijalice. Tokom ovog snimanja namerno nisu korišćeni dodatni difuzori, ali oblikovanje svetla možete uraditi postavljanjem listova papira odozgo, sa strane, ili od papira možete napraviti minijaturni "lajtbox". Snimanje možete uraditi i s ugrađenim blicem, ali fotoaparatus postavite tako da senka padne van polja kadra.

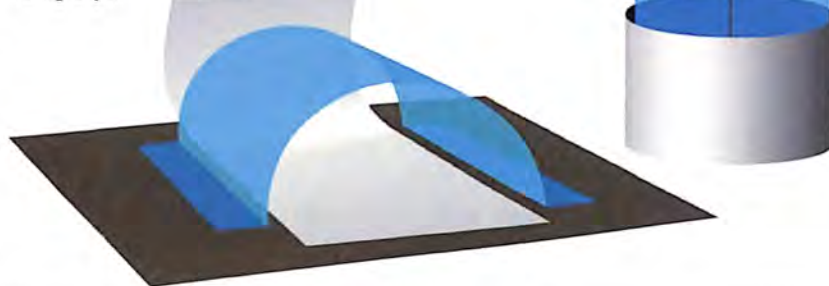

Varijacija na temu ima mnogo i teško je setiti se šta će sve biti neophodno rešiti tokom snimanja. Od belog, prozračnog juvidura možete napraviti najraznovrsnije svetlosne tunele. Dovoljno je, na primer, saviti i privremeno pričvrstiti plastiku tako da dobijete cev koju treba postaviti vertikalno, a objekte stavite unutra. Kako biste postigli visinu neophodnu za "brisanje" pozadine, u parče stiropora zabodite olovku ili neku dužu cev. Ako vam je potrebna tamna podloga pored crne tkanine ili papira, od kartona koji ne propušta svetlo napravite još jednu cev koju postavljate oko difuzora izrađenog od plastike. Visina cevi treba biti takva da je predmet u području gde pada dovoljno svetla, a ispod njega je faktički crna rupa. Kombinovanjem visine ovog zaklona za svetlo, pozicije svetlosnih tela i podloge koja može biti bela ili u boji, možete dobiti pozadinu u svim nijansama, od svetle do skoro crne. Skicu ovog tunela vidite desno, a sasvim je jasno da je ovakva postavka namenjena snimanju odozgo. Jednostavan svetlosni tunel možete napraviti od parčeta kašir pene koji će biti osnovna i na koji pričvrstite savijenu parče juvidura, a potom postavite belu, savijenu podlogu. Ako je potrebno da ovakav tunel rasklopite, umesto lepljenja juvidura zalepite nosače sa strane, a elastičnost plastike će je držati na mestu. Ako umesto

pravougaonika plastiku oblikujete u pravilan trapez, dobićete tunel nejednake visine, što može olakšati pozicioniranje većih komada. Ovde su, uostalom, navedene samo osnovne ideje koje je neophodno prilagoditi određenom poslu.

Što se rasvete tiče možete koristiti sve: od starih bliceva, koje treba okidati foto-čelijama, popularno zvanim "slejev" jedinice, LED rasvetu, štedljive sijalice koje imaju temperaturu svetla od 5.600 K, a za najmanje predmete možete koristiti i baterijske lampe.

Ne zaboravite da je neophodno izmeriti balans bele pre snimanja kako naknadno ne biste morali da obrađujete svaku fotografiju.

Posebna oblast u radu malim predmetima jeste njihovo pozicioniranje pre fotografisanja. Nije nimalo jednostavno "naterati" neki od predmeta da "stoji" baš onako kako vi hoćete. Ovaj problem rešava se od slučaja do slučaja, i to pomoću svih mogućih trikova, a ovde će biti navedeni neki od njih. Prva i najjednostavnija stvar jesu oslonci koji se prave od parčića stiropora i podmeću se ispod

objekta. Stiropor je beo, pa je jednostavno retuširati ga u postprodukciji. Selotejp koristite samo u slučaju kada je nemoguće pronaći težište kako biste jedan kraj predmeta pričvrstili za podlogu. U tom slučaju dobro bi bilo da je i podloga od plastike kako je ne biste neprekidno menjali. Odlična stvar je beli plastelin (ili u boji, ako vam to odgovara), koji možete oblikovati prema potrebi. Male kuglaste glave za

stativ, u kombinaciji s plastelinom, omogućuje još lakše postavljanje objekta. Ako vam smeta njihova crna boja, ofarbate ih u belo običnom temperom, koju kasnije možete oprati. Možda će nekome izgledati čudno što dajem ovakav savet, ali ako snimate veliki broj predmeta, mnogo je lakše oprati boju nego na svakoj fotografiji mukotrpno retuširati ono što ne treba da se vidi.

METODA 3 OGROMAN SVETLOSNI TUNEL

Što se mene tiče, nakit snimljen bez kontakta s ljudskom kožom samo je lepo oblikovan predmet, jer nam fotografija ne pruža informaciju o realnoj veličini, niti o odnosu prema delu tela na kom će biti nošen. Prema tome, idealno bi bilo snimiti nakit na nekome ko ga nosi, ali ovakva vrsta fotografisanja obično zahteva ozbiljnu rasvetu i studijsku opremu i izgleda kao da tu ništa ne može da se uradi.

Pre opisa onoga šta smo uradili, otkriću vam malu tajnu. Kada god nađem malo vremena, odem do neke od prodavnica alata i metalne galanterije. Tamo možete

pronaći predmete koji originalno nisu namenjeni fotografskom studiju, ali i te kako mogu da posluže. Iako me prodavci obično gledaju čudno, jer kupujem predmete kojima često ne znam ni ime ni svrhu, u jednom od takvih traganja pronašao sam ove nosače cevi: gumeni prsten s metalnom objumicom koja se može zategnuti i na koju je zavarena navrtka za šraf. Snimljeni su u tunelu napravljenom od dva lista papira (jedan kao podloga, a drugi savijen iznad) i sa jednim blicem. Ima ih u velikom broju, raznih dimenzija, i do sada sam im našao mnogo primena. Jedan kolega je kupio one najveće, prečnika većeg od 10 centimetara i montirao ih na prstenove fokusa i zuma sa polugama uvrnutim u navrtku. Koristi ih prilikom snimanja video-materijala za preciznu kontrolu žižne daljine i fokusa. Ja sam kupio one manje, namenjene cevima prečnika 2, 3 i 4 centimetra i montiram ih prema potrebi na centralnu cev studijskih stativa. Dva ovakva nosača poslužiće za montažu svetlosnog tunela, toliko velikog da unutra može da se smesti i nakit, ali i maneken. U ovoj situaciji biće to upravo autorka nakita.

Osnovni materijal od kojeg je napravljen ovaj veliki svetlosni tunel jesu dva parčeta poluprovodne tanke i sunderaste plastike dimenzija 150x100 centimetara, a koriste se za pakovanje tabli kašir pene. Potražite malo na raznim mestima i pronaći ćete materijal koji možete da iskoristite, a da vas jednostavno ne košta ništa. Kako bismo napravili tunel, isekli smo dva parčeta kašir pene duga 100, a široka 40 i 20 centimetara. Na širu traku, celom površinom, nalepljena je obostrano lepljiva folija, na koju su potom zalepljena dva parčeta već pomenute plastike i to tako da je širina spoja oko 12 centimetara. Preostali lepljivi prostor u sredini iskoristićemo da zalepimo drugu, užu traku. Na taj način dobili smo jaku osnovu koju treba izbušiti pomoću nosača cevi, s početka ove priče, i montirati na stativ. Jedan mali trik olakšaće podešavanje visine: pritegnite samo gornji nosač, što vam daje mogućnost da podešavate visinu dok donji nosač služi samo kao oslonac. Nakon toga možete potpuno zategnuti i donji nosač kako se tunel ne bi okretao oko stativa. Sada možete da preklopite dva "krila", kako biste izmerili prečnik tunela jer treba da izradite i nosač koji će tunel držati na mestu i neće dozvoliti da se deo koji nije pričvršćen za stativ pod sopstvenom težinom savija nadole. Nosač zalepite obostrano lepljivom trakom, a potom na isti način savijete, preklopite i zalepite dva komada plastike. Na kraju spojite nosač s formiranim tunelom, a celu konstrukciju dodatno učvrstite parčetom kanapa koji ste provukli kroz dve rupe i vezali za vrh stativa.

Kako biste mogli da fotografišete, sa spoljašnje strane neophodno je preseći nekoliko otvora kroz koje ćete provući objektiv. Alternativa rupama u plastici jeste da dva parčeta ostavite razdvojena za širinu objektiv, ali tada njihove krajeve morate, umesto na jedan, pričvrstiti na dva nosača.

Pre nego što nastavimo dalje pomenuću još jednu varijantu ovako velikog svetlosnog tunela koji sam koristio svojevremeno. Sklopljen je od obruča izrađenog od armature za beton, na koji je montirana bela, plastična zavesa za tuš kabinu. Obruč se sa tri vezice i parčetom kanapa kači na kuku za luster i visi slobodno u prostoru. U ovakav tunel lakše je ući, ali ima i jednu malu manu: njegova površina nije ravna i zategnuta, pa ako se naborani i neravnomerno osvetljeni deo plastike vidi na snimku, to zahteva malo retuša, tj. naknadnog rada.

Kada snimanje obavljamo u svetlosnim tunelima, postprodukcijski zahvati svedeni su na minimum. Od jedne mane kompaktnih fotoaparata, međutim, ne može se pobeći. U pitanju je velika dubinska oštrina koja jednostavno ne dozvoljava korišćenje planova, odnosno ravni oštine i neoštine, za isticanje pojedinih delova fotografije. Ako želite da postignete ovakav efekat, morate iskoristiti editore i malo manipulirati snimkom. Jednostavnija varijanta svodi se na dupliranje osnovnog sloja, zamučivanje i potom brisanje delova fotografije. Mana postupka je u tome da je napravljena neoštrina "ravna", tj. nema razlike kakva postoji na originalnim snimcima. Realnija varijanta postiže se izradom selekcije od radialnog gradijenta: napravite nov alfa kanal, primenite gradijent s centrom u području željene oštine, učitajte kanal kao selekciju i primenite filter Lens Blur.

Kakav god tunel da napravite, sledeći korak je postavljanje rasvete. Mi smo koristili samo jedan blic SB 80, koji je postavljen na ručnu kontrolu snage i podešen na jednu osminu jačine bleska. Zaboravio sam da napomenem da je prilikom korišćenja bliceva neophodno napraviti nekoliko probnih snimaka i podesiti jačinu bleska. Kompaktni fotoaparati ne mogu da promeni otvor blende u trenutku okidanja, već će je podesiti prema raspoloživom svetlu. To znači da će previše snažan blesak doslovno "izgoreti", tj. drastično preeksponirati snimak. Prema tome, ako vam treba manji otvor blende, morate imati dovoljno svetla u prostoriji u kojoj snimate. S obzirom na to da zbog malog senzora i konstrukcije kompaktni fotoaparati svakako imaju preveliku dubinsku oštrinu, to i neće biti preveliki problem. Iako mislim da nije neophodno, dodaćemo da se eksterni blicevi aktiviraju bleskom ugrađenog blica, bilo da koristite bliceve koji imaju tu opciju, ili koristite foto-čelije. Pozicioniranje rasvete u ovom slučaju svodi se na podešavanje visine i pravca jer, nakon ulaska u tunel, svetlo je veoma mekano i ne stvara nikakve oštre i "tvrde" senke.

Što se tiče fotografisanja, preporuka je da koristite telepoložaj objektivu koliko god i kada god je to moguće, jer ćete na taj način izbeći skoro

obaveznu pojavu "buraste" perspektivne distorzije koja se javlja prilikom snimanja širokougaonim objektivom. Naravno da je nemoguće koristiti ekstremne teleobjektive kakvim su opremljeni neki od prosumer kompaktnih fotoaparata, ali (možda je tu u pitanju i lični ukus) mnogo bolje izgledaju fotografije na kojima nije sve idealno oštro, a nemaju distorziju. Uzgred rečeno, distorzije je jednostavno eliminisati ako snimke otvarate kao raw fajlove upotrebom Adobe Camera Raw dodatka ili pomoću alata Warp i pretpodešavanja FishEye. Nadam se da nisam nešto zaboravio, a ako jesam... pričaćemo o tome u nekoj sledećoj "Hitnoj pomoći".

Poslednja ilustracija snimljena je na pauzi, u prostoriji prepunoj svetla, kao podsetnik da se zanimljive fotografije mogu snimiti na skoro svakom mestu. I da dodam da je i na njoj primenjen filter Lens Blur kako bi eliminisali neverovatnu dubinsku oštrinu kompaktnih fotoaparata.

Preplatite se!

dobićete časopis na vašu kućnu adresu

+ poklon
Peak PX 60
foto-torba ili
šolja

+ poklon
knjigu

Preplata

• Za samo 2.900 dinara, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 gratis dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + poklon po vašem izboru: **Lowepro Peak PX 60** (foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru) ili **šolja s utisnutim ReFoto logom**.
• Ukoliko želite, možete se pretplatiti na 6 brojeva + 1 gratis za samo 1.500 dinara (bez poklona).

Specijalna pretplata

• Za samo 2.950 dinara dobićete 11 brojeva časopisa na kućnu adresu + poklon, knjiga "Digitalna fotografija - priručnik koji nedostaje" (David Pogue, izdavač Kompiuter biblioteka, 2011, vrednost 1.730 dinara).

Knjiga je podeljena na dva dela, o kojima možete da razmišljate kao o "fotografskom" i "digitalnom" delu. Autor David Pogue je kolumnista novina *New York Times* i jedan od najboljih predavača na svetu.
• format: 165 x 235mm
• 294 strana • tvrdi povez

NAPOMENA:
PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIH! POKLON ŠALJEMO ODOVJENO OD ČASOPISA!

• Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi 66 km (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.
• Za inostranstvo pretplata na 11 + 1 brojeva, s poštarinom, iznosi 75 evra.

Naručite povezane komplete

POVEZAN KOMPLET REFOTO ČASOPISA
• 2002, 2003, 2004. i 2006. godina po 1.990 din.
• 2005. god. (brojevi 27-32 bez 29) po 1.890 din.
• 2007. god. (brojevi 39-44 bez 43) po 1.990 din.
• 2008. god. po 3.290 din.
(2008. godina, brojevi 45-54 bez 45, po 3.090 din.)
• 2009, 2010. i 2011. godina po 3.290 din.
• 2012. godina po 3.690 din.
plus PTT od 160 din. po kompletu

Kupite stare brojeve

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO (brojevi od 1 do 8, 29, 43 i 45 su rasprodati)
• od broja 9 do 65 cena po komadu je 125 din.
• od broja 66 do 87 cena po komadu je 175 din.
• od broja 88 cena po komadu je 250 din.
plus PTT od 60 din. po komadu

ZBOG ZAHTEVA ČITALACA DOŠTAMPAN JE 100. BROJ cena 250 din.

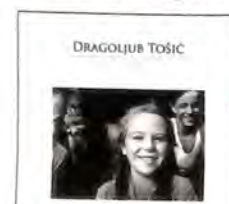
NOVO

MILAN ŽIVKOVIĆ: "BANAT" - "DRUGI SAN" - "TERRA RECOGNITA"

Foto-monografije, 9.000 din. + 400 din. PTT. Format 24x27 cm, 240 strana, digitalna štampa. Elektronsko izdanje na www.novinarnica.net

Naša druga izdanja

"DRAGOLJUB TOŠIĆ"
Foto-monografija, 1.500 din. + 180 din. PTT

"TOMISLAV PETERNEK - ŽIVOT S FOTOGRAFIJOM"
Foto-monografija, 5.000 din. + 400 din. PTT

Učestvujte i vi u stvaranju časopisa... Kako?

POŠALJITE VAŠE FOTOGRAFIJE ZA SLEDEĆE RUBRIKE:

- ✓ **PUTOPIS** Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. citaoci@refoto.co.rs, subject: Putopis
- ✓ **U FOKUSU** Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu
- ✓ **FOTO-KLINIKA** Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-klinika
- ✓ **FOTO-AMATER** Do dvadeset fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-amater

*Uz fotografije je obavezno poslati i izjavu o autorstvu, tj. rečenicu u kojoj garantujete da je to što šaljete vaše delo.

FOTO-KONKURS
Učestvujte na godišnjem konkursu časopisa **NOV POČETAK** putem našeg sajta <http://www.refoto.rs/prijava.html> ili na citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-konkurs

do 10. u mesecu

Čitajte naše najnovije izdanje na sajtu www.novinarnica.net

Od sada aplikacija Novinarnica za tablet i pametne telefone preko Google Play.

Pošaljite nam fotografije E - POŠTOM

- prikačite fotografije uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu jedne fotografije na 1,5 MB;
- maksimalna težina poruke je 10 MB.

INTERNET

Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju za koju možete poslati do deset fotografija veličine 13 x 18 cm (1.535 x 2.126 pix u 300 dpi), JPEG, RGB a veličina 2MB. Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za konkurs: <http://www.refoto.rs/prijava.php>

POŠTOM

Fotografije narezane na CD. Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompakt-diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. Obavezno napišite podatke u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).
Adresa za slanje:
ZA REFOTO, Studio One, Pčinjska 15a, 11 000 Beograd.

konkursi

PRIPREMILA: MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆ

KOMPLETNE INFORMACIJE NA ADRESI: WWW.REFOTO.RS

4. SPANISH ANDORRAN IBEROAMERICAN DIGITAL CIRCUIT 2013 28. 6.

Kolo se sastoji od četiri nezavisne izložbe.
Sekcije: A) Slobodna - monohrom; B) Slobodna - kolor; C) "Putovanja". Fotografije se predaju onlajn: www.spanishandorrancircuit.com.
Kotizacija: 50 evra. Učesnici uzrasta do 21 godine oslobođeni su plaćanja kotizacije.

46. FOTOFORUM RUŽOMBEROK 2013, SLOVAČKA 30. 6.

Sekcije: kolor i crno-bela.
Kotizacija: jedna sekcija 12 evra, dve sekcije 17 evra.
Adresa: Liptovské múzeum, Námestie Š. N. Hýroša 10 03401 Ružomberok, Slovakia.
Veb: www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/liptovske-muzeum-vruzomberku/fotoforum/.
Kontakt: fotoforumrbk@gmail.com.

TRAVEL PHOTOGRAPHY AWARDS 30. 6.

Tema: "Putovanja - priča o jednom mestu". Potrebno je poslati portfolio (pet fotografija) s naslovom i kratkim opisom. Glavna nagrada: osmodnevno putovanje na Tahiti. Ostale nagrade: "Nikon" foto-oprema, "Lowepro", "HP" laptop i dr.
Kotizacija: 20 američkih dolara po portfoliju.
Veb: www.travelphotographyawards.com.

SPRING TREES 30. 6.

Tema: "Prolećno drveće". Fotografije se predaju na Fejsbuk stranici: www.facebook.com/treenation/app_451684954848385. Prva nagrada: baobab drvo. Učešće je besplatno.
Veb: www.tree-nation.com.

MISLET SCIENCE PHOTO 1. 7.

Kategorije: "Naučni fenomeni"; "Aeronautika i Kosmos"; "Fauna". Svaku fotografiju treba da prati tekst do 200 reči. Nakon registracije, fotografije se šalju onlajn na: <http://spc.milset.org/en/contest.html>. Glavna nagrada: fotoaparati. Učešće je besplatno.

THURSDAY AWARDS 2013. SLOVENIJA 1. 7.

Thursday award je nagrada koja se dodeljuje za najbolju priču u dokumentarnoj fotografiji. Priča se prezentuje na festivalu "Fotopub", u formi multimedijalne projekcije slajdova ili kratkog filma, sastavljenog od autorskih fotografija i opcione muzike. Spisak odabranih priča biće predstavljen na festivalu Fotopub 25. 7. 2013. Prijave zajedno sa slajd-šouom slati na adresu: fotopub@fotopub.com ili preko sajta Dropbox. Kotizacija: 10 evra.
Veb: www.fotopub.com/en/awards/thursday-award.

54. INTERNATIONAL SALON OF PICTORIAL PHOTOGRAPHY 2013. 3. 7.

Sekcije: a) monohrom print; B) kolor-print; C) kolor-digitalna.
Kotizacija: 15 američkih dolara za print sekciju, 10 dolara za digitalnu.
Adresa: The Chinese photographic association of Hong Kong Ltd, P.O. Box 34710, King's Road post office, Hong Kong.
Veb: www.cpahk.net.

12. INTERNACIONAL VIRTUAL IMAGE EXHIBITION FOTO CLUB BUENOS AIRES, ARGENTINA, 2013 10. 7.

Tema: slobodna.
Sekcije: A) Monohrom; B) Kolor slobodna; C) "Kreativna"; D) "Priroda"; E) "Foto-žurnalizam"; F) "Putovanja". Slanje fotografija na DVD-u na adresu: Foto Club Buenos Aires, 12th Foto Club Buenos Aires International Virtual Exhibition 2013, Hipólito yrigoyen 834, pc 1086 Buenos Aires, Argentina, ili elektronskom poštom na adresu: virtual2013@fotoclubba.org.ar.
Kotizacija: 18, 25, 27, 30, 35, 35 evra u zavisnosti od broja sekcija u kojima se učestvuje.

SVET OKO NAS, POŽAREVAC 10. 7.

Sekcije i teme: A) "Planinski motivi"; B) slobodna - monohrom; C) slobodna - kolor; D) "Portret"; E) "Sport"; F) "Priroda".
Prijava: www.fotokinoklub.com.
Kotizacija: 20 evra po učesniku, za članove FSS-a je 1.600 dinara.

EPSON PANO AWARDS 14. 7.

Takmičenje je podeljeno na tri kategorije:
1. Slobodna - za sve profesionalne fotografe, amatere i studente.
2. Amaterska - samo za amatere i studente.
3. VR/360.
Sve fotografije moraju biti panoramskog formata sa odnosom stranica minimum 2:1.
Prijava: www.thepanoawards.com.
Kotizacija: 22, 40, 54, 64 američkih dolara, u zavisnosti od broja fotografija.
Veb: www.thepanoawards.com/rules.php.

ART ON CALL OFFICIAL ART SHOW 2013 15. 7.

Tema: slobodna.
Kategorije: slikarstvo/crtež; fotografija; 3D / vajarstvo; grafika. Radovi koji osvoje najviše glasova publike, kao i oni najbolji po oceni žirija, biće objavljeni u trećoj godišnjoj publikaciji - knjizi "Artist Gone Global".
Veb: www.artoncall.weebly.com.
Info: artoncallofficial@gmail.com.

THE 3. TAICHUNG INTERNATIONAL EXHIBITION OF PHOTOGRAPHY 2013, TAIWAN 17. 7.

Sekcije: 1) Slobodna; 2) "Pejzaž"; 3) "Kreativna"; 4) "Priroda".
Prijava: www.pstc.org.tw.
Kotizacija: 20, 28, 35, 40 američkih dolara, u zavisnosti od broja sekcija u kojima se učestvuje. Za pobednike slede novčane nagrade u iznosu od 500 do 4.000 dolara.

8. INTERNATIONAL SALON OF ART PHOTOGRAPHY - WITH LOVE TO WOMEN, UKRAJINA 17. 7.

Sekcije: 1) "Portret"; 2) "Majčinstvo i porodica"; 3) "Žanr foto - nepozirana, prirodna scena iz života koja predstavlja ženu u punoj realnosti"; 4) "Etno i putovanja"; 5) "Moda i glamur"; 6) "Akt".
Kotizacija: 15 evra za jednu sekciju, po 5 evra za svaku dodatnu.
Prijava: www.galleryprostir.com/with-love-to-women/salon-2013/registration.html.

IMS - MOUNTAIN LIGHT SHADOWS 2013 21. 7.

Tema: "Planina. Svetlost. Senke". Fotografije se šalju onlajn na: www.ims.bz/en/2012/programm/photo/photo-contest/upload.html. Prve tri nagrade: 3.000, 2.000 i 1.000 evra. Učešće je besplatno.

REFOTO KONKURS

• Tema: "Nov početak".
Izreka kaže da nakon kiše uvek dolazi duga. Ako pažljivo pogledamo, primetićemo da se život oko nas stalno iznova rađa, doslovno ili simbolički. U našem novom godišnjem konkursu od vas očekujemo da posmatrate svet oko sebe i zabeležite sve ono što smatrate novim početkom, bilo za vas ili osobe u vašoj okolini, ali i sve što vas okružuje - biljke, životinje, predmete...
• Trajanje konkursa: tokom cele 2013. godine.
• Rok: do 10. u mesecu.
• Broj radova: za svaki broj časopisa prima se do deset fotografija po autoru. Uz fotografije je obavezno poslati i izjavu o autorstvu, odnosno rečenicu u kojoj garantujete da šaljete vaše autorsko delo. Izjavu pošaljite zajedno sa fotografijom ili upišite u File Info (kartica IPTC » Copyright Notice).
• Format: maksimalna rezolucija za štampu, makar 2.000 pix po dužoj strani; JPEG.
• Slanje fotografija: poštom na adresu: Refoto, Pčinjska 15a, 11000 Beograd ili putem interneta: www.refoto.rs/prijava.html

ŠTO NE REĆI?

Tekst gospodina Dragan Babovića u prošlom broju izazvao je veliki broj pozitivnih reakcija. To nas je navelo da pokrenemo malu, novu rubriku pod nazivom "Što ne reći". Naziv je, takođe, predložio gospodin Babović, a mi pozivamo sve vas, koji imate šta da kažete o fotografiji u ovakvoj "literarnoj" formi, da nam pošaljete tekstove i fotografije.

NEVINOST

Dragan Babović, Beograd

Krenuo je put grada nevin, pun elana. Već na prvom čošku opazi lepo lice prodavačice ljubičica. – Mogu li da vas fotografiram? – Ne, ne, ništa.

– U redu, onda neću kupiti vaše cveće, pomisli u sebi.

U pekari mu se nasmeši lepa pekarka.

– Mogu li da vas fotografiram?

– Ne, ne, ne dolazi u obzir.

– U redu, onda neću kupiti vaš hleb.

Na pijaci je bakica prodavala crvene jagode.

– Mogu li da vas fotografiram?

– Ma kakvi, šta će ti, bre, stara baba na slici?

– U redu, onda neću kupiti vaše voće.

Očigledno mu danas ništa nije polazilo za rukom. Tešila ga je pomisao da će večeras na koncertu u Areni, za koji je platio skupe karte za sebe i ženu, snimiti čuvenog tenora Andreu Bočelija. Time će nadoknaditi svu štetu koju je danas pretrpeo. On svojim fotografijama doprinosi kulturi i sada će mu kultura to sve vratiti,

kao što je i red. Međutim, na ulazu su ga čuvari obavestili da fotografisanje nije dozvoljeno i čak su mu oduzeli fotoaparata. Dobio je potvrdu sa kojom je posle koncerta mogao da ga podigne. Zbog žene nije mogao da vrati ulaznice i traži pare nazad. Bezobrazluk i drskost, ceo taj odnos društva prema njemu kao fotografu ga je jako zaboleo. Dok je slušao predivnu ariju "Miserere" osećao je gorak ukus u ustima. Sve vreme su mu se u glavi motale zaista zabrinjavajuće misli. Ako on, i njemu slični, ne kupuje tuđu robu i ne koristi tuđe usluge, društvo neće imati više od čega da živi. Patiče i ekonomija i kultura, a sa njom neće biti ispisan dobar deo srpske istorije fotografije. Što ne reći – bio je jako razočaran. Rešio je da okrene drugi list i da se

on prema drugima isto tako surovo ponaša. Snimaće ubuduće bez pitanja i krišom, ako treba. Neće dopustiti da događaji, ljudi i život tek tako prolaze mimo njega.

Žrtvujući tako svoju nevinost, život u Srbiji je dobio šansu da bude dostojno zabeležen, a istorija fotografije dobije dela koja će se možda pamtiti.

Street life, 2012.

Senka Sokolović, Beč

Poštovana Refoto redakcijo! Ovaj most se nalazi između Bosne i Hrvatske na Savi, kuda sam juče prošla sa tatom. Do kraja meseca sam na odmoru, a možda i duže. Otišla sam do Zagreba, gdje živi jedan dio porodice, pa do Beograda i sada sam u Sarajevu. Napokon sam vidjela aprilsko izdanje i, iako mi je tata odmah kad su ga kupili pročitao preko telefona prekrasnu kritiku na foto-klinici, uživo sam bila dirnuta kako ste me "pročitali". Dali ste mi divan kompliment i fenomenalan savjet. Trudim se da radim na cjelini. Sada vam šaljem samo jednu fotografiju da bih vam se zahvalila, a serija "Snijega u gradu" se na sreću završila jer mi je zime dojadilo...

Trenutno radim na novoj seriji, uživam u divnom konkursu, smišljam i mozgam sa slikama u glavi. Pozdrav, ovaj put iz Sarajeva.

Ponekad naši komentari izazovu radost, a ponekad ceo spektar suprotnih emocija. Po ko zna koji put ponoviti da je kritikovanje tuđih radova jedna od najnezahvalnijih oblasti bilo koje vrste umetnosti. Poznato je da su, tokom istorije, kritičari "sekli" broje likovne umetnike koji su danas itekako poznati a njihova dela izuzetno cenjena. Uvaženi kritičara danas se više niko ne seća. Foto-kliniku i treba shvatiti kao mesto gde se o nekoj fotografiji može razgovarati i uvek uzimati u obzir da, koliko god se mi trudili da to ne bude tako, svaki stav je i dalje veoma ličan. Neka kritika uvek bude podstrek vašem daljem radu.

Ivan Milojević

Poštovani, hteo bih da vam predložim, kao ideju, da u nekom od narednih brojeva obradite sve popularniju oblast fotografisanja u ribolovu, odn. konkretno fly-fishing fotografija. Meni, kao pasioniranom ribolovcu i isto tako amaterskom fotografu u pokušaju, jako je bliska ta oblast jer spaja prethodno pomenuto uz dodatak i pejzažne fotografije kao začina. U svetu je jako uznapredovala oblast fotografije, i to se najbolje ogleda u veb časopisu Catch Magazine na koji sam, naravno, pretplaćen. Jako ozbiljan časopis za koji sam siguran da će vas zainteresovati ukoliko odvojite vreme da se pomenutoj oblasti posvetite. Šaljem vam link pomenutog časopisa <http://www.catchmagazine.net/Magazine/cmapr2013#section=0&page=0> kao i par svoji (mobilnih) fotografija na zadatu temu.

S vremena na vreme do nas stignu predlozi koji su veoma zanimljivi a ponekad i ovako usko specijalizovani. Pod tim usko specijalizovan podrazumevam spoj dve oblasti: fotografije i "mušičarenja", kako mislim da glasi naziv ove oblasti ribolova kod nas. Što se tiče broja ljudi koji se bave fotografijom, on je svakako mnogo veći nego što je broj fotografa koji se bave ribolovom na ovaj dinamičan i veoma specifičan način. Ono što želim da kažem jeste da ne poznajem nikoga ko se bavi fotografijom i mušičarenjem i da jednostavno ne znam kako bismo obradili tu temu. S druge strane, uvek postoji otvoren poziv da, ako već ne možete da napravite kompletnu priču, sakupite materijal i da onda, uz našu pomoć, obradimo i jednu takvu, ali i bilo koju drugu temu. Vaša fotografija je našla mesto u prostoru gde predstavljamo fotografije snimljene mobilnim telefonom, a s obzirom na sadržaj ovog broja i prikaz podvodnih fotoaparata, mislim da će i ribolovci pronaći mnogo inspiracije kako da, na jedan drugačiji način, ovekoveče sve uzbudljive trenutke. Pod tim podrazumevam mogućnost realizacije neograničenog broja ideja na temu snimanja

riba. Na primer, s "otpornim" fotoaparatom možete snimiti, kako fotografije, tako i video-sequenze, borbu i praćakanje ribe privučene uz obalu, i to tako da se vidi i deo pod vodom, i pljuskanje vode i deo predela u kome ste pecali. Ovakve fotografije uradene po principu "pola-pola" mogu kao motiv imati i pecaroše koje snimate tako da im se vide noge u čizmama kako gaze po dnu reke, a u gornjoj polovini telo u akciji zamaha štapom s najlonom koji "crta" po vazduhu. Još kada se "potrefi" da se sve dešava u suton, pa još u kontrastu... Jedan mali savet ako ovo budete isprobavali jeste da kraj fotoaparata na kojem je ugrađeni blic obavezno ubacujete ispod površine, kako bi rasvetlili tamniju vodu. Jedna od najzanimljivijih video-sequenci u oblasti pecanja koju sam video jeste snimak urađen malom "action" kamerom, privezanim iznad udice sa mamcem. Ceo "sistem" vučen je iza čamca i u jednom trenutku iz neoštine dubine izranja velika riba koja progoni i na kraju guta mamac. Kao što vidite, jasno je da ovo može biti veoma interesantna tema uz konstataciju: traži se fotograf – pecaroš!

Specijalizovana Nikon prodavnica. Svi proizvodi vodećeg svetskog proizvođača foto-opreme od sada na jednom mestu. Posetite nas u TC Delta City (Jurija Gagarina 16), prizemlje, lokal br. 116.

tel: +381 11 3129 615, info@yellowstore.rs
www.yellowstore.rs

COOLPIX L28

NOVO

Rezolucija: 20,1 MegaPiksel, CCD senzor;
Objektiv: 5x optički zum (26-130 mm);
D displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
Film: 720p HD video zapis.

10.999,-

COOLPIX L810

PLAVE BOJE

POKLON
Nikon torbica

Rezolucija: 16,1 MegaPiksel, CCD senzor;
Objektiv: 26x optički zum (22,5-585 mm);
D displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
Film: 720p HD video zapis.

20.999,-

COOLPIX AW100

OTPORAN NA VODU I PADOVE

Rezolucija: 16 MegaPiksela, CMOS senzor;
Objektiv: 5x optički zum (28-140 mm);
D displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
Film: 1.080p full HD video zapis.

27.999,- 22.999,-

Nikon 1 J1

+ OBJEKTIV 10 mm VR

SUPER
CENA

Rezolucija: 10,1 MegaPiksel, CMOS senzor, CX formata;
D displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
ISO osetljivost: Auto i Manuelno (ISO 100-6.400);
Film: 1080p Full HD video zapis.

51.999,- 33.999,-

D3200

+ OBJEKTIV 18-55mm VR

Rezolucija: 24,2 MegaPiksela, CMOS senzor, DX formata;
D displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
ISO osetljivost: Auto i Manuelno (ISO 100-12.800);
Broj snimaka u sekundi: 4.

57.999,-

D7100

+ OBJEKTIV 18-105mm VR

NOVO

Rezolucija: 24,1 MegaPiksel, CMOS senzor, DX formata;
D displej: TFT LCD dijagonale 3,2 inča (8 cm);
Osetljivost: Auto i Manuelno (ISO 100-25.600);
Broj snimaka u sekundi: 6;
Film: 1.080p full HD video zapis.

144.999,-

**NIKKOR
OBJEKTIVI**

**NIKON SPORTSKA
OPTIKA**

**NIKON DODATNA
OPREMA**

MOGUĆNOST PLAĆANJA ČEKOVIMA DO 12 MESEČNIH RATA NA SAV ASORTIMAN!